

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Sociální práce v péči o duševní zdraví

VÝKON VEŘEJNÉHO OPATROVNICTVÍ V PRAXI

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Petra Kučerová, DiS.

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Dubnová, Ph.D.

Jihlava 2026

Vysoká škola polytechnická Jihlava

Tolstého 16, 586 01 Jihlava

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce: **Bc. Petra Kučerová, DiS.**

Studijní program: Sociální práce v péči o duševní zdraví

Garant studijního programu: doc. PhDr. Milan Tomka, PhD.

Název práce: **Výkon veřejného opatrovnictví v praxi**

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Dubnová, PhD.

Cíl práce: Cílem práce je zjistit efektivitu, potřebnou podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Výzkum bude realizován kvalitativní výzkumnou strategií, nástrojem sběru dat budou polostrukturované rozhovory s úředníky obcí, kteří mají ve své náplni práce výkon veřejného opatrovnictví. Na základě výsledků výzkumu budou zpracovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá výkonem veřejného opatrovnictví v praxi. Cílem práce je zjistit efektivitu, potřebnou podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Výzkum byl realizován kvalitativní výzkumnou strategií, nástrojem sběru dat byly polostrukturované rozhovory s úředníky obcí, kteří mají ve své náplni práce výkon veřejného opatrovnictví. Na základě výsledků výzkumu byly zpracovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu. Výzkum prokázal, že agenda veřejného opatrovnictví je komplexní a náročná, s výrazným interdisciplinárním charakterem. Zahrnuje nejen právní a administrativní činnosti, ale také správu majetku a zajišťování každodenních potřeb opatrovanců. Efektivita jejího výkonu je ovlivněna zejména osobnostními předpoklady opatrovníků, jejich praxí, kontinuálním vzděláváním a kvalitou týmové spolupráce. Mezi hlavní problémy patří nedostatek pracovníků, vysoký počet opatrovanců připadajících na jednoho opatrovníka, roztržitost legislativy, chybějící systematická podpora a nedostatečné finanční zajištění. Výsledky poukazují na nutnost jasnějšího legislativního vymezení, posílení podpůrných mechanismů a rozvoje vzdělávání, aby bylo možné zajistit efektivní, bezpečný a kvalitní výkon veřejného opatrovnictví.

Klíčová slova

omezení svéprávnosti; opatrovanec; veřejné opatrovnictví; veřejný opatrovník

Abstract

The thesis deals with the practical implementation of public guardianship. The aim of the thesis is to determine the effectiveness, required support, and potential limitations in the performance of public guardianship tasks from the perspective of officials working in municipalities with extended powers. The research was carried out using a qualitative research strategy, with semi-structured interviews serving as the data collection tool. The respondents were municipal officials whose job responsibilities include the execution of public guardianship. Based on the research findings, proposals for optimizing this process were developed. The research showed that the public guardianship agenda is complex and demanding, with a strong interdisciplinary character. It includes not only legal and administrative activities, but also property management and ensuring the everyday needs of wards. The effectiveness of its performance is influenced mainly by the personal attributes of guardians, their experience, continuous education, and the quality of teamwork. The main challenges include a lack of staff, a high number of wards per guardian, a fragmented legislative framework, insufficient systematic support, and inadequate funding. The findings point to the need for clearer legislative definition, strengthening of support mechanisms, and the development of education and training in order to ensure an effective, safe, and high-quality performance of public guardianship.

Keywords

restriction of legal capacity; ward; public guardianship; public guardian

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Podle § 47b zákona o vysokých školách souhlasím se zveřejněním své práce podle Směrnice pro vedení, vypracování a zveřejňování závěrečných prací na VŠPJ, a to bez ohledu na výsledek obhajoby.

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé diplomové práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užití své diplomové práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mě požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne 8. dubna 2026

.....

Podpis studentky

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí práce paní Mgr. Markétě Dubnové, PhD., za porozumění a vstřícný přístup. Děkuji všem účastníkům výzkumu, za jejich čas, ochotu a trpělivost při našich rozhovorech. Velké poděkování patří mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali a povzbuzovali v průběhu celého studia. Zároveň děkuji svým milým kolegům, veřejným opatrovníkům a sociálním pracovníkům, za inspiraci a cenné podněty.

Obsah

Seznam tabulek	7
Úvod	8
1 Teoretická část	9
1.1 Omezení svéprávnosti.....	9
1.2 Cílové skupiny veřejného opatrovnictví.....	14
1.3 Výkon veřejného opatrovnictví.....	17
1.4 Obec jako veřejný opatrovník	27
2 Výzkumná část	35
2.1 Cíl výzkumu a vymezení výzkumných otázek.....	35
2.2 Operacionalizace výzkumných otázek	35
2.3 Metodika výzkumu.....	38
2.4 Technika sběru dat.....	38
2.5 Analýza dat.....	39
2.6 Kritéria výběru komunikačních partnerů	40
2.7 Etika výzkumu	41
2.8 Limity výzkumu.....	41
3 Výsledky výzkumu a jejich interpretace.....	42
3.1 Hodnocení efektivity výkonu agendy veřejného opatrovnictví úředníky obcí s rozšířenou působností.....	42
3.2 Podpůrné nástroje poskytované výkonu veřejného opatrovnictví z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností	54
3.3 Výskyt možných překážek při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu pověřených osob.....	60
3.4 Diskuse	67
3.5 Návrhy a doporučení pro praxi	73
Závěr.....	76
Seznam použitých zdrojů.....	79
Přílohy.....	87

Seznam tabulek

Tab. 1: Operacionalizace výzkumných otázek	36
Tab. 2: Demografické údaje.....	40
Tab. 3: Shrnutí výsledků výzkumu.....	62

Úvod

Diplomová práce je zaměřena na výkon veřejného opatrovnictví v praxi. Základním principem institutu veřejného opatrovnictví je právní jednání za osoby omezené ve svéprávnosti. Významem opatrovnictví je ochrana práv a oprávněných zájmů zranitelných osob. Teaster a Chamberline (2020) popisují základní princip a význam veřejného opatrovnictví jako proces, při němž soud svěřuje určité osobě nebo instituci pravomoc a odpovědnost rozhodovat za někoho jiného na základě zjištění, že tento jedinec není schopen činit rozhodnutí sám za sebe. Smyslem opatrovnictví je zajistit ochranu a péči pro ty, kteří nejsou schopni sami spravovat své osobní záležitosti nebo majetek. Diplomová práce poskytuje přehled, jak je výkon agendy veřejného opatrovnictví realizován z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností. V závěru práce jsou na základě výsledků výzkumu zpracovány návrhy na optimalizaci procesu výkonu agendy veřejného opatrovnictví, které mohou přispívat k efektivnější podpoře opatrovníků. Téma vychází z mé profesní praxe veřejného opatrovníka a považuji tuto oblast za velmi aktuální, zejména v souvislosti s rozvojem reformy psychiatrické péče. Omezení svéprávnosti představuje zásadní zásah do práv a osobní integrity člověka. Veřejné opatrovnictví je v očích společnosti málo známé, přesto má zásadní dopad na životy konkrétních lidí, a proto je důležité zvyšovat povědomí o jeho účelu a praxi.

Svéprávnost je schopnost samostatně nabývat práva a přijímat závazky prostřednictvím vlastního právního jednání, tedy právně jednat. Svěprávnost je úzce spjata s právem na osobní svobodu rozhodování. Každý dospělý jedinec má možnost svobodně se rozhodovat a být odpovědný za svá rozhodnutí. Existují případy, kdy duševní porucha výrazně omezuje schopnost jedince činit uvážlivá rozhodnutí o svém životě. Většinou se jedná o osoby trpící závažnou duševní poruchou. Pokud by taková osoba byla vystavena vážnému riziku újmy, soud může omezit její svéprávnost a jmenovat jí opatrovníka. Tento zásah slouží k ochraně dotyčné osoby, zároveň však představuje významné omezení její osobní autonomie, a proto je nezbytné pečlivě zvažovat jeho oprávněnost a nezbytnost (Akpytela, 2025). Pokud není žádná vhodná osoba, která by chtěla a mohla vykonávat funkci opatrovníka, soud jmenuje veřejným opatrovníkem obec, podle místa pobytu opatrovance. Existence duševní poruchy sama o sobě není důvodem k omezení svéprávnosti. Svěprávnost lze omezit pouze tehdy, pokud by existovalo riziko vážné újmy a dostupná méně restriktivní opatření by nebyla dostatečná k ochraně jejích práv a zájmů. Osoby s duševním onemocněním mají právo být aktivně zapojeny do rozhodovacích procesů, které ovlivňují jejich život. Veřejný opatrovník by neměl sloužit pouze jako nástroj ochrany, ale zejména jako opora při komunikaci s třetími stranami, při pochopení nutnosti právních úkonů a jejich důsledků a také při zprostředkování názoru opatrovance vhodným způsobem (Čtvrtlíková, Juříčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

1 Teoretická část

Teoretická část diplomové práce se zaměřuje na vysvětlení problematiky související s institutem veřejného opatrovnictví v návaznosti na omezení svéprávnosti. Jsou zde vymezeny základní pojmy, jako je svéprávnost, právní osobnost, opatrovnictví člověka a specifikace veřejného opatrovnictví. V další části jsou popsány cílové skupiny veřejného opatrovnictví, pozornost je věnována duševnímu onemocnění, jako důsledku omezení svéprávnosti. V třetí rozsáhlejší části je podrobně rozebrán celý proces veřejného opatrovnictví, počínaje návrhem na omezení svéprávnosti, soudním řízením a jmenováním veřejného opatrovníka. Popsány jsou práva a povinnosti veřejného opatrovníka, rozsah činností a práva a povinnosti při výkonu agendy veřejného opatrovnictví. Pozornost je věnována kontrole činnosti veřejného opatrovníka a spolupracujícím organizacím a institucím. Poslední kapitola se zaměřuje na obce jako veřejné opatrovníky, na jejich postavení, financování, personální zajištění a podmínky pro výkon této agendy. V neposlední řadě je zmíněna osoba veřejného opatrovníka.

1.1 Omezení svéprávnosti

Diagnóza duševního onemocnění u člověka nevede jednoznačně k závěru, že jsou omezeny jeho rozhodovací schopnosti. Empirické studie v minulosti prokázaly, že osoby se závažným duševním onemocněním nelze považovat za méně způsobilé rozhodovat o své léčbě a zásazích do tělesné integrity, než je způsobilost běžné populace. Na způsob rozhodování mají vliv i další faktory, nelze tedy jednoznačně říci, že rozhodovací schopnost člověk s duševním onemocněním má, nebo nemá. Vzhledem k této skutečnosti je proces prokazování způsobilosti jedince k právním úkonům postaven na dokazování prostřednictvím znaleckého posudku a následného soudního rozhodnutí. Zásadní vliv na způsob dokazování a rozhodování mají faktory související s kvalitním právním zastoupením osoby, o jejíž způsobilosti je rozhodováno, a především její samotná účast na celém procesu (Marečková a Matiaško, 2010). Křiváčková, Hamuláková, Tintěra a kol. (2015) uvádějí, že svéprávnost člověka lze omezit pouze v případě, kdy by mu hrozila vážná újma a současně není možné použít méně omezující a mírnější opatření. Pro omezení svéprávnosti soudní mocí musí být splněny zásadní podmínky. Omezení svéprávnosti člověka musí být pouze v souladu s ochranou práv a oprávněných zájmů jedince, není přípustné, aby sloužilo k prosazování zájmu jiných subjektů. Soudce má zákonnou povinnost, člověka, o jehož omezení svéprávnosti je rozhodováno osobně zhlédnout, nemůže zaujmout stanovisko pouze na formální úrovni. V rámci omezení svéprávnosti je kladen důraz na uznání práva a jedinečnost člověka, cílem procesu je respektovat individualitu každého jedince. Rozsah schopností rozhodovat se v běžných osobních záležitostech, kterými osoba, o jejichž právech je jednáno disponuje, je důležitým aspektem při soudním jednání. Pouze tímto způsobem lze dosáhnout výsledku, který bude odpovídat stanovenému rozsahu omezení svéprávnosti a zároveň zohledňovat záležitosti, které se v životě jedince objevují a je nutné je řešit. Další podmínkou je hrozící nebezpečí závažné újmy, která by nastala v případě, že by k omezení svéprávnosti nedošlo. Omezit svéprávnost člověka lze pouze v případě, kdy nepostačuje mírnější omezující opatření.

Řízení o omezení svéprávnosti zahajuje soud na základě doručeného návrhu, nebo z moci úřední. Hlavním principem institutu opatrovnictví je ochrana práv a oprávněných zájmů jedince, který není schopen právně jednat. Návrh na omezení svéprávnosti může podat každý, kdo se domnívá, že práva dané osoby jsou ohrožena. K návrhu na omezení svéprávnosti musí být doloženy

důkazy. K takto závažnému omezení dochází u osob, které nejsou v důsledku duševního onemocnění schopny hájit svoje práva a oprávněné zájmy. Jedná se zejména o osoby trpící schizofrenií, stařeckou demencí a Alzheimerovu chorobu. Soud vybere soudního znalce ze zveřejněného seznamu a zadá zpracování znaleckého posudku. Znalec posoudí na základě lékařských zpráv a rozhovoru s posuzovanou osobou její zdravotní stav a následně zodpoví otázky položené soudcem. Vyhotovený znalecký posudek představuje klíčový důkaz při rozhodování soudu. V rámci nařízeného soudního jednání je vyslechnut znalec z oboru psychiatrie, navrhovatel a další osoby, které posuzovanou osobu znají a mohou se k této osobě vyjádřit. Osoba, o jejímž omezení se rozhoduje je předvolána k soudu, pokud není schopna jednání se zúčastnit, je provedeno její zhlédnutí v prostředí, kde se aktuálně nachází. O průběhu setkání je sepsán protokol. V rámci jednání o omezení svéprávnosti je současně jednáno i o jmenování opatrovníka. Svěprávnost člověka nelze omezit v záležitostech týkajících se každodenního běžného života, nelze ji omezit ani zpětně. Povinností jmenovaného opatrovníka je chránit zájmy opatrovance, být s ním v pravidelném kontaktu a dbát jeho přání a potřeb, pokud nejsou v rozporu s jeho zájmy. V případě že není žádná osoba blízká, která by mohla a chtěla opatrovnickou funkci vykonávat, je jmenován veřejný opatrovník, obec, kde má opatrovanec bydliště. Omezení svéprávnosti se stanovuje na dobu tří let, nejvýše však na dobu pěti let (Hricová, Urban, Ondrášek, 2024). V případě že se změní okolnosti související s omezením svéprávnosti, rozhodne soud bez odkladu o změně, nebo o zrušení tohoto institutu (Zákony pro lidi, Občanský zákoník, 2025). Dvořák, Švestka, Zuklínová a kolektiv (2016) odkazují na občanský zákoník z roku 2012, kdy soud může omezit svéprávnost člověka pouze v takovém rozsahu, v jakém není vzhledem ke svému duševnímu onemocnění schopen právně jednat. Duševní porucha musí být trvalého rázu. Omezení svéprávnosti je dočasné opatření, které končí uplynutím doby, na kterou byla svéprávnost omezena. Po zániku právních účinků omezení se osoba stává svéprávnou. V případě, kdy je v průběhu stávajícího omezení zahájeno soudní řízení ve stejné věci, právní účinky původního omezení svéprávnosti jsou zachovány do doby vydání nového rozhodnutí, nejdéle však po dobu jednoho roku.

Záležitosti, ve kterých nemůže člověk právně, musí být přesně vymezeny v rozsudku rozhodujícího soudu (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025). Soud musí důsledně zvažovat omezení svéprávnosti související s výkonem volebního práva, které je ústavně zaručeným právem. Rozhodnutí o omezení volebního práva musí být zřetelné a musí být jasně specifikováno ve výroku soudu. V případě tohoto omezení obecní úřad v místě trvalého bydliště opatrovance tuto skutečnost zaznamená do stálého seznamu voličů a do výpisu ze seznamu voličů pro okrskovou volební komisi (Ministerstvo vnitra České republiky, 2021). V návaznosti na omezení svéprávnosti je současně v některých případech rozhodováno o rodičovské zodpovědnosti. Ve sloučeném soudním jednání je vždy rozhodováno o právech a povinnostech nezletilých dětí a posuzuje se rodičovská zodpovědnost osoby omezené ve svéprávnosti, tedy jednoho z rodičů. Nezletilé děti posuzovaného rodiče mají zákonné právo vyjádřit svůj názor, soud má povinnost je vyslechnout. V případě, že není možné, aby dítě participovalo na řízení samo, je nutné zjistit jeho názor jiným způsobem, prostřednictvím orgánu sociálně-právní ochrany dětí, prostřednictvím zástupce nebo znaleckého posudku (Epravo.cz, 2021). Za osobu omezenou ve svéprávnosti rozhoduje v oblasti léčby a poskytování zdravotních služeb opatrovník, pokud tak ustanovil soud. Opatrovník má povinnost zjistit názor opatrovance a rozhodovat v jeho nejlepším zájmu. V případě, kdy se jedná o zásadní zásah do tělesné integrity člověka, je nutný souhlas opatrovnického soudu. Pokud opatrovanec s hospitalizací nesouhlasí, nebo není

schopen se vzhledem ke svému zdravotnímu stavu adekvátně vyjádřit, je nutný souhlas soudu, který rozhodne o detenci (Umírání.cz, 2025). Jmění opatrovance spravuje opatrovník v rozsahu, v jakém stanovil soud. Po nabytí právní moci rozhodnutí o jmenování opatrovníkem je povinen do dvou měsíců doručit soudu soupis spravovaného jmění. Každý rok předkládá soudu ke kontrole vyúčtování správy jmění. K zásadním úkonům potřebuje opatrovník souhlas opatrovníckého soudu. Jedná se zejména o nakládání s majetkem opatrovance, dědické řízení a uzavírání smluv (Hricová, Urban, Ondrášek, 2024).

1.1.1 Svěprávnost a právní osobnost

Listina základních práv a svobod zaručuje lidská práva a svobody všem fyzickým osobám. Právo svobody představuje ukotvení jedince ve společnosti, dává mu prostor pro autonomní rozhodování a rozvoj a vymezuje člověka jako lidskou bytost. Člověk je subjektem těchto atributů, bez ohledu na věk, občanství a společenský statut. Všichni jedinci mají způsobilost mít práva a zaujímat postavení právního subjektu od narození až do smrti. Toto právo může být omezeno pouze zákonem. Právní způsobilost navazuje na schopnost realizovat vlastní povinnosti (Man, Schelle, 2006).

Svěprávnost vysvětlují Dvořák, Švestka, Zuklínová a kolektiv (2016) jako schopnost fyzické osoby získávat práva a závazky vlastním právním jednáním. V důsledku psychické zralosti vzniká svěprávnost postupně, člověk se stává plně svěprávným v důsledku třech právních událostí. Zpravidla získá jedinec plnou svěprávnost zletilostí, tedy dosažením osmnácti let. Zákon občanský zákoník z roku 2012 odkazuje i na jiné určené věkové hranice, které ale nemají dopad na získání zletilosti, které je podmíněno dovršením osmnácti let. Fyzická osoba může získat plnou svěprávnost před osmnáctým rokem života, a to uzavřením manželství. Zánikem manželství nebo jeho prohlášením za neplatné zůstává takto nabytá svěprávnost nezletilého zachována a jde o plně svěprávného nezletilého. Rozhodnutím soudu lze jedinci přiznat svěprávnost. Plně svěprávným nezletilým zůstane do doby nabytí zletilosti, a to dovršením osmnácti let života. Plnou svěprávností nedisponují v důsledku věku nezletilí a osoby, jímž byla svěprávnost omezena soudním rozhodnutím. V návaznosti na procesní způsobilost v rámci občanského práva má jedinec právo samostatně činit právní kroky v takové míře, která odpovídá rozsahu jeho svěprávnosti. Přiznání svěprávnosti lze soudem pouze v případech, kdy nezletilý dovršil šestnáctý rok života, je schopen se sám živit a obstarávat vlastní záležitosti, zákonný zástupce musí vyjádřit s návrhem souhlas.

Svěprávnost, dříve označována jako způsobilost k právním úkonům, je způsobilost jedince právně jednat. Získané svěprávnosti se nelze vzdát ani jí nelze člověka zcela zbavit, lze ji pouze omezit rozhodnutím soudu (Ospzv – AsoČR, 2016).

Právní osobnost mají fyzické i právnické osoby. Právnická osoba disponuje právní osobností, od svého vzniku až do svého zániku Právní osobnost fyzické osoby znamená, že člověk může nabývat práva a povinnosti, právní osobnosti se nikdo nemůže vzdát, pokud tak učiní, nepřihlíží se k tomuto úkonu. Právní osobnost má člověk od narození až do své smrti. Člověk zodpovídá za své jednání, pokud mu rozumí a je schopen své chování kontrolovat (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025). Na nenarozené dítě se pohlíží jako by se narodilo, pokud je to v jeho prospěch. Předpokládá se, že se narodilo živé, pokud se živé nenarodí, bere se jako by nikdy nebylo. Smrt

člověka prokazuje veřejná listina, po prohlédnutí těla mrtvého. V případě, že nelze prohlédnout tělo zemřelého daným způsobem, soud i bez návrhu prohlásí člověka za mrtvého, a to v případě, že jedinec byl přítomen takové události, kdy se úmrtí jeví vzhledem k okolnostem jako jisté. Soud stanoví ve svém rozhodnutí datum úmrtí člověka. V případě, kdy není zřejmé místo, kde člověk zemřel, předpokládá se, že místem úmrtí je místo nálezu těla. Místem úmrtí jedince prohlášeného za mrtvého, je místo, kde pobýval naposledy živý (Eliáš, Svatoš, 2012).

Podle Křiváčkové, Hamulákové, Tintěry a kol. (2015) lze zaručit, že důstojnost, svoboda a právo na vlastní štěstí i štěstí blízkých je chráněno soukromým právem v takovém rozsahu, který nezpůsobuje újmu druhým. Osobnost člověka neznamená pouze právní subjektivitu včetně jejích důsledků, ale je také předmětem právní ochrany samotného člověka tak i jeho práv. Každý člověk má právo na život, důstojnost, čest, soukromí, zdraví a ochranu osobních a citlivých údajů.

1.1.2 Opatrovnictví člověka

Členové rodiny oddalují rozhodnutí o možném omezení svéprávnosti a opatrovnickví osoby blízké. Dostávají se tak do těžko řešitelných a složitých situací. Důvodem je skutečnost, že opatrovnickví je společností vnímáno jako negativní jev, který výrazně zasahuje do integrity a života jedince. V důsledku toho rodiny nevědomě volí nestandardní právní postupy a jednají i bez souhlasu dotčené osoby. V období zhoršení zdravotního stavu, kdy jedinec již nevnímá realitu, není schopen rozhodovat, odmítá léčbu a nezvládá základní péči o vlastní osobu, je velmi složitou situaci řešit. Rodiny nemají prostor, čas ani finanční prostředky na zajištění péče v domácím prostředí a současně nemají možnost okamžitě změnit svůj aktuální způsob života. Péče o osobu blízkou je však natolik osobní záležitostí, že mnoho rodin v průběhu času najde způsob, jak si život zorganizovat, tak, aby se péče o blízkého stala jeho součástí. V případech, kdy si člověk není schopen vyřídit své osobní záležitosti, a kdy jsou v důsledku duševního onemocnění ohrožena jeho práva, je třeba začít řešit některou z forem jeho právní ochrany. Opatrovnickví dospělého člověka je velmi specifickou oblastí, standardní postupy zde selhávají a nejsou účinné. Opatrovník řeší záležitosti, se kterými se nikdy nesetkal, nedostává potřebné odpovědi ani pomoc, zůstává sám a zjišťuje, že mu chybí potřebné právní vzdělání (Pešlová, 2021).

Opatrovnickví se uplatňuje v případě, kdy člověk není schopen v návaznosti na duševní onemocnění, zdravotní stav a mentálním postižení hájit svá práva a zájmy. Opatrovník, jako fyzická osoba, není v souvislosti s výkonem opatrovnické funkce sociálně ani zdravotně pojištěn, doba výkonu opatrovnickví se nezapočítává do doby pro účely výpočtu důchodového pojištění. Opatrovník nemá postavení zákonného zástupce, tím může být pouze rodič nebo poručník nezletilého dítěte. Výkon opatrovnickví nezakládá vyživovací povinnost vůči opatrovanci (Moravskoslezský kraj, 2020).

V souvislosti s omezením svéprávnosti a ustanovením opatrovníka soud zjišťuje přání a potřeby osoby, o jejíž svéprávnosti má rozhodovat. Pokud je osoba, kterou za opatrovníka navrhne osoba posuzovaná, ochotna tuto funkci vykonávat, soud ji výkonem opatrovnickví pověří. V průběhu řízení soud posuzuje, zda je dotčená osoba pro výkon opatrovnické funkce vhodná, a to s ohledem na trestní bezúhonnost, zdravotní stav a případné finanční závazky a exekuce. Výkon opatrovnické funkce fyzickou osobou je zcela dobrovolný, k této zodpovědnosti nelze nikoho nutit. V případě že není osoba blízká, která by mohla opatrovnickou funkci vykonávat, je

ustanoven veřejný opatrovník, tedy obec podle místa pobytu opatrovance. Výkon veřejného opatrovnictví je zákonnou povinností obce (Opatrovnictví v praxi, 2020).

Opatrovnictví lze definovat jako právní vztah mezi opatrovníkem a opatrovancem, kdy opatrovník právně jedná za opatrovance v rozsahu rozhodnutí soudu. Tato definice nezahrnuje výkon sociální práce ani poskytování osobní péče opatrované osobě. Pokud je opatrovnictví vykonáváno rodinou nebo osobou blízkou, hovoříme o soukromém opatrovnictví. V případě, kdy tento druh opatrovnictví zajistit nelze, stát jmenuje veřejného opatrovníka. Obecné právní předpisy týkající se výkonu opatrovnictví představuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Důležitým právním předpisem je Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, která je společně s Listinou základních práv a svobod nástrojem k ochraně lidských práv v České republice. Veřejný opatrovník dále využívá zákon 500/2004 sb. správní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, zákon 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů a zákon 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. Zákon, který by legislativně upravil výkon veřejného opatrovnictví v praxi, není k dispozici (Metodika výkonu veřejného opatrovnictví, 2017).

Juříčková, Ivanová, Filka (2014) popisují klíčové procesy systému opatrovnictví. Jedná se o omezení svéprávnosti, ustanovení opatrovníka, výkon opatrovnictví a ukončení opatrovnictví. Výstupem těchto systémů jsou jednotlivci, kteří v důsledku institutu opatrovnictví mohou žít důstojný život a současně je zajištěna ochrana jejich práv a majetku. Systém opatrovnictví je primárně vnímán jako nástroj směřující k ochraně člověka, který ovlivňuje jeho životní podmínky. Komplexní působnost opatrovnictví se zaměřuje nejen na rozhodovací schopnosti a přístup k osobám s duševním onemocněním, ale i na výkon opatrovnictví jako službu. Výkon opatrovnictví je v jednotlivých zemích vázán na právní, politické a sociální uspořádání jednotlivých států, roli hrají rodinné a náboženské tradice.

Jednotlivé státy průběžně upouštějí od tak zásadního zásahu do integrity a osobních práv člověka, jako je omezení svéprávnosti. Používají jiné formy zastoupení, které neomezují svéprávnost člověka. Veřejný ochránce práv se zaměřuje na spravedlivý přístup k osobám se zdravotním postižením, prosazuje jejich právo na samostatný, důstojný život a zajištění potřebných finančních prostředků pro zapojení sociálních služeb do jejich péče. Ze statistik soudních rozhodnutí v České republice je zřejmé, že zavedené rozhodovací principy orgánů soudní moci České republiky neodpovídá realitě skutečného života (Hricová, Urban, Ondrášek, 2024).

1.1.3 Veřejné opatrovnictví

Veřejné opatrovnictví je výkonem státní správy v přenesené působnosti podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Místně příslušný soud jmenuje obec veřejným opatrovníkem v případě, kdy není žádná fyzická osoba, která by byla ochotna opatrovnickou funkci vykonávat. Obec nemá možnost soudem nařízené opatrovnictví odmítnout. Zástupci jednotlivých obcí poukazují na skutečnost, že soudy přihlížejí pouze na bydliště opatrovance a nezhledňují personální možnosti jednotlivých obcí. Výkon veřejného opatrovnictví zajišťují často neuvolnění starostové, kteří v důsledku vlastního pracovního

poměru nemají dostatečnou časovou kapacitu pro výkon této agendy, což není v zájmu opatrovanců. V současné době nelze uzavřít veřejnoprávní smlouvu o převodu opatrovnictví na jinou obec, která disponuje kvalifikovanými sociálními pracovníky, kteří by zajistili zefektivnění procesu veřejného opatrovnictví. Počty veřejných opatrovanců narůstají, jelikož výkon této agendy je pro rodiny a osoby blízké velmi náročný a nese s sebou zodpovědnost (Sdružení místních samospráv ČR, 2023). V rámci výkonu veřejného opatrovnictví zastupuje obec navenek starosta, který může pověřit výkonem této agendy jiného zaměstnance obce zařazeného do obecního úřadu. Opatrovnictví nemůže vykonávat provozovatel ani zaměstnanec zařízení, kde opatrovanec využívá pobytovou sociální službu. Veřejný opatrovník jedná osobně, další osobu může pověřit v případě, kdy je pro řešení krizové situace opatrovance nutné zastoupení advokátem nebo specialistou v daném oboru (Ministerstvo vnitra České republiky, 2015).

1.2 Cílové skupiny veřejného opatrovnictví

Cílovou skupinu veřejného opatrovnictví tvoří osoby, které jsou z důvodu duševního onemocnění omezeny ve svéprávnosti. Konkrétní typy duševních poruch jsou uvedeny v MKN-10 Mezinárodní statistické klasifikaci nemocí a přidružených zdravotních problémů (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019). Tato klasifikace zahrnuje čtyři základní skupiny, jedná se o organické duševní poruchy včetně symptomatických, duševní poruchy a poruchy chování způsobené užíváním psychoaktivních látek, schizofrenní poruchy a mentální postižení. Organické duševní poruchy vznikají v důsledku onemocnění, úrazu nebo poškození mozku, které vedou k jeho dysfunkci. Mozková dysfunkce může být primární, způsobená nemocí, poškozením nebo poraněním mozku, postihuje mozek přímo a cíleně. U sekundární dysfunkce je mozek poškozen jako jeden z více orgánů při systémových onemocněních. Tato kategorie zahrnuje demenci u Alzheimerovy nemoci, vaskulární demenci a jiné typy tohoto degenerativního onemocnění. Další skupinu tvoří poruchy chování a duševní poruchy, které vznikají v souvislosti s užíváním psychoaktivních látek. Jde o různé závažné nemoci různých forem, jejichž společným znakem je užívání psychoaktivních látek. Schizofrenní poruchy se vyznačují zásadní deformací myšlení a vnímání. Projevují se poruchami myšlení, změnou emocí, bludy a halucinacemi. Onemocnění se může projevovat trvale, opakovaně nebo může dojít k částečnému ústupu příznaků. Mentální retardace je stav neúplného nebo zastaveného duševního vývoje, který postihuje inteligenční složky v oblasti motorické, poznávací, řečové a sociální. Mentální retardaci lze podrobněji členit na lehkou, střední, těžkou a hlubokou mentální retardaci (MKN - 10, 2022).

V rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví se ukázalo jako přínosné mít přesné informace o lékařské diagnóze opatrovance, na základě které, byl omezen ve svéprávnosti. V důsledku těchto informací lze vzájemnou komunikaci optimálně přizpůsobit. Zdravotní údaje jsou citlivé osobní informace, které podléhají zvýšené ochraně. Efektivní komunikace mezi opatrovníkem a opatrovancem vede k navázání kvalitního vztahu v rámci dlouhodobé vzájemné spolupráce. Je důležité, aby člověk s duševní poruchou porozuměl předávaným informacím. Osoby s duševní poruchou nejsou pouze pasivními aktéry péče, ale mají právo aktivně se podílet na rozhodnutích, týkajících se jejich osoby (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

Dalším podmínkou omezení svéprávnosti je ohrožení závažnou újmou nebo škodou v případě že by osoba nebyla omezena ve svém rozhodování a pokud nelze použít mírnější omezující

prostředky jako je zastoupení členem domácnosti nebo nápomoc při rozhodování (Akpytela, 2025).

1.2.1 Osoby omezené ve svéprávnosti

Nedobrovolná institucionalizace může závažným způsobem zasáhnout do práv osob dlouhodobě hospitalizovaných v psychiatrických nemocnicích. Jejím důsledkem je ztráta sociálních vazeb, dovedností a postupný rozvoj syndromu hospitalismu. V důsledku vysokého počtu hospitalizovaných pacientů zároveň vzniká zvýšené riziko přenosných chorob a možného sexuálního či jiného násilí. Cílem by mělo být postupné snižování počtu osob dlouhodobě hospitalizovaných a zajištění komunitní péče, která umožní jejich začlenění do společnosti. Můžeme rozlišit několik zásadních důvodů, proč lidé dlouhodobě setrvávají v ústavní péči, i když jejich zdravotní stav by umožňoval jinou formu podpory. Současný systém pomoci nedokáže zajistit adekvátní podporu, která by člověku umožnila předcházet krizovým situacím a zajistila fungování v jeho přirozeném prostředí. To může mít za následek ztrátu bydlení. Jedinec narušuje vzájemné soužití s ostatními, neplní povinnosti související s úhradou bydlení a dochází k oslabení sociálních vazeb, kdy okolí jako jediné východisko vidí jeho izolaci z tohoto prostředí a návazné umístění v zařízení sociálních služeb nebo ve zdravotnickém zařízení. Nedostupné nebo nedostatečně podporované bydlení je dalším nejčastějším důvodem dlouhodobého pobytu v zařízení. V důsledku svého zdravotního omezení ztratili bydlení, dluží za nájemné, rodina je odmítá a nemají se kam vrátit. Nedostupnost bydlení může být také způsobena nedostatkem finančních prostředků z důvodu nízkého nebo žádného příjmu. Vzhledem ke svému onemocnění jsou limitováni při hledání zaměstnání a mnohdy pobírají nízký invalidní důchod. Dalším faktorem je omezený a nedostatečný systém podpůrných služeb, při odchodu z institucionálního prostředí. Rozsah geografické působnosti psychiatrických nemocnic a časově náročná dojezdová dostupnost má za následek vytržení člověka z jeho přirozeného prostředí. Stigmatizace osob s duševním onemocněním se stává součástí jejich života, zhoršuje přístup k léčbě a sociálním službám a omezuje možnost integrace jedince do společnosti (Liga lidských práv a Centrum podpory transformace, 2015).

Dvořák, Švestka, Zuklínová (2016) popisují deliktní způsobilost jako schopnost nést odpovědnost za protiprávní jednání. Každý je odpovědný za své jednání, pokud je schopen své činy rozpoznat, zhodnotit je s ohledem na svůj psychický stav a ovládnout je. Každý je zodpovědný za své protiprávní činy, které způsobují újmu v závislosti na své míře svéprávnosti a schopnosti porozumět svému jednání a jeho dopadům. Trestní odpovědnost nastává současně s nabytím plné svéprávnosti.

Policie České republiky v návaznosti na skutečnost, že člověka nelze zbavit svéprávnosti, pouze lze ve svéprávnosti omezit nemá k dispozici vnitřní právní předpis, který by upravoval postup vůči osobám omezeným ve svéprávnosti ani způsob vedení výslechu. Policejní orgán postupuje na základě příslušných ustanovení trestního zákoníku a trestního řádu (Policie České republiky, 2024).

1.2.2 Duševní onemocnění

Podle Matouška (2016) je duševní nemoc stav, který se projevuje poruchami prožívání a interpersonálních vztahů. Toto označení se často používá jako synonymum pro duševní

poruchu. Mezi hlavní skupiny duševních onemocnění patří psychózy, poruchy osobnosti, úzkostné poruchy, poruchy nálad a organické podmíněné poruchy. Za chronickou se považuje duševní porucha, zhoršující se po dobu více jak šesti měsíců. Duševní zdraví neznámá pouze absenci duševní nemoci, ale zahrnuje stav duševní a tělesné pohody. Každý člověk i s duševním onemocněním má potenciál duševního zdraví. Podpora osob s duševním onemocněním v této oblasti se zaměřuje na oblast poskytování zdravotnických služeb, ale také na ochranu jejich práv a oprávněných zájmů.

Nízké povědomí o duševním zdraví má za následek skrývání nemoci, nevyhledání odborné pomoci což vede k prohloubení negativní prognózy a snížení možnosti zotavení. Proces zotavení zahrnuje změnu osobních postojů, hodnot, cílů a vyrovnání se s nemocí s cílem žít naplněný, spokojený život i navzdory duševnímu onemocnění. Vysoké ekonomické náklady související s duševním onemocněním mají dopad na stát, zaměstnavatele a osoby s duševním onemocněním. Duševní onemocnění je jedním z nejčastějších důvodů přiznání příspěvku na péči a invalidního důchodu. Psychiatrická péče je stále založena na velkých zdravotnických zařízeních, kde jsou někteří pacienti dlouhodobě hospitalizováni. Tento systém je finančně nákladný v porovnání s komunitní péčí v přirozeném prostředí. Pokrytí lůžkových zařízení akutní a následné péče není rozmístěno rovnoměrně, počet těchto lůžek je nedostatečný a nejsou začleněna do všeobecných nemocnic a propojena s běžnou zdravotní péčí. Dostupnost psychoterapie je omezená. Osoby s duševním onemocněním častěji zneužívají alkohol a další návykové látky, z tohoto důvodu se dožívají výrazně nižšího věku než běžná populace. V důsledku traumatizace se zvyšuje riziko jejich agresivního chování (Reforma psychiatrie, 2020).

Zásadním tématem národních a mezinárodních protidrogových politik je vzájemný vztah mezi konzumací nelegálních drog a vážnými problémy týkajícími se oblasti veřejného zdraví. Mezi závažná zdravotní rizika spojená s užíváním nelegálních návykových látek patří krví přenosné nemoci, jako je hepatitida typu C a virová infekce HIV. Pojem psychiatrická komorbidita je označuje souběžný výskyt dvou nebo více duševních poruch u jednotlivce. V posledních letech je velká pozornost zaměřena na výskyt duševních poruch v souvislosti s užíváním návykových látek. Komorbidita duševního onemocnění u osob, které užívají návykové látky je klíčová s ohledem na výskyt závažných zdravotních a společenských důsledků vedoucí k nepříznivé životní situaci duševně nemocných osob. Osoba, která trpí komorbidním duševním onemocněním a další poruchou v důsledku užívání návykových látek je hospitalizovaná s psychiatrickými obtížemi a častějším výskytem sebevražedného chování. Cílová skupina vykazuje zvýšenou tendenci k nebezpečnému rizikovému chování, které má za následek psychosociální problémy související se ztrátou finančního příjmu, bezdomovectví a násilné nezákonné jednání. Tyto poruchy se vzájemně ovlivňují a jejich průběh má opakující se charakter. Důsledkem komorbidních poruch v návaznosti na konzumaci návykových látek je náročná léčba, která představuje finanční zátěž pro systém zdravotní péče a soudnictví. Současně se vyskytující duševní poruchy u uživatelů návykových látek se častěji objevují u jedinců s psychózami, především schizofrenií a bipolární poruchou než v běžné populaci. Užívání drog vede ke zhoršení psychotického onemocnění, častějším hospitalizacím a k vyšší úmrtnosti. Existence těchto společných faktorů je významným tématem dalších studií jak samotného procesu, tak i nastavení efektivní léčby (Torrens Mélich, Mestre-Pintó, Domingo Salvany, 2017).

Dragomerický (2013) popisuje schizofrenii jako jedno z nejtěžších a nejzávažnějších duševních onemocnění. Pacienti psychiatrických nemocnic trpící touto poruchou často slyší hlasy, které k nim promlouvají, urážejí je a nabádají k různým činům. Tito pacienti mají subjektivní pocit, že k nim hlasy skutečně hovoří. Někteří jedinci mají schopnost s těmito hlasy vést dialog. Sebevražedné chování u osob se schizofrenií často souvisí s halucinacemi, které se dlouhodobě snaží ovlivnit chování člověka a přimět ho k ohrožujícímu jednání.

Schizofrenii zařazujeme do skupiny duševních onemocnění nazývaných psychózy. Neurózy se zařazují do kategorie psychóz vyznačující se strachem, úzkostí a depresí. V případě neurózy je člověk s těmito příznaky obvykle schopen relativně dobře fungovat v běžném životě. U člověka trpící schizofrenií je však hloubka a intenzita těchto stavů tak výrazná, že zásadně ovlivňuje kvalitu života, zejména jeho schopnost rozpoznat skutečnou realitu. Ke stigmatizaci osob s tímto onemocněním dochází v důsledku medializace, kdy společnost vnímá schizofrenika jako impulzivního a agresivního jedince (Jarolímek, 2021). Problematika násilného chování představuje jedno z klíčových témat v oblasti psychiatrické péče. Jedná se o komplexní problematiku, která zásadně ovlivňuje bezpečnost pacientů, personálu a samotného zdravotnického zařízení. Riziko násilného chování není dáno pouze charakteristikami pacientů, jako jsou mladší věk, krátká doba hospitalizace, předešlé násilné a kriminální jednání, užívání návykových látek a nedobrovolná hospitalizace. Významnou roli hrají i faktory prostředí. V nemocničním kontextu se mezi ně řadí vysoký počet hospitalizovaných pacientů, ztráta soukromí, nedostatek personálu, nedostatečná vzájemná komunikace, dlouhodobá hospitalizace na akutních odděleních. Tato rizika mohou být z hlediska managementu účinně řízena a ovlivňována (Žaludek, 2020).

Depresivní symptomy u schizofrenie úzce souvisejí se stigmatem. Rozlišujeme sociální stigma, které se projevuje diskriminací a odmítáním okolí a sebe stigma, které představuje vnitřní strach a stud hovořit o problémech a vyhledat odbornou pomoc. Stigma výrazně zhoršuje kvalitu života, vede k sociální izolaci, snižuje sebevědomí, oddaluje léčbu a ovlivňuje proces zotavení (Psychiatrie BMC, 2023).

1.3 Výkon veřejného opatrovnictví

Výkon veřejného opatrovnictví začíná okamžikem, kdy je obec pravomocným rozhodnutím místně příslušného soudu jmenována opatrovníkem. Obec se může stát opatrovníkem také v případě, že dosavadní opatrovník zemře nebo je soudem odvolán. Podle § 468 občanského zákoníku přechází opatrovnictví na veřejného opatrovníka do doby jmenování nového opatrovníka. Soud jmenuje opatrovníkem obec, na jejímž území má opatrovanec bydliště, tedy místo, kde se fakticky zdržuje. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí č. j. 30 Cdo 3379/2016 potvrdil, že pro určení bydliště opatrovance je rozhodující, kde se osoba fakticky zdržuje s úmyslem se zde trvale usadit. Z těchto důvodů je pro obec zásadní, aby byla jmenována veřejným opatrovníkem pouze osobě, která se na jejím území dlouhodobě zdržuje, neboť výkon veřejného opatrovnictví nelze efektivně vykonávat na dálku. Pokud soud žádosti obce o nejmenování opatrovníkem nevyhoví, může obec proti rozhodnutí podat odvolání (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

V případě, že psychologický nebo zdravotní stav opatrovance neumožňuje zjistit jeho úmysl, kde se bude dlouhodobě zdržovat, vychází soud z individuálních okolností. Běžně se stává, že

opatrovanec má trvalé bydliště v jedné obci, avšak dlouhodobě žije v obci jiné. Veřejný opatrovník by měl průběžně monitorovat, kde se opatrovanec aktuálně nachází, a v návaznosti na tuto skutečnost případně požádat o změnu opatrovníka. V případech, kdy se osoba často stěhuje, zdržuje se v obci, kde má opatrovníka krátkodobě a není schopna sdělit místo svého pobytu je nezbytný zvýšený dohled a kontrola ze strany opatrovníka i soudu. Soud v takových situacích nemá jinou možnost než při změně opatrovníka jmenovat obec, podle místa trvalé bydliště, i když se zde osoba omezená ve svéprávnosti již několik let nezdržuje (Právní prostor, 2022).

Obec vystupující jako veřejný opatrovník se při jednáních s třetími osobami prokazuje pravomocným rozsudkem okresního soudu a listinou o jmenování opatrovníka.

Listina o jmenování opatrovníka by měla obsahovat:

- název a označení rozsudku okresního soudu, který o opatrovnictví rozhodoval,
- název obce, která byla jmenována opatrovníkem,
- údaje o opatrovanci,
- rozsah omezení opatrovance samostatně právně jednat,
- dobu omezení svéprávnosti,
- povinnosti opatrovníka,
- termín předložení vyúčtování správy jmění.

Pokud obec výkonem opatrovnictví pověří konkrétního zaměstnance, prokazuje se tato osoba pověřením starosty.

Toto pověření musí zejména obsahovat:

- označení příslušného obecního úřadu,
- jméno a příjmení zaměstnance pověřeného výkonem opatrovnictví,
- číslo jeho služebního průkazu,
- přesné vymezením jeho pravomocí,
- podpis starosty,
- datum vydání pověření,
- razítko obce.

V praxi se doporučuje, aby se zaměstnanec prokazoval služebním průkazem, který obsahuje:

- jméno a příjmení zaměstnance,
- titul zaměstnance,
- fotografii,
- označení pracovní pozice,
- název obecního úřadu, dobu platnosti průkazu,
- podpis vedoucího zaměstnance,
- otisk úředního razítka (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

Hlavním problémem při prokazování oprávněnosti jednat jménem obce je skutečnost, že některé instituce vyžadují předložení občanského průkazu zaměstnance obce, tedy veřejného opatrovníka. V takovém případě smí být osobní doklad zaměstnance použit pouze za účelem ověření jeho totožnosti a porovnání s údaji uvedenými v průkazu zaměstnance. Osobní údaje zaměstnance nesmějí být bez jeho souhlasu dále zpracovávány a zveřejňovány, a to v souladu

s pravidly ochrany osobních údajů. Veřejný opatrovník v souvislosti s výkonem své funkce má zákonnou povinnost vést spisovou dokumentaci, podle Zákona č. 500/2004 správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Jednotný postup, jak a podle jakých kritérií vést opatrovnícký spis není nikde uvedeno. Spisová dokumentace se vede na každého opatrovance zvlášť, musí být součástí spisové služby každé obce v elektronické nebo listinné podobě (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

V případě, že osoba omezená ve svéprávnosti vlastní soukromý bankovní účet, má opatrovník povinnost tuto změnu bance oznámit. Peněžní ústavy nedokáží adekvátně pracovat s institutem veřejného opatrovnictví u soukromých účtů. V praxi to znamená, že banka umožní dispoziční právo pouze konkrétní fyzické osobě. Veřejný opatrovník je pak v bankovním systému evidován se všemi svými osobními údaji. Další možností správy finančních prostředků opatrovanců je zřízení depozitního účtu obce (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

1.3.1 Soudní řízení o omezení svéprávnosti a opatrovnictví

Podle zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních je pro řízení ve věcech svéprávnosti člověka v prvním stupni rozhodování věcně příslušný okresní soud. Místně příslušný je obecný soud osoby, o jejíž svéprávnosti se rozhoduje. Pokud je tato osoba bez souhlasu umístěna ve zdravotnickém zařízení, příslušným soudem pro rozhodování je instituce, v jehož obvodu se zařízení nachází. Uvedený zákon upravuje řízení o omezení svéprávnosti, navrácení svéprávnosti, změně rozsahu omezení svéprávnosti a zrušení rozsudku o omezení svéprávnosti. V případě, že se ve věcech opatrovníckých a v řízení o svéprávnosti změní rozhodné skutečnosti, které jsou podstatné pro posouzení příslušnosti, může soud přenést svoji příslušnost, v zájmu opatrovance nebo osoby, o jejímž omezení je rozhodováno, na jiný soud. V případě nesouhlasu soudu s přenesením působnosti, postoupí věc k rozhodnutí svému nadřízenému správnímu orgánu, pokud věc přenesení příslušnosti již nebyla odvolacím soudem rozhodnuta. Rozhodnutím odvolacího soudu je vázán i soud, který příslušnost přenesl (Zvláštní řízení soudní, ÚZ, 2025).

Křiváčková, Hamuláková, Tintěra a kol. (2015) uvádějí, že návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti a opatrovnictví může podat každý, kdo je způsobilý právně jednat. Návrh lze podat i osobně do protokolu. V návrhu musí být uvedeno, z jakého důvodu je podáván, a musí být zdůvodněno, proč jsou mírnější omezující prostředky nedostačující. Pokud návrh tyto náležitosti neobsahuje, soud navrhovatele vyzve k opravě, nebo k doplnění. V případě, že potřebné podklady nejsou ani poté doloženy, soud posoudí, zda bude v řízení, které bylo zahájeno tímto návrhem pokračovat, nebo návrh odmítne. Návrh na zahájení řízení o omezení svéprávnosti může také podat zdravotnické zařízení. Státní zastupitelství je také oprávněno podat návrh, v takovém případě má postavení účastníka řízení. Pokud vstoupí, do již probíhajícího řízení, má postavení zvláštního procesního subjektu a není v pozici účastníka řízení. Soud může zahájit řízení o omezení svéprávnosti i bez návrhu, na základě podnětu, a to usnesením, které musí doručit do vlastních rukou posuzovanému a dalším účastníkům řízení. Dnem zahájení řízení je datum vydání usnesení. Účastníky řízení o omezení svéprávnosti jsou navrhovatel a osoba, o jejímž omezení svéprávnosti se rozhoduje. Pokud bylo řízení zahájeno podáním, které nemá náležitosti návrhu, je považováno pouze za podnět a osoba, která jej podala, nemá postavení účastníka řízení. V případě, kdy není z podání zřejmé, zda se jedná o návrh nebo pouze o podnět k zahájení řízení, soud podávajícího vyzve, aby se vyjádřil, zda má zájem být navrhovatelem

s právy a povinnosti účastníka řízení, nebo zda se jedná pouze o podnět k zahájení řízení, jehož se dále nebude účastnit.

Posuzovanému soud jmenuje opatrovníka. Osoba, o jejíž právech je rozhodováno, má možnost zvolit si zmocněnce, opatrovníkův souhlas se nevyžaduje. Posuzovaný musí být poučen o svých procesních právech a povinnostech. Řízení o omezení svéprávnosti a řízení o opatrovnictví soud zpravidla spojí. V rámci řízení soud vyslechne posuzovaného, jeho opatrovníka, soudního znalce nebo ošetřujícího lékaře, případně provede další potřebné důkazy. Pokud nelze výslech posuzovaného provést, nebo jej provést bez újmy na jeho zdraví, soud od něj upustí, má však povinnost posuzovaného vždy osobně zhlédnout. Soudní znalec může nařídit, aby byl posuzovaný vyšetřován ve zdravotnickém zařízení, je-li to nezbytné ke zjištění jeho zdravotního stavu a nelze toho dosáhnout jiným způsobem, nejvýše však na dobu jednoho měsíce. Soud může upustit od vypracování nového znaleckého posudku a výslechu znalce v případě, že se zdravotní stav posuzovaného od posledního rozhodnutí o prodloužení doby omezení svéprávnosti nezměnil. V takovém případě může soud nahradit nový posudek písemným vyjádřením ošetřujícího lékaře ve spojení s posledním znaleckým posudkem (Zvláštní řízení soudní, ÚZ, 2025).

Oblast soudních znalců a znaleckých posudků je v současné době velice problematická. Důvodem je jak nedostatek znalců specializovaných na konkrétní obory, tak i nepřesnosti v poučení, která znalci od soudu dostávají, nebo ve formulaci otázek, na něž mají odpovídat. Počet případů, kdy je nutno vypracovat znalecký posudek, výrazně vzrostl a posudky se stávají klíčovým podkladem pro řadu soudních rozhodnutí. Judikatury nejvyšších soudů zdůrazňují, že konečné rozhodnutí náleží soudu, nikoliv soudnímu znalci. Ve znaleckých posudcích znalci často uvádějí závěry, které překračují jejich kompetence a které jsou soudními institucemi přijímány. V praxi se využívají opakovaně stejní soudní znalci a znalecké posudky tak mají sklon k určitým závěrům a interpretacím. Znalecké posudky obsahují stanoviska k tomu, zda je posuzovaná osoba schopna samostatně právně jednat v různých oblastech. Ukazuje se však, že tyto závěry mohou být problematické, protože se liší výrazně názory na posouzení zdravotního stavu mezi lékařem psychiatrem a psychiatrickým lékařem, který působí jako soudní znalec (Hricová, Urban, Ondrášek, 2024).

Juříčková, Ivanová, Filka (2014) uvádějí, že soudní znalec po provedení lékařského vyšetření a příslušných testů shrne v závěrečné části posudku hlavní zjištění, na jejichž základě stanoví diagnózu a zodpoví otázky soudu. Posuzuje zejména, zda má posuzovaný duševní poruchu, zda případná porucha není jen přechodného rázu, jaký je její charakter a jaké jsou příznaky onemocnění. Dále hodnotí, jak tato porucha ovlivňuje člověka zvládat běžné životní záležitosti, jednat s úřady a pracovat. Zjišťuje, zda je posuzovaný schopen samostatně nakládat s majetkem, hospodařit s finančními prostředky, a v jakém rozsahu. Součástí posudku je i vyhodnocení toho, zda je posuzovaná osoba schopna vzhledem ke svému zdravotnímu stavu podstoupit výslech. Hricová, Urban, Ondrášek (2024) se domnívají, že soudci rozhodující tyto případy a opatrovníci mají dostatek znalostí a zkušeností k tomu, aby sami dokázali posoudit svéprávnost dané osoby. Jsou schopni také vyhodnotit, zda postačí nápomoc při rozhodování, nebo zda je nezbytné omezení svéprávnosti.

Soud ověří, zda je v evidenci prohlášení o určení opatrovníka evidováno prohlášení osoby, o jejíž svéprávnosti je rozhodováno, případně odvolání takového určení. Pokud takové prohlášení

existuje, soud zároveň zjistí, kdo je určeným opatrovníkem a u kterého notáře je příslušná listina uložena. Pokud soud dospěje k závěru, že je v zájmu posuzované osoby vhodné použít mírnější a méně omezující opatření, může v průběhu řízení rozhodnout o schválení zastoupení členem domácnosti, o schválení smlouvy o nápomoci, nebo o jmenování opatrovníka. Soud o těchto otázkách rozhoduje rozsudkem. V rozsudku, kterým omezí svéprávnost, přesně vymezí, v jakém rozsahu osoba není schopna samostatně právně jednat, a stanoví také dobu, po kterou toto omezení platí. Soud zajistí, aby se posuzovaný seznámil s rozhodnutím a měl ho k dispozici (Zvláštní řízení soudní, ÚZ, 2025).

Soud musí zjistit všechny podstatné okolnosti potřebné k rozhodnutí, není vázán pouze tím, co uvedou účastníci řízení. Dokazování se řídí zásadou vyšetřovací, soud tedy provede i takové důkazy, které účastníci řízení sami nenavrhnou, pokud jsou důležité ke zjištění skutečného stavu věci. K projednání posouzení svéprávnosti člověka soud nařídí jednání, během něhož provede dokazování k rozhodným skutečnostem. Soud nemůže rozhodnutí založit pouze na znaleckém posudku, je povinen zohlednit i další důkazy a posoudit je ve vzájemných souvislostech. Zároveň má soud povinnost vynaložit veškeré úsilí k tomu, aby zjistil stanovisko osoby, o jejíž svéprávnosti rozhoduje, a to prostřednictvím takového způsobu komunikace, který si daná osoba sama zvolí (Křiváčková, Hamuláková, Tintěra a kol., 2015).

Po vynesení rozsudku soudu, který rozhodoval v prvním stupni, mají účastníci řízení právo podat odvolání. Odvolání lze podat do patnácti dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozsudku prostřednictvím soudu, který rozhodoval v prvním stupni řízení. V odvolání musí být specifikováno, které rozhodnutí a v jakém rozsahu je napadeno, v jakých ohledech je rozhodnutí považováno za nesprávné a co je navrhováno. Řádně podaným odvoláním nenabyde rozhodnutí soudu právní moci do doby rozhodnutí soudu odvolacího (Občanský soudní řád, ÚZ, 2025).

1.3.2 Soudní řízení a jmenování obce veřejným opatrovníkem

Pokud soud rozhodne o omezení svéprávnosti, spojí řízení do jednoho s řízením o jmenování opatrovníka osobě, kterou omezil ve svéprávnosti. Soudní instituce, která vede řízení o omezení svéprávnosti je místně příslušná pro rozhodování ve věcech opatrovnických. Většinou soud jmenuje osobě soukromého opatrovníka, tedy někoho z rodiny, nebo jinou osobu blízkou. V případě, že není žádná osoba, která by mohla opatrovnickou funkci vykonávat, jmenuje soud veřejného opatrovníka (Dostupný advokát, 2022).

Soud může vydat rozhodnutí o jmenování opatrovníka člověku až po jeho zhlédnutí a zjištění jeho názoru v dané věci, pokud tomu nebrání závažné okolnosti. K názoru posuzovaného soud přihlídně. Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou si opatrovanec sám zvolil. Pokud tato osoba nemůže plnit opatrovnickou funkci, jmenuje soud osobu, která o opatrovance projevuje dlouhodobě vážný zájem. Pokud ani takový postup není možný, soud jmenuje jinou osobu, která splňuje podmínky pro výkon opatrovnickví, nebo veřejného opatrovníka. Veřejným opatrovníkem jmenuje obec, kde má opatrovanec bydliště, souhlas obce se nevyžaduje (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025).

1.3.3 Práva a povinnosti veřejného opatrovníka

Lidé s duševním onemocněním nejsou pouze pasivními příjemci péče, ale mají právo se aktivně podílet na rozhodnutích, která se jich týkají. Úkolem veřejného opatrovníka není pouze ochrana

oprávněných zájmů opatrovance, ale především podpora při komunikaci s institucemi a porozumět právním jednáním a jejich důsledkům. Veřejný opatrovník musí vždy nejprve zjistit stanovisko opatrovance k jednotlivým krokům, které za něj plánuje učinit. Veřejný opatrovník nejedná pouze s opatrovancem, ale často také s jeho rodinou. První kontakt s příbuznými proto hraje klíčovou roli, může výrazně ovlivnit budoucí spolupráci. Cílem je získat rodinu či další blízké osoby pro otevřenou a konstruktivní spolupráci. Při jednání s rodinou je důležité držet se kompetencí a sdělovat pouze to, k čemu má veřejný opatrovník oprávnění. Důležitá je obezřetnost při komunikaci v souvislosti s obsahem sdělení, ale i jeho možnými dopady. Rozsah práv a povinností veřejného opatrovníka je uveden v rozsudku soudu o jmenování obce veřejným opatrovníkem (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

V případě, kdy opatrovník přijímá rozhodnutí týkající se opatrovance, má povinnost mu jasně a srozumitelně objasnit, o co se jedná a jaké dopady může mít dané rozhodnutí.

Mezi základní obecné povinnosti související s výkonem veřejného opatrovnictví podle občanského zákoníku patří:

- pravidelně a přiměřeným způsobem udržovat kontakt s opatrovancem,
- skutečně a vážně se zajímat o situaci opatrovance,
- zajímat se o zdravotní stav opatrovance,
- dbát oprávněných zájmů a naplňovat přání opatrovance (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025).

Opatrovník zajišťuje, aby způsob života opatrovance odpovídal jeho možnostem a nebyl s nimi v rozporu. Pokud tomu nic zásadního nebrání, měl by také respektovat jeho osobní představy a přání (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025). Pravidelné udržování kontaktu mezi opatrovníkem a opatrovancem znamená přímou komunikaci mezi nimi. Zákon dosud nestanovuje, jak často by mělo osobní setkávání probíhat. Podstatné však je, aby veřejný opatrovník s opatrovancem přímo hovořil a opatrovanec věděl, jak svého opatrovníka v případě potřeby kontaktovat. Opatrovance, který žije ve svém běžném prostředí a je v pravidelném kontaktu s opatrovníkem v rámci vyplácení finančních prostředků na osobní potřebu, je třeba také osobně navštěvovat v jeho domácnosti. Tyto návštěvy slouží k tomu, aby se zkontroloval stav jeho bydlení a aby se předešlo možnému zneužívání ze strany společně bydlících osob. U opatrovance, který využívá celodenní sociální pobytovou službu nebo je dlouhodobě hospitalizován ve zdravotnickém zařízení se doporučuje osobní návštěva veřejným opatrovníkem alespoň jednou za tři měsíce. I když opatrovanec nemůže komunikovat a návštěvu si neuvědomuje, je tato kontrola důležitá, umožňuje opatrovníkovi osobně zhodnotit jeho situaci, podmínky v zařízení a ověřit, zda nedochází k možnému zneužívání ze strany ostatních klientů či personálu. Výkon veřejného opatrovnictví nemá být pouze formální povinností, tedy pouze vedením spisové dokumentace. Veřejný opatrovník projevuje o opatrovance skutečný zájem způsobem aktivního vykonávání veškerých právních jednáních, i když opatrovanec využívá celodenní sociální pobytovou službu, kterou pro něj opatrovník zajistil. Projev zájmu zahrnuje i snahu lépe opatrovance poznat, porozumět jeho potřebám, a nepřestávat sledovat jeho situaci. Je proto důležité s opatrovancem aktivně komunikovat a vytvářet vztah založený na důvěře (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

V oblasti zdravotní péče má veřejný opatrovník povinnosti související se zajištěním, v případě potřeby, doprovodu opatrovance k lékaři, spolupráce se zdravotnickými zařízeními, komunikace

s ošetřujícím lékařem ohledně léčby, medikace a léčebného režimu, souhlasu s hospitalizací nebo provedením konkrétního lékařského zákroku (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016). Zákon o zdravotních službách specifikuje poskytování zdravotních služeb pacientům s omezenou svéprávností, kdy je třeba zjistit názor pacienta v dané věci. Tento názor je třeba brát v úvahu, jeho váha a význam souvisí se schopnostmi opatrovance porozumět významu sdělení. V případě neodkladné nebo akutní péče, kdy souhlas opatrovníka nelze získat včas, o poskytnutí zdravotní péče rozhoduje ošetřující lékař (Zákony pro lidi, Zákon o zdravotních službách, 2025). Pokud má být proveden zásah do tělesné integrity člověka a tato osoba se zákrokem vážně nesouhlasí, pak lze tento zákrok provést jen se souhlasem opatrovnického soudu. V případě, kdy opatrovník nesouhlasí s provedením lékařského výkonu, ale opatrovanec si zákrok přeje, lze zákrok provést pouze se souhlasem soudu. Pokud má být zákrok proveden člověku, který není schopen posoudit situaci, a zákrok by mohl způsobit trvalé nebo vážné následky, případně ohrožení života nebo zdraví, je nutný souhlas soudu. Soud může souhlas udělit pouze, pokud je to prospěšné pro danou osobu, po jejím zhlédnutí a s respektem k její osobnosti. (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025).

Veřejný opatrovník má povinnost do dvou měsíců od svého ustanovení vypracovat přehled správy jmění a předat jej soudu a opatrovanci. Během výkonu opatrovnickví je povinen každý rok nejpozději do 30. června zpracovat vyúčtování správy jmění. Veřejný opatrovník musí vyúčtování doručit soudu a opatrovanci. V případě ukončení opatrovnické funkce má opatrovník povinnost předat konečné vyúčtování soudu, v případě přechodu opatrovnickví na jiného opatrovníka, nebo v případě úmrtí opatrovance osobě pověřené výkonem dědického řízení. Opatrovník nesmí za opatrovance souhlasit se změnou jeho osobního stavu, ani nakládat s jeho majetkem, bez souhlasu soudu. Jedná se zejména o závazky opatrovance vůči členům opatrovnické rady, nebo jim blízkým osobám, nabytí či prodej nemovitostí nebo podílů na nich, nabytí či prodej obchodního závodu, uzavření dlouhodobých smluv s platností nad tři roky, odmítnutí dědictví či jiného plnění z pozůstalosti a závazky k bezúplatnému plnění, s výjimkou obvyklých darů, pokud opatrovanec souhlasí. Bez souhlasu soudu nesmí opatrovník také nakládat s majetkem nad hodnotu pětisetnásobku životního minima, nebo více než s polovinou opatrovanceva majetku, ani přijímat či poskytovat půjčky a úvěry v těchto hodnotách (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2025). Legislativní orgán primárně specifikoval institut veřejného opatrovnickví, v občanském zákoníku. Současně ale konstatoval, že občanský zákoník neřeší všechny otázky veřejného opatrovnickví, a v § 468 a § 471 odst. 2 několikrát odkazuje na veřejného opatrovníka „podle jiného zákona“. Dosud však nebyl přijat obecný zákon o veřejném opatrovnickví, takže občanský zákoník počítá s neexistujícím předpisem, čímž vzniká absence právní úpravy. Zákonodárce tento nedostatek částečně vyřešil tím, že výkon funkce veřejného opatrovníka označil za výkon přenesené působnosti v § 149 b odst. 3 zákona o obcích (Zákony pro lidi, III. ÚS 1951/21 1, 2024).

1.3.4 Rozsah činností veřejného opatrovnickví

Základní rozsah činností opatrovníka je vymezen zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (Wolters Kluwer, Občanský zákoník, 2026). Při převzetí opatrovnické funkce, má veřejný opatrovník právo za opatrovance jednat pouze v souladu s rozsahem omezení specifikovaných v rozsudku soudu. Základní prvotní informace o opatrovanci dohledává v dokumentech:

- znalecký posudek,
- rozhodnutí soudu o omezení svéprávnosti,
- předaná spisová dokumentace od předešlého opatrovníka,
- od jiných zaměstnanců obce,
- od pověřených zástupců zdravotnického zařízení v případě hospitalizace opatrovance.

V rámci úvodního sociálního šetření opatrovník mapuje životní situaci opatrovance:

- jaké jsou bytové poměry,
- jakou formou má zajištěno stravování a ostatní životní potřeby,
- jaké jsou jeho příjmy, zda je příjemcem invalidního případně starobního důchodu,
- zda má k dispozici platné osobní doklady,
- zda je registrován u praktického, zubního a odborného lékaře a jaké užívá léky,
- předešlé dlouhodobé hospitalizace ve zdravotnických zařízeních,
- u které zdravotní pojišťovny je registrován,
- zjišťuje existenci movitého a nemovitého majetku,
- pohledávky, našetřené finanční prostředky,
- rodinné vazby,
- potřeby a přání opatrovance (Juříčková, Ivanová, Filka, 2014).

Veřejný opatrovník v rámci výkonu své agendy vyhledává a zajišťuje vhodnou formu bydlení pro opatrovance, vyjednává podmínky podnájemního bydlení, podmínky v ubytovacích zařízeních, chráněném bydlení a v celodenních pobytových službách. Komunikuje s vlastníky bytových jednotek, s poskytovateli pobytových, ambulantních a terénních sociálních služeb. Sjednává prodej a koupi nemovitého majetku. Řeší vyklizení nemovitostí, jak bytových jednotek, tak objektů určených k bydlení. V souvislosti s ubytováním hradí za opatrovance náklady za bydlení, uzavírá smlouvy na dodávky energií, zajišťuje uzavírání pojistných smluv na ochranu majetku. V kompetenci veřejného opatrovníka je zajištění a úhrada stravování a řešení dalších osobních záležitostí opatrovance, jako jsou nákupy mobilních telefonů, nákupy dárek, zajištění ozdravných pobytů a dovolených. Agenda veřejného opatrovnictví zahrnuje sjednávání a uzavírání smluv s poskytovateli sociálních služeb, pracovních smluv a dalších smluvních vztahů, včetně prodlužování jejich účinků. V případě, kdy se omezení svéprávnosti vztahuje na vyřizování osobních dokladů, opatrovník v součinnosti s opatrovancem zajišťuje podle potřeby vydání nového rodného listu, vyhotovení občanského průkazu, průkazu zdravotní pojišťovny, dokladu pro slevu na jízdném v rámci veřejné hromadné a městské dopravy a další potřebné dokumenty. V případě, kdy opatrovance nemá doklady k dispozici, zajistí jejich náhradu (Juříčková, Ivanová, Filka, 2014).

Řádná správa majetku opatrovance je důležitou součástí činností veřejného opatrovníka. Při jejím převzetí by měl opatrovník prověřit finanční poměry opatrovance a zaměřit se na zjištění existujících dluhů. Podstatné je zjistit závazky, které vznikly ještě před jmenováním opatrovníka, nebo před omezením svéprávnosti, a aktivně je řešit, aby se předešlo jejich narůstání. Často se jedná o dluhy vyplývající z neplatných nebo problematických právních jednání. Pokud soud určí obec jako opatrovníka osoby s omezenou svéprávností, a toto omezení se vztahuje i na nakládání s majetkem, má veřejný opatrovník povinnost zajišťovat běžnou správu majetku. Do této správy patří také nakládání s finančními prostředky opatrovanců. Opatrovník musí jednat s péčí řádného hospodáře, jeho úkolem není majetek aktivně zhodnocovat. Správa majetku zahrnuje

jak každodenní hospodaření, tak i složitější úkony. Aktuálně není k dispozici jednotná právní úprava, která by veřejným opatrovníkům přesně určovala, jak vést účetnictví, zda finanční prostředky evidovat na osobním účtu opatrovance, nebo na depozitním účtu obce jako veřejného opatrovníka. Výhodou zřízení bankovního účtu na jméno opatrovance je možnost správy účtu online prostřednictvím internetového bankovníctví. Tato správa majetku neumožňuje zastupitelnost v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví obce, protože s účtem může jménem obce disponovat pouze jeden konkrétní zaměstnanec. Využívání depozitního účtu obce pro správu finančních prostředků opatrovanců se v praxi ukazuje jako často využívanou a praktickou možností (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

Povinnosti veřejného opatrovníka při převzetí opatrovnické funkce:

- písemně oznámit Okresní správě sociálního zabezpečení změnu opatrovníka
- a požádat o změnu v zasílání důchodu opatrovance,
- informovat Úřad práce v místě trvalého bydliště opatrovance o změně opatrovníka a informovat se, zda má opatrovanec nárok na výplatu příspěvku na péči, nebo jiných sociálních dávek,
- zjistit, zda jsou na jméno opatrovance vedeny u bankovních ústavů bankovní účty,
- kontaktovat praktického ošetřujícího lékaře a ostatní lékaře specialisty,
- komunikovat se sociálními službami, pokud je opatrovance využívá a nastavit systém vzájemné spolupráce,
- v evidenci katastru nemovitostí zjistit případná vlastnická a jiná práva opatrovance,
- v registru evidence vozidel zjistit, zda opatrovanec není vlastníkem automobil, nebo jiného dopravního prostředku,
- zjistit v příslušných registrech, zda nejsou proti opatrovanci vedena exekuční nebo insolvenční řízení,
- pokud je to možné, zjistit pohledávky u různých institucí (Karlovarský kraj, 2025).

Veřejný opatrovník zařizuje přiznání invalidního důchodu, pokud ho opatrovanec nepobírá, vyřizuje přiznání příspěvku na péči a dalších sociálních dávek, spravuje běžné účty a vkladní knížky evidované na jméno opatrovance, vyplácí opatrovancům pravidelné kapesné podle rozsahu jejich omezení nakládat s finančními prostředky, vede evidenci hospodaření s finančními prostředky a hradí pravidelné měsíční platby za nájemné, plyn, elektrickou energii, vodu, poplatek za komunální odpad, penzijní, úrazové a životní pojištění, pojištění domácnosti, daň z nemovitosti, stavební spoření, výživné na nezletilé děti, poplatek za pronájem hrobového místa, televizní a rozhlasový poplatek a jízdné. Dále vyřizuje splátkové kalendáře s bankovními i nebankovními společnostmi, hradí dluhy, půjčky, exekuce a insolvenční splátky, pokuty za přestupky opatrovanců a podává odpor proti vystaveným platebním příkazům. V rámci spolupráce s okresními soudy podává návrhy na schválení právních jednání za opatrovance, zastupuje opatrovance v rámci řízení u okresního i krajského soudu, podává návrhy na přezkum omezení svéprávnosti u opatrovanců, žádá o změnu opatrovníka v případě změny bydliště opatrovance a řeší za opatrovance dědické řízení. Veřejný opatrovník udržuje s opatrovancem i jeho rodinou kontakt, pokud je rodina ochotna spolupracovat. V případě využívání celodenních pobytových služeb je opatrovník v pravidelném kontaktu s opatrovancem i sociální pracovnící zařízení (Juričková, Ivanová, Filka, 2014).

Úkolem veřejného opatrovníka je sledovat zdravotní stav opatrovance. Neznamená to, že by měl péči osobně poskytovat ani doprovázet opatrovance na vyšetření, tyto činnosti nejsou jeho povinností ani kompetencí. Opatrovník musí zajistit, aby měl opatrovanec dostupnou a odpovídající péči, například pečovatelskou službu, pokud sám nezvládá běžné úkony péče o vlastní osobu a o domácnost. Dále je důležité zajistit registraci u praktického lékaře a dalších specialistů, jako je zubař, případně lékař z oboru gynekologie. Pokud je opatrovanec umístěn v zařízení sociálních služeb, zdravotní a ošetrovatelskou péči zajišťuje personál. Jestliže žije doma a není schopen si vyzvednout léky a řádně je užívat, je vhodné zajistit domácí zdravotní službu (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

1.3.5 Kontrola nad výkonem veřejného opatrovnictví

Krajský úřad vykonává ve veřejném opatrovnictví metodickou i kontrolní funkci. Úloha kraje v oblasti metodické podpory zahrnuje poskytování poradenství, organizaci porad a odborných seminářů, tvorbu metodických materiálů, zajištění a vedení vzdělávacích programů pro veřejné opatrovníky obcí v kraji, komunikaci s orgány státní správy, soudy a dalšími spolupracujícími institucemi. Krajský úřad zajišťuje sdílení informací mezi obcemi a ústředními orgány. Krajský úřad vykonává pravidelnou kontrolu výkonu přenesené působnosti svěřené obcím, výkon veřejného opatrovnictví, nejenom na základě konkrétních podnětů. Tato kontrola je také prováděna podle zákona o krajích č. 129/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Kontrolou se ověřuje, zda jsou dodržovány zákony, další právní předpisy, a související vládní usnesení a směrnice. Krajské úřady kontrolují řádné vedení spisové dokumentace podle zákona o obcích a podle správního řádu, protože se jedná o výkon státní správy. Dohled nad výkonem veřejného opatrovnictví zajišťují také soudy a veřejný ochránce práv (Královéhradecký kraj, 2023).

Podle zákon o zvláštních řízeních soudních soud kontroluje výkon opatrovnické funkce a má pravomoc přijmout příslušná opatření (Zvláštní řízení soudní, ÚZ, 2025). Kontrolu výkonu opatrovnické funkce provádí soud na základě pravidelných ročních zpráv, které obsahují informace o hospodaření s finančními prostředky opatrovance, jeho aktuálním pobytu, sociální situaci a dalších důležitých okolnostech jeho života. Pokud soud zjistí, že výkon opatrovnické funkce neodpovídá stanoveným normám, může opatrovníka vyzvat k nápravě situace, případně rozhodnout o jeho nahrazení. Veřejný ochránce práv má kompetence ke kontrole veřejného opatrovnictví, a to z důvodu výkonu přenesené působnosti. Kontrola veřejného opatrovníka opatrovnickou radou je dalším druhem kontroly, v případě, že je zřízena (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

1.3.6 Spolupracující organizace a instituce

Opatrovnictví začíná okamžikem, kdy je fyzická osoba soudem ustanovena opatrovníkem. V této fázi má opatrovník omezený čas na to, aby si obstaral co nejvíce informací o opatrovanci a zajistil potřebné záležitosti. Zvláštní pozornost by měl věnovat podrobnému zjišťování údajů a porozumění životním potřebám opatrovance (Čtvrtlíková, Juričková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

Veřejný opatrovník v rámci správy záležitostí opatrovance spolupracuje s organizacemi:

- okresní a krajské soudy,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Okresní správa sociálního zabezpečení,
- Úřad práce České republiky,
- Finanční úřad České republiky,
- Policie České republiky, městská policie,
- zařízení sociálních služeb,
- bankovní instituce,
- zdravotní a komerční pojišťovny,
- Exekutorský úřad, insolvenční správce,
- obce a jejich veřejní opatrovníci,
- zaměstnavatelé, sociální firmy,
- zdravotnická zařízení, psychiatrické nemocnice, ošetřující lékaři, specialisté, posudkoví lékaři,
- pronajímatelé bytových jednotek, správci ubytovacích zařízení,
- dodavatelé energií (Juříčková, Ivanová, Filka, 2014).

1.4 Obec jako veřejný opatrovník

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích říká, že výkon veřejného opatrovnictví, náleží do přenesené působnosti obce a není vázán na její souhlasné stanovisko. Obec rozhoduje ve svých záležitostech samostatně, státní správu jí svěřenou zákonem vykonává v rámci přenesené působnosti. Samostatná působnost obce představuje výkon samosprávných činností, které přísluší obcím, jako veřejnoprávním korporacím. Přenesená působnost znamená výkon nerealizovaný přímo orgány státu, ale za pomoci institucí, kterými obec vykonává svou působnost. Na obce byly podle zákona o obcích přeneseny vybrané úkoly státní správy, a to s cílem, aby občané mohli své základní záležitosti vyřizovat v místě bydliště. Do působnosti obcí a jejich orgánů patří samostatná činnost obce, v rámci místní samosprávy, tak i činnost, které obce vykonávají jménem státu. Při výkonu přenesené působnosti by činnost obce neměla zasahovat do její samostatné působnosti (Koudelka, Průcha, Zwyrtek Hamplová, 2019).

Obec, která vykonává funkci veřejného opatrovníka, vystupuje jako právnická osoba, není v postavení fyzické osoby. Právní jednání v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví zajišťuje starosta obce, nebo jím určený zaměstnanec obecního úřadu, který zároveň zajišťuje výkon opatrovnických činností. Určený zaměstnanec vždy jedná jménem obce a nelze jej považovat za opatrovníka v pozici fyzické osoby, přestože v praxi k takovému nesprávnému výkladu často dochází. Samotný výkon veřejného opatrovnictví je zaměstnancům obce svěřován dvěma způsoby. Prvním je individuální pověření zaměstnance starostou obce k výkonu opatrovnické činnosti ve vztahu ke konkrétnímu opatrovanci. Druhým způsobem je zajištění agendy veřejného opatrovnictví v návaznosti na organizační řád obecního úřadu, kterým je výkon této činnosti svěřen konkrétnímu úseku či odboru obce. Jednotliví zaměstnanci se na jejím

výkonu podílejí v rámci své pracovní náplně, aniž by byli individuálně pověřováni k výkonu agendy pro konkrétního opatrovance (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

S účinností od roku 2024 je možné využít institutu sdíleného úředníka společenství obcí v návaznosti na § 53e zákona o obcích, ve znění pozdějších předpisů, pro odborný výkon veřejného opatrovnictví. Zaměstnanec společenství obcí vykonává tuto funkci jménem pověřené obce stejným způsobem jako její zaměstnanec. Starosta obce vystaví opatrovníkovi společenství obcí písemné pověření k výkonu agendy veřejného opatrovnictví k určenému opatrovanci. Sdílený opatrovník je postaven do role úředníka začleněného do obecního úřadu, a musí splňovat kvalifikační požadavky jako ostatní zaměstnanci pověřeni veřejným opatrovnictvím. Soud, který rozhoduje o rozsahu činnosti je zároveň kontrolním orgánem při výkonu opatrovnictví. Opatrovník pravidelně předkládá soudu zprávy o své činnosti a žádá o schválení právního jednání v souvislosti s právními úkony, které nemůže učinit sám bez souhlasu soudu. Právní odpovědnost za výkon agendy má obec, která byla pověřena výkonem veřejného opatrovnictví. V případě vzniku škody lze uplatnit nároky vůči sdružení obcí nebo zaměstnanci. Takto nastavená spolupráce garantuje odpovědnost i ochranu všech zainteresovaných subjektů. V rámci poskytování služeb úředníka pověřeného výkonem veřejného opatrovnictví v rámci společenství obcí zůstává příjemcem příspěvku na výkon této agendy obec, která byla k jeho zajištění pověřena. Podmínky finančního vyrovnání mezi společenstvím a konkrétní obcí jsou uvedeny ve stanovách společenství obcí a dále upřesněny ve smluvní dohodě mezi společenstvím a pověřenou členskou obcí. Výše úhrady by měla reflektovat výši státního příspěvku, náročnost vykonávané opatrovnícké činnosti a rozsah spolupráce mezi pověřenou obcí a společenstvím při plnění agendy veřejného opatrovnictví (Ministerstvo vnitra České republiky, 2025).

1.4.1 Legislativní rámec veřejného opatrovnictví

Občanský zákoník upravuje soukromé i veřejné opatrovnictví a stanoví, za jakých podmínek lze opatrovníka jmenovat, současně i jeho práva a povinnosti. Současná právní úprava neřeší praktické aspekty výkonu této agendy. Zejména postrádá jasné právní vymezení možnosti převést výkon funkce veřejného opatrovníka mezi jednotlivými obcemi prostřednictvím veřejnoprávní smlouvy. Dále chybí úprava umožňující ustanovit do role veřejného opatrovníka jinou vhodnou obec v případě, že příslušná obec podle místa není schopna zajistit řádný výkon této funkce. Současně je platná právní úprava v některých otázkách týkajících se dohledu a dozoru nad výkonem veřejného opatrovnictví nejasná a nedostatečná (Česká justice, 2023).

Právní úprava opatrovnictví je zakotvena především v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zejména v ustanoveních § 456 a navazujících. Další postupy jsou upraveny ve společných ustanoveních o opatrovnictví, konkrétně v § 457 až § 464 občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Všeobecná pravidla zastoupení uvádějí ustanovení § 436 až § 440, některé aspekty opatrovnictví jsou uvedeny v souvislosti s úpravou svéprávnosti v § 61 až § 65, občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Na tato ustanovení navazují další pravidla nacházející se v dalších částech občanského zákoníku a souvisejících legislativních předpisech. Procesní pravidla soudního řízení, zejména ve věcech svéprávnosti a opatrovnictví, jsou obsažena v zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon se aplikuje v návaznosti na zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Zásadním pramenem práva, z něhož je nutno vycházet při výkladu

navazujících pravidel, je Úmluva o právech osob se zdravotním postižením. Jde o mezinárodní smlouvu, která má v případě rozporu se zákonem prioritu při aplikaci zákona, jak je uvedeno v čl. 10 této úmluvy. Spolu s Listinou základních práv a svobod tak představuje jeden ze základních aspektů ochrany lidských práv v České republice. V rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví jsou významné také správní předpisy, které stanovují jeho postupy. Jedná se zejména o zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze a zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů. V současné době není k dispozici samostatný zákon, který by výlučně upravoval výkon veřejného opatrovnictví (Zpravodaj sociální práce, 2019).

Ministerstvo vnitra České republiky, Ministerstvo spravedlnosti České republiky a Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, společně zpracovávají přípravu novely zákona, která má upravit vybrané právní předpisy týkající se veřejného opatrovnictví. Současná legislativa neumožňuje dostatečně efektivně reagovat na specifické problémy, které obce řeší při plnění povinností veřejného opatrovníka. Cílem novely je tyto nedostatky odstranit a zajistit funkční právní rámec pro výkon veřejného opatrovnictví (Česká justice, 2023).

1.4.2 Postavení obce s rozšířenou působností

Podle zákona č. 51/2020 Sb. o územně správním členění státu a změně souvisejících předpisů, se území České republiky pro účely výkonu státní správy člení na správní obvody krajů, které se vyjma správního obvodu Prahy, jako hlavního města, dále člení na správní obvody obcí s rozšířenou působností. Správní obvod obce s rozšířenou působností je určen seznamem obcí a náležejících vojenských újezdů. Hranice obce a vojenského újezdu tvoří jedno nebo více na sebe navazujících katastrálních území. Okresy jsou určeny podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Ministerstvo vnitra určuje vyhláškou správní obvody obcí s rozšířenou působností prostřednictvím seznamu obcí a vojenských újezdů (Wolters Kluwer, Zákon o územně správním členění státu, 2025).

Zákon o obcích člení jednotlivé obce podle míry výkonu přenesené státní správy na obec vykonávající základní úroveň státní správy, obec I. stupně, obec s popověřeným obecním úřadem, obec II. stupně a obec s rozšířenou působností, tedy obec III. stupně, jedná se o města vykonávající státní správu pro rozsáhlé území. Obce II. a III. typu jednoznačně vymezuje zákon (Koudelka, Průcha, Zwyrtk Hamplová, 2019).

Na obecních úřadech obcí II. a III. typu agendu veřejného opatrovnictví často vykonávají sociální pracovníci, v některých případech tajemníci úřadu nebo právníci. Na obcích I. typu tuto činnost zpravidla vykonává starosta obce. Takové uspořádání je však dlouhodobě předmětem kritiky ze strany obcí, neziskového sektoru a sociálních služeb. Často se stává, že opatrovnictví vykonává osoba, která nemá dostatečnou časovou dotaci, odbornou přípravu ani zkušenosti a její výkon je pak spíše formální záležitostí. Důsledky tohoto přístupu mohou být pro osoby omezené ve svéprávnosti velmi nepříznivé (Metodika výkonu opatrovnictví, 2015).

1.4.3 Financování veřejného opatrovnictví

Obce dostávají za výkon přenesené působnosti státu finanční příspěvek, který je podle vyjádření starostů obcí většinou nedostačující k pokrytí vynaložených nákladů. Tento stav souvisí

s nastavením smíšeného uspořádání veřejné správy s cílem zpřístupnit výkon státní správy občanům (Koudelka, Průcha, Zwyrtk Hamplová, 2019).

Obce, které vykonávají funkci veřejného opatrovníka, obdrží finanční prostředky ve formě násobku paušální částky za každého živého opatrovance evidovaného k rozhodnému dni. Pro příspěvek na rok 2026 byl rozhodným dnem 31. březen 2025. Do celkového počtu mohou být započítány pouze případy, u nichž do tohoto data nabylo soudní rozhodnutí právní moci. S účinností od roku 2021 se financování vztahuje také na situace, kdy se obec stane dočasným opatrovníkem, v souladu se zákonem, tedy v případě úmrtí dosavadního opatrovníka, nebo jeho odvoláním bez současného jmenování jiného opatrovníka, rozhodným datem je v těchto případech 31. březen 2025. Na rok 2026 budou v rámci příspěvku na přenesenou působnost ze státního rozpočtu vyčleněny finanční prostředky určené na zajištění výkonu veřejného opatrovnictví v předběžně stanovené paušální výši 30 500 Kč na jednoho opatrovance. O počtu opatrovanců k rozhodnému dni informují obce příslušné krajské úřady (Ministerstvo vnitra České republiky, 2025).

Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková (2019) uvádějí, že problematiku veřejného opatrovnictví řeší zejména Ministerstvo spravedlnosti České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvo vnitra České republiky, které je zároveň odpovědné za stanovení příspěvku na výkon této agendy. Financování veřejného opatrovnictví je od roku 2017 zajišťováno prostřednictvím příspěvku na výkon této agendy v rámci přenesené působnosti. Státní příspěvek na výkon agendy veřejného opatrovnictví není předmětem vyúčtování a není účelově vázán. Příspěvek je určen především k pokrytí provozních nákladů spojených s agendou veřejného opatrovnictví a částečně na mzdové náklady pověřeného zaměstnance obce. Příspěvek může být použit na další výdaje související s poskytováním veřejného opatrovnictví. Do problematiky příspěvku na výkon veřejného opatrovnictví jsou zapojeny obce, krajské úřady, Ministerstvo vnitra České republiky a Ministerstvo financí České republiky. Obce na základě žádosti informují krajské úřady o aktuálním počtu opatrovanců k rozhodnému dni. Není stanovena konkrétní písemná forma předání těchto informací. Obec, která neinformuje krajský úřad o počtu svých opatrovanců, nemá nárok na výplatu příspěvku na příští rok. Krajské úřady informace o počtu opatrovanců předávají Ministerstvu vnitra České republiky. Pro zlepšení organizace byly na krajských úřadech vytvořeny dvě pracovní pozice metodiků veřejného opatrovnictví. Tito pracovníci jsou klíčovými kontakty pro obce, zajišťují sběr údajů o počtu opatrovanců v rámci krajských úřadů a vykonávají metodickou, kontrolní, koordinační a organizační činnost pro obce v jejich správním obvodu. Ministerstvo vnitra České republiky zpracovává pro Ministerstvo financí České republiky podklad související s počtem opatrovanců. Ministerstvo financí České republiky zpracovává a předkládá zákon o státním rozpočtu pro následující rok, kde je uvedeno rozdělení příspěvku na výkon státní správy konkrétních obcí v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví. Poslanecká sněmovna České republiky schvaluje příspěvek na přenesenou působnost jako součást státního rozpočtu, nelze tedy uplatňovat nárok zpětně. Tento příspěvek obce obdrží jako součást příspěvku na přenesenou působnost. Rozhodnutí o rozdělení těchto prostředků v rámci úřadu a jejich konkrétním využití je v kompetenci zastupitelstva obce. Příspěvek je určen k zajištění výkonu agendy opatrovnictví, ale vedení obce určuje, jak přesně budou finanční prostředky použity.

1.4.4 Personální a kapacitní zajištění veřejného opatrovnictví

Pozice úředníků je vymezena zákonem o úřednících územních samosprávných celků a jejich působnost má v různých aspektech zvláštní charakter. Vzhledem k tomu, že vykonávají specifické úkoly ve veřejné správě, jsou na ně kladeny vyšší nároky, a to jak při přijímání do pracovního poměru, tak v oblasti průběžného vzdělávání a při výkonu pracovních činností. Pro účely zákona o úřednících je úředníkem zaměstnanec územně samosprávného celku, který vykonává správní činnosti a je součástí obecního úřadu. Správní činnost podle zákona znamená plnění úkolů, které vyplývají ze samostatné nebo přenesené působnosti (DAUČ, 2022).

Výkon veřejného opatrovnictví dosud nespadá do působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky, i když v posledních letech probíhala jednání o této změně. Novela kompetenčního zákona by tuto skutečnost měla změnit. Záležitosti výkonu veřejného opatrovnictví a příspěvku na jeho výkon je v kompetenci Ministerstva vnitra České republiky, zatímco obecné otázky opatrovnictví a omezení svéprávnosti spadají do gesce Ministerstva spravedlnosti České republiky. Podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, nelze výkon veřejného opatrovnictví považovat za výkon činností sociální práce. Žádný právní předpis České republiky nestanovuje kvalifikační požadavky na výkon funkce veřejného opatrovníka. Z tohoto důvodu veřejný opatrovník nemusí splňovat odbornou kvalifikaci pro výkon sociální práce podle tohoto zákona. Agenda veřejného opatrovnictví bývá na obecních úřadech součástí odborů se sociálním zaměřením a jejím výkonem jsou někdy pověřováni sociální pracovníci. Výkon veřejného opatrovnictví není výkonem sociální práce, a v důsledku tak vede k neefektivnímu využívání odborného potenciálu sociálních pracovníků. Řada obecních úřadů dlouhodobě řeší obtížné obsazování pozic sociálních pracovníků a nutnost opakovaného vyhlášení výběrových řízení, než se podaří vhodného uchazeče přijmout. Pro výkon této agendy nejsou právními předpisy stanoveny odborné kvalifikační požadavky, a proto může být vykonávána i osobami se středoškolským vzděláním s maturitou. Často uváděným důvodem pro kumulaci funkce sociálního pracovníka a veřejného opatrovníka je skutečnost, že osoba omezená ve svéprávnosti vyžaduje kromě zastupování ve věcech vymezených rozsudkem soudu také odbornou sociální podporu při řešení nepříznivé sociální situace. Z tohoto důvodu je funkce veřejného opatrovníka někdy vykonávána sociálním pracovníkem splňujícím kvalifikační předpoklady pro výkon sociální práce. V případě takového postupu by musel veřejný opatrovník disponovat širokým, komplexním vzděláním, protože opatrovanec vyžaduje zastoupení ve specifických oblastech jako je zdravotní odborná péče, právní poradenství, finanční a ekonomická sféra a mnoho dalších. Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky kumulaci funkcí veřejného opatrovníka a sociálního pracovníka nepodporuje (Zpravodaj sociální práce, 2019).

Veřejný opatrovník by měl spolupracovat se sociálními pracovníky, zejména když je nutné zajistit činnosti patřící do oblasti sociální práce. V případě, že sociální pracovník současně plní funkci veřejného opatrovníka, mělo by to být zohledněno v jeho pracovní náplni s přesně vymezeným rozsahem a odpovídajícím úvazkem. Tento přístup se vztahuje na všechny osoby, které vykonávají agendu veřejného opatrovnictví. Veřejné opatrovnictví je veřejností často chápáno jako činnost, která nevyžaduje zvláštní odborné předpoklady, a to z důvodu, že funkci opatrovníka často vykonávají fyzické osoby bez odpovídajícího vzdělání a znalostí pro zastupování osob omezených ve svéprávnosti. Je-li veřejné opatrovnictví vnímáno jako samostatná správní činnost, je důležitá její profesionalizace, která úzce souvisí se zkouškou

zvláštní odborné způsobilosti, která se vztahuje pouze na úředníky, nikoliv na starosty obcí. Územní samosprávný celek má povinnost přihlásit úředníka ke zkoušce nejpozději do půl roku od vzniku jeho pracovního poměru a do tří měsíců ode dne výkonu správních činností, u kterých je zvláštní odborná způsobilost podmínkou. Úředník obce, nebo starosta, který vykonává opatrovnictví, by měl splňovat následující podmínky:

- státní občanství České republiky,
- svéprávnost,
- trestní bezúhonnost,
- středoškolské vzdělání s maturitou,
- zkušenosti a znalosti pro výkon opatrovnictví,
- zkouška zvláštní odborné způsobilosti,
- osobní vlastnosti a předpoklady pro řádný výkon opatrovnictví.

V návaznosti na náročnost výkonu veřejného opatrovnictví a jeho výrazný sociální charakter lze doporučit splnění dalších požadavků. Vyšší odborné vzdělání zaměřené na sociální práci a podobné činnosti, vysokoškolské vzdělání bakalářského, magisterského nebo doktorského typu zaměřené na sociální práci a další činnosti v této oblasti a absolvování vzdělávacích kurzů (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

Ministerstvo vnitra České republiky poskytlo údaje, kdy v roce 2024 došlo k navýšení počtu opatrovanců o 4 %, což představuje 580 osob, celkově se tak počet opatrovanců zvýšil na 15 528. U obcí vzrostl počet opatrovanců o 530, u hlavního města Prahy o 52 osob (Moravskoslezský kruh, 2025).

1.4.5 Osoba veřejného opatrovníka

Opatrovník by měl při výkonu své profese využívat vlastní zkušenosti, schopnosti samostatně se rozhodovat a respektovat znalosti ostatních. V případě, že je požádán o sdílení vlastních zkušeností měl by požadavek akceptovat. Zpětně reflektovat vlastní postoje a rozhodovací postupy, aby je mohl zohlednit při další práci. Opatrovník by měl, pokud je to možné, brát v úvahu potřeby člověka. Měl by vycházet z faktů a aktuální situace člověka a být schopen odlišit vlastní zkušenosti od potřeb opatrovance. Své doporučení může nabídnout pouze jako jednu z možností, především pokud o to osoba sama požádá. Opatrovník by měl poskytovat emoční podporu, především při složitých a důležitých rozhodnutích, znát své osobní limity i limity podporovaného člověka a umět je dodržovat a respektovat. V případě, že nesouhlasí s přáním člověka nebo považuje jeho rozhodnutí za nevhodné, je důležité, aby mohl využít odpovídající podporu. Mezi formy podpory opatrovníků patří organizování společných skupin, v rámci kterých, mohou opatrovníci sdílet své zkušenosti a vzájemně se podporovat. Společná setkání mohou iniciovat opatrovníci nebo neziskové organizace. Další možností je supervize, tedy pravidelné setkávání s odborníkem zaměřené na zlepšení výkonu opatrovnické činnosti, která je však limitována finančními možnostmi obce. Podporu mohou také poskytovat případová setkání, která jsou organizována sociálním pracovníkem obce nebo opatrovnickou radou (Metodika výkonu opatrovnictví, 2015).

Charakterové vlastnosti veřejného opatrovníka jsou důležité pro efektivní výkon veřejného opatrovnictví. Jedná se o osobnostní předpoklady:

- empatický přístup,
- autorita, tedy schopnost stanovovat pravidla,
- schopnost budovat a udržovat důvěru vůči opatrovanci i ostatním,
- všestrannost a flexibilita,
- rychlé a efektivní rozhodování,
- schopnost nést zodpovědnost,
- udržení vlastní identity a osobních hranic,
- schopnost oddělit pracovní a soukromý život,
- psychická stabilita a podpůrné rodinné zázemí,
- schopnost jednat s nadhledem.

Nedostatek těchto vlastností může negativně ovlivnit vztah s opatrovancem, ovlivnit kvalitu jeho zastoupení a zároveň vést k riziku syndromu vyhoření samotného opatrovníka (Čtvrtlíková, Juríčková, Bouchalová, Hudíková, 2019).

1.4.6 Podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví

Z informací poskytnutých zástupkyní ombudsmana není veřejné opatrovnictví koordinováno jednotně, žádným odpovědným ministerstvem. Nedostatek jednotného řízení má dopad na opatrovance, protože nemohou mít jistotu, že péče veřejných opatrovníků bude ve všech regionech poskytována stejným způsobem. V České republice se dosud uplatňuje tzv. okresní právo, kdy rozsudky jednotlivých okresních soudů nejsou standardizovány, listiny o jmenování opatrovníka se vystavují odlišnými způsoby a podle nesjednocených pravidel. Není k dispozici mentor pro veřejné opatrovnictví, osoba, na kterou by se bylo možné obrátit v komplikovaných otázkách a získat konkrétní odpovědi. Zejména menší obce nemají dostatek personálu pro řádný výkon této agendy. Problémy se zhoršují, pokud se v obci nachází větší zdravotnické zařízení nebo pobytová sociální služba. V menších obcích vykonává tuto agendu pouze jedna osoba, někdy dokonce ne na plný úvazek. V případě kumulovaných funkcí počet opatrovanců přesahuje časové a pracovní možnosti opatrovníka. Významnou překážkou je nepochopení a nezájem ze strany zaměstnavatele, které vede k nedostatku času pro efektivní výkon této agendy a udržení osobního kontaktu s opatrovanci. Veřejný ochránce práv opakovaně upozorňuje na nesjednocenou odpovědnost státu za veřejné opatrovnictví. Tato oblast nemá jednoznačně stanovený odpovědný orgán v podobě jediného ministerstva, ale je rozdělena mezi několik ministerstev, což negativním způsobem ovlivňuje dohodu na případných systémových změnách (Ombudsman veřejný ochránce práv, 2021).

Výkon veřejného opatrovnictví se liší v závislosti na osobě, která jej vykonává, na jejích odborných znalostech a zkušenostech, možnostech obce a kvalitě metodického vedení ze strany krajů. Nejednotné rozhodování opatrovnických soudů, určuje rozsah a podobu kompetencí opatrovníků. V oblasti opatrovnictví dlouhodobě chybí jednotný systém metodického vedení zaměřený na dosažení cíle, kterým by měla být podpora osob se zdravotním postižením, nikoli nepřiměřené omezování jejich práv. V praxi dochází k výrazným rozdílům jak ve spolupráci s jednotlivými soudy, tak v délce jejich rozhodovacích lhůt. Veřejné opatrovnictví je vykonáváno v rámci přenesené působnosti, povinností státu je zajistit obcím odpovídající finanční prostředky na zabezpečení lidských i materiálních zdrojů nezbytných pro jeho výkon. Finanční podpora poskytovaná státem by měla reflektovat skutečné náklady obcí a umožňovat kvalitní výkon

opatrovnictví. Výkon přenesené působnosti státu nesmí mít za následek narušení funkčnosti územní samosprávy. S účinností od roku 2017 je finanční zajištění výkonu veřejného opatrovnictví realizováno zejména prostřednictvím příspěvku na jeho výkon. Záměrem byla pouze částečná kompenzace nákladů obcí, a to především v oblasti mzdových a provozních nákladů zaměstnanců vykonávajících tuto agendu. V roce 2021 činila výše tohoto příspěvku 30 500 Kč ročně na jednoho opatrovance. Obce výkon veřejného opatrovnictví musejí financovat také z vlastních rozpočtových prostředků. Zástupci obcí mají pravomoc rozhodovat o využití příspěvku na výkon opatrovnictví, včetně personálního zabezpečení této agendy. Současně právní úprava nestanoví maximální počet opatrovanců, připadajících na jednoho veřejného opatrovníka. S účinností od roku 2017 mají zaměstnanci obcí, kteří vykonávají agendu veřejného opatrovnictví, povinnost složit zkoušku odborné způsobilosti. Starostové obcí tuto povinnost nemají. V případech, kdy úředníci plní dvě nebo více správních funkcí a v obci nejsou zřízeny alespoň dva odbory nebo pověřený obecní úřad, může vedoucí úřadu rozhodnout o jejich osvobození od povinnosti složit zkoušku v oblasti veřejného opatrovnictví. Z výše uvedeného je zřejmé, že je rozdíl v profesní způsobilosti mezi veřejným a soukromým opatrovníkem a úředníkem, který má povinnost zkoušku absolvovat, a který tuto povinnost nemá. Nedostatečná kapacita starostů a úředníků s kumulovanými funkcemi může negativně ovlivnit úroveň poskytované podpory opatrovancům (Ombudsman veřejný ochránce práv, Výzkum 2021).

Juříčková, Ivanová, Filka (2014) poukazují na skutečnost, že veřejní opatrovníci často nemají k dispozici pravidelnou supervizi ani cílené odborné vzdělávací programy. Přestože je práce s opatrovanci psychicky náročná a zdánlivě nekonečná, vykonávají ji s ochotou a odhodláním. Veřejní opatrovníci uvádějí, že jednou z příčin náročnosti jejich činnosti a komplikací při plnění úkolů je nízká informovanost jak laické, tak odborné veřejnosti o institutu opatrovnictví. Veřejnost často vnímá opatrovníky jako pečovatele a zároveň se domnívá, že veřejný opatrovník nese odpovědnost za všechna jednání osoby omezené ve svéprávnosti. Pro zvýšení kvality péče o tyto osoby by bylo vhodné rozšířit vzdělávání opatrovníků, zdravotnických pracovníků v problematice opatrovnictví a zvýšit odborné kompetence soudců v oblasti týkající se duševních poruch.

2 Výzkumná část

V této kapitole diplomové práce je vymezen cíl výzkumu, včetně formulace výzkumných otázek a jejich operacionalizace. Následně je popsána metodologie výzkumu se zaměřením na způsob sběru a analýzy dat. Kapitola dále specifikuje kritéria výběru komunikačních partnerů a zabývá se etickými aspekty spojenými s realizací sběru dat. Součástí je také vysvětlení limitů výzkumu. V závěrečné části jsou prezentovány a interpretovány získané výsledky. Na základě zjištěných poznatků jsou zpracovány návrhy na optimalizaci procesu výkonu agendy veřejného opatrovnictví.

2.1 Cíl výzkumu a vymezení výzkumných otázek

Cílem práce je zjistit efektivitu, potřebnou podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Výzkum byl realizován kvalitativní výzkumnou strategií, nástrojem sběru dat byly polostrukturované rozhovory s úředníky obcí, kteří mají ve své náplni práce výkon veřejného opatrovnictví. Na základě výsledků výzkumu byly zpracovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu.

V návaznosti na stanovený cíl výzkumu byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, jako nástroj sběru dat byl využit polostrukturovaný rozhovor. K naplnění cíle byla formulována jedna hlavní výzkumná otázka, ze které byly odvozeny tři dílčí výzkumné otázky. V návaznosti na teoretickou část diplomové práce byly pro DVO1 indikovány oblasti zaměřené na organizaci práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví, efektivita práce, nároky spojené s výkonem agendy a výkon agendy ke vztahu k opatrovancům. Pro DVO2 byly vymezeny oblasti týkající se podpory ze strany zaměstnavatele, legislativní podpora, finanční podpora a vzdělávání. DVO3 specifikuje případné překážky ze strany obce. Jednotlivé oblasti byly dále rozpracovány do operacionalizovaných otázek (viz Tabulka č. 1) a konkrétních otázek pro rozhovor (viz *Příloha A.2 Struktura otázek do rozhovorů*). V průběhu jednotlivých rozhovorů, byly podle potřeby pokládány další doplňující otázky, které měly za cíl získat co nejvíce vypovídajících dat.

V souladu s cílem práce byla vymezena hlavní výzkumná otázka (HVO), která byla rozvedena do tří dílčích výzkumných otázek (DVO):

HVO: Jak je výkon agendy veřejného opatrovnictví realizován z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností?

DVO1: Jak úředníci obcí s rozšířenou působností hodnotí efektivitu výkonu agendy veřejného opatrovnictví?

DVO2: Jaké podpůrné nástroje jsou z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností výkonu veřejného opatrovnictví poskytovány?

DVO3: Jaké překážky se mohou při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyskytovat z pohledu pověřených osob?

2.2 Operacionalizace výzkumných otázek

Operacionalizace znamená převedení výzkumného problému do podoby, kterou lze konkrétně zkoumat a ověřovat pomocí dat. V užším smyslu jde o proces, kdy se pojmy převádějí na

měřitelné ukazatele a znaky. Ve 20. století se tento požadavek objevil jako důležitý metodologický princip v rámci tzv. operacionalismu (Sociologická encyklopedie, 2017).

Operacionalismus je filozoficko-metodologický směr, který požaduje, aby vědecké pojmy nebyly vymezovány tradičními definicemi, ale prostřednictvím konkrétních postupů, jimiž se zjišťuje nebo měří to, co daný pojem označuje. Myšlenku operacionálních definic poprvé formuloval fyzik a nositel Nobelovy ceny P. W. Bridgman, a to jako reakci na zásadní proměny ve fyzice vyvolané Einsteinovou teorií relativity (Sociologická encyklopedie, 2018).

Tab. 1: Operacionalizace výzkumných otázek

DV01: Jak úředníci obcí s rozšířenou působností hodnotí efektivitu výkonu agendy veřejného opatrovnictví?
Vymezená oblast:
Organizace práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví.
Operacionalizované otázky:
Jaké pracovní činnosti veřejní opatrovníci v souvislosti s veřejným opatrovnictvím vykonávají?
Jaká je pracovní náplň veřejných opatrovníků?
Jak je na úřadě nastavena organizace agendy veřejného opatrovnictví?
Jakým způsobem probíhá spolupráce s ostatními kolegy v rámci agendy veřejného opatrovnictví?
Jak veřejní opatrovníci postupují při správě finančních prostředků opatrovanců a jaké nástroje k tomu využívají?
Vymezená oblast:
Efektivita práce.
Operacionalizované otázky:
Jak veřejní opatrovníci vnímají poměr mezi počtem opatrovanců a velikostí jejich pracovního úvazku?
Jak veřejní opatrovníci vnímají spolupráci s dalšími externími subjekty?
Jak veřejní opatrovníci vnímají spolupráci s interními subjekty?
Vymezená oblast:
Nároky spojené s výkonem agendy.
Operacionalizované otázky:
Jaké nároky jsou dle názoru veřejných opatrovníků spojené s výkonem agendy veřejného opatrovníka?
Jaké změny by podle názoru veřejných opatrovníků mohly přispět ke zlepšení jejich práce?
Co na základě pracovních zkušeností veřejných opatrovníků dobře funguje a co naopak příliš nefunguje při výkonu této agendy?

Jaké příklady dobré praxe můžou veřejní opatrovníci zmínit?
Jaké odborné vzdělání a profesní zkušenosti by měl mít veřejný opatrovník?
Vymezená oblast:
Výkon agendy ke vztahu k opatrovancům.
Operacionalizované otázky:
Jak veřejní opatrovníci popisují průběh práce s opatrovanci?
DV02: Jaké podpůrné nástroje jsou z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností výkonu veřejného opatrovnictví poskytovány?
Vymezená oblast:
Podpora ze strany zaměstnavatele.
Operacionalizované otázky:
Jaká podpora je pro kvalitní výkon funkce veřejného opatrovníka ze strany zaměstnavatele veřejným opatrovníkům poskytována?
Jaká je konkrétní podoba podpory zaměstnavatele v oblasti dalšího vzdělávání?
Je agenda veřejného opatrovnictví považována veřejnými opatrovníky ze strany představitelů obce za dostatečně akceptovanou a podporovanou?
Jakým způsobem veřejní opatrovníci postupují a jakou odbornou pomoc mohou využít při řešení složitějších případů?
Jaké databáze mají k dispozici při výkonu agendy veřejného opatrovnictví?
Vymezená oblast:
Legislativní podpora.
Operacionalizované otázky:
Jak veřejní opatrovníci vnímají nastavení legislativní úpravy výkonu veřejného opatrovnictví?
Jak veřejní opatrovníci hodnotí roli státu a podmínky, které vytváří pro výkon agendy veřejného opatrovnictví?
Vymezená oblast:
Finanční podpora.
Operacionalizované otázky:
Jak jsou na úřadě rozděleny finanční prostředky určené na výkon veřejného opatrovnictví, včetně ohodnocení úředníků vykonávajících agendu veřejného opatrovnictví?
Co by se mohlo z pohledu veřejných opatrovníků změnit v oblasti financování?
Vymezená oblast:
Vzdělávání.

Operacionalizované otázky:
Jaké mají veřejní opatrovníci potřeby v oblasti dalšího vzdělávání a jakým způsobem jsou uspokojovány?
DV03: Jaké překážky se mohou při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyskytovat z pohledu pověřených osob?
Vymezená oblast:
Překážky z pohledu pověřených osob.
Operacionalizované otázky:
S jakými konkrétními překážkami se při výkonu agendy veřejní opatrovníci nejčastěji setkávají?

Zdroj: vlastní zpracování (2026)

2.3 Metodika výzkumu

V návaznosti na stanovený cíl práce byl výzkum realizován kvalitativní výzkumnou strategií, která umožňuje lépe porozumět zkoumanému jevu a zkušenostem jednotlivých účastníků. Tento přístup byl zvolen s cílem získat ucelenější pohled na postoje, názory a zkušenosti komunikačních partnerů. Kvalitativní výzkum umožňuje zachytit problematiku v širších souvislostech a v přirozeném prostředí jednotlivců. Získaná data byla následně analyzována, aby bylo možné identifikovat hlavní témata a souvislosti získané z výpovědí jednotlivých účastníků výzkumu.

Hendl, Remr (2017) specifikují, že výzkumná činnost začíná vymezením oblasti zkoumání a stanovením konkrétního problému, kterému se budeme věnovat. Zároveň je důležité vysvětlit, proč je potřebné daný problém řešit. Vymezení výzkumného problému představuje upřesnění tématu a zaměření se na jeho konkrétní stránky.

V kvalitativním výzkumu si výzkumník na začátku stanoví téma a základní výzkumné otázky, které může v průběhu sběru a analýzy dat upravovat, rozšiřovat nebo zpřesňovat. Kvalitativní výzkum je někdy označován jako flexibilní výzkum. Během výzkumu vznikají nové výzkumné otázky, hypotézy a rozhodnutí, jak upravit původní výzkumný plán a jak dále pokračovat při pořizování a interpretaci dat. Výzkumník získává a vyhodnocuje potřebné podklady, které mohou přispět k lepšímu porozumění zkoumanému jevu, prostřednictvím induktivních a deduktivních postupů. Výzkumník sbírá data přímo v terénu, navazuje kontakty s novými lidmi a zkoumá situace v jejich prostředí (Hendl, 2023).

2.4 Technika sběru dat

Pro sběr dat byly využity polostrukturované rozhovory, které umožňují získat podrobné informace od komunikačních partnerů a zároveň zachovat strukturu rozhovoru.

Mišovič (2019) vysvětluje, že polostrukturovaný rozhovor je založen na předem připravených otázkách, které cíleně směřují k odhalení výzkumných témat prostřednictvím podrobných odpovědí. Klíčovou součástí je pevně stanovená osnova, podle které výzkumník postupuje. Tato osnova vymezuje okruhy témat a konkrétní otázky, jimž je třeba se v rozhovoru věnovat.

Struktura může mít různou míru formalizace, od přesně stanoveného pořadí otázek až po volnější uspořádání témat. Vedle hlavních otázek lze využívat i doplňující dotazy, které pomáhají lépe porozumět souvislostem a prohloubit vhled do zkoumaného problému. Výzkumník a respondent zde vystupují jako rovnocenní partneři v komunikaci. Tento typ rozhovoru umožňuje soustředit se na hlavní cíl výzkumu a zároveň adekvátně reagovat na odpovědi, aby byly naplněny stanovené výzkumné cíle.

Výzkumné otázky pro polostrukturované rozhovory byly vytvořeny v průběhu měsíce září 2025. Jednotlivé dotazy byly zpracovány podrobně a doplněny o navazující podotázky tak, aby výzkumník během realizace rozhovorů neopomenul žádnou z relevantních oblastí zkoumané problematiky. Rozhovory byly realizovány v průběhu měsíce října a listopadu 2025 s úředníky obcí s rozšířenou působností, kteří vykonávají agendu veřejného opatrovnictví. Vybraní komunikační partneři byli osloveni telefonicky s žádostí o účast ve výzkumu. Všech deset oslovených veřejných opatrovníků s účastí souhlasilo. Veřejní opatrovníci byli předem podrobně informováni o cíli, průběhu i konkrétním zaměření výzkumu a následně byl s každým z nich individuálně dohodnut termín a čas rozhovoru. Rozhovory probíhaly osobně, vždy v místě pracoviště jednotlivých komunikačních partnerů, na základě předchozí domluvy. Osobní forma setkání umožnila navázání důvěry, podpořila otevřenost a poskytla prostor pro pružné reagování na odpovědi s cílem získat co nejpodrobnější a autentické informace. Před zahájením každého rozhovoru byli komunikační partneři znovu seznámeni s cílem výzkumu a jeho podmínkami. Informovaný souhlas jim byl nahlas přečten, následně jej měli možnost prostudovat a po vyjádření souhlasu s účastí jej podepsali (viz *Příloha A.1* Informovaný souhlas s účastí na výzkumu). Každý rozhovor trval přibližně 60 minut, délka nebyla předem časově omezena. Komunikační partneři měli v průběhu rozhovoru možnost klást doplňující otázky a sdílet své zkušenosti a poznatky. Rozhovory byly zaznamenávány pomocí diktafonu, zapůjčeného pro výzkumné účely Vysokou školou polytechnickou Jihlava. Současně byl rozhovor nahráván také na mobilní telefon, který sloužil jako záložní zařízení pro případ technických komplikací. Rozhovory byly následně pomocí počítačové aplikace Transkriptor.com a Microsoft Word doslovně přepsány do textové podoby.

2.5 Analýza dat

Analýza a interpretace dat jsou důležitou součástí každého výzkumu. Jejím cílem je data uspořádat a zjednodušit tak, aby jim bylo možné lépe porozumět a vyvodit z nich jasné závěry. Některé informace vyhodnocujeme již při sběru dat, ale hlavní analýza probíhá až po jejich úplném získání. Následně data podrobně prozkoumáme, spojíme do souvislostí a na jejich základě odpovídáme na výzkumné otázky (Hendl, Remr, 2017).

Interpretativní fenomenologická analýza (IPA) je přístup zaměřený na porozumění tomu, jak lidé prožívají své zkušenosti a jaký jim přisuzují význam. Umožňuje podrobně analyzovat individuální prožitky a lépe tak porozumět zkoumaným jevům z pohledu samotných účastníků výzkumu. IPA patří mezi kvalitativní metody analýzy dat a poskytuje výzkumníkům větší prostor pro kreativitu i flexibilitu při práci s daty (Muni Ped, 2018).

Otevřené kódování je metoda, která umožňuje jednoduše a efektivně zkoumat kvalitativní data. Princip spočívá v tom, že text nejdříve rozdělíme na menší části, kterým přiřadíme krátké názvy tzv. kódy. Tyto kódy vystihují podstatu jednotlivých úseků textu a pomáhají je odlišit od

ostatních. Díky tomu si výzkumník může lépe uspořádat informace, porovnávat je a hledat souvislosti. Postupujeme tak, že rozdělíme text na jednotky, každé jednotce přiřadíme kód a pak s těmito kódy dále pracujeme při analýze dat (Švaříček, Šedová, 2007).

Pro zpracování získaných dat byla využita metoda otevřeného kódování, která umožňuje systematicky analyzovat přepsané rozhovory a identifikovat klíčové myšlenky a souvislosti. Jednotlivé části vymezených oblastí byly označovány kódy podle významu, což usnadnilo jejich pozdější třídění a analýzu. Součástí zpracování byla redukce prvního řádu, při níž byla odstraněna nadbytečná slovní vata a některá slova anonymizována. Kódování bylo doplněno interpretativní fenomenologickou analýzou, která umožnila hlouběji porozumět zkušenostem a vnímání účastníků rozhovorů. Kombinace těchto metod poskytla přehled o klíčových tématech, jež se v rozhovorech opakovaně objevovala a souvisela s výzkumnými otázkami.

2.6 Kritéria výběru komunikačních partnerů

Výběr komunikačních partnerů (KP) proběhl formou účelového výběru, kdy do výzkumu byli zařazeni pouze účastníci, kteří mají přímou zkušenost se zkoumanou problematikou. Výzkumný soubor tvořili pracovníci obcí s rozšířenou působností, kteří mají ve své náplni práce výkon agendy veřejného opatrovnictví.

Kritéria pro zařazení do výzkumného souboru byla stanovena:

- úředníci obcí s rozšířenou působností,
- výkon agendy veřejného opatrovnictví jako součást pracovní náplně,
- dobrovolný souhlas s účastí ve výzkumu.

Tab. 2 Demografické údaje

KP	Velikost obce	Doba výkonu praxe	Obor vzdělání
KP1	10.000 obyvatel	4 roky	ekonomický, ZOZ
KP2	25.000 obyvatel	18 let	pedagogika, sociální práce
KP3	25.000 obyvatel	2,5 let	sociální a charitativní práce, sociální politika, sociální práce
KP4	55.000 obyvatel	5 let	sociální práce
KP5	50.000 obyvatel	15 let	zdravotní sestra, sociální pedagogika, sociální práce
KP6	7.000 obyvatel	10 měsíců	sociální práce
KP7	6.000 obyvatel	11 let	sociální práce
KP8	10.000 obyvatel	6 let	neuveдено, ZOZ
KP9	9.000 obyvatel	2 roky	ekonomický, cestovní ruch
KP10	10.000 obyvatel	15 let	ekonomický, ZOZ

Zdroj: vlastní zpracování (2026)

Analýzou demografických údajů bylo zjištěno, že velikost obce s rozšířenou působností, ve které dotazovaní veřejní opatrovníci působí, se pohybovala v rozmezí od 6.000 do 55.000 obyvatel. Nejkratší doba výkonu praxe na pozici úředníka vykonávajícího agendu veřejného opatrovnictví činila 10 měsíců, nejdelší dosahovala 18 let. Získané vzdělání v oboru zaměřeném na sociální práci uvedlo šest komunikačních partnerů, tři dotazovaní získali vzdělání v ekonomickém oboru a jeden účastník neuvedl obor vzdělání. Vykonání zkoušky odborné způsobilosti (ZOZ) pro výkon agendy veřejného opatrovnictví uvedli tři komunikační partneři.

2.7 Etika výzkumu

Etické otázky jsou ve společenskovedním výzkumu velmi důležité, určují pravidla, která mají chránit účastníky výzkumu. Základním principem je informovaný souhlas, účastníci výzkumu musí být předem srozumitelně seznámeni s cílem a průběhem výzkumu a sami se svobodně rozhodnout, zda se zapojí. Stejně důležité je zachování anonymity a ochrana osobních údajů. Každý účastník má právo kdykoli účast odmítnout nebo ji ukončit bez jakýchkoli negativních důsledků (Hendl, 2023).

Všichni účastníci výzkumu byly, před zahájením rozhovorů informovány, že veškerá data budou zpracována anonymně a využita pouze pro účely sepsání diplomové práce. Jejich jméno nebude nikde uvedeno a nebude možné je na základě poskytnutého rozhovoru identifikovat. Pořízená elektronická a tištěná data budou uchována na bezpečném místě, kdy přístup k nim bude mít pouze výzkumník. Po přepsání dat a ukončení výzkumu budou elektronické záznamy smazány a přepsané dokumenty ve formě přepisů znehodnoceny skartací. Vzor informovaného souhlasu je součástí práce jako Příloha č. A.1 Informovaný souhlas s účastí na výzkumu.

2.8 Limity výzkumu

Možným limitem výzkumu může být moje profesní zkušenost s výkonem veřejného opatrovnictví. V důsledku několikaleté praxe mám k tématu blízký vztah a znalost dané problematiky, což mi umožnilo lépe chápat dané souvislosti. Zároveň však tato praxe mohla ovlivnit můj pohled na zkoumané téma, způsob kladení otázek i interpretaci odpovědí komunikačních partnerů. Na základě zkušeností jsem mohla některé oblasti považovat za samozřejmé, zatímco jiným věnovat větší pozornost. Dalším možným omezením mohou být mé osobní postoje a profesní přesvědčení, které mohly ovlivnit vedení rozhovorů i následnou analýzu dat. V průběhu výzkumu jsem se proto snažila zachovávat neutrální přístup, klást otevřené otázky a průběžně zvažovat vlastní pohled na téma. Při následné analýze dat jsem si uvědomila, že některé doplňující otázky mohly být více rozvinuty nebo jinak formulovány a mohly poskytnout širší pohled na zkoumanou problematiku, ale vzhledem k ukončeným rozhovorům již nebylo možné je položit. Uvedené limity jsem si během výzkumu uvědomovala a snažila jsem se jejich vliv co nejvíce minimalizovat. Limitem může být také nevědomé směřování rozhovorů prostřednictvím formulace otázek nebo reakcí na odpovědi veřejných opatrovníků. V neposlední řadě mohou výsledky ovlivnit také kognitivní a časová omezení výzkumníka, jako je únava, přetížení nebo nedostatek času pro důkladnou analýzu dat.

3 Výsledky výzkumu a jejich interpretace

V této kapitole jsou prezentovány výsledky kvalitativního výzkumu zaměřeného na výkon agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností. Následující text je strukturován do tří dílčích výzkumných otázek, které jsou postupně interpretovány. Zjištěné výsledky jsou shrnuty a uvedeny v tabulce na str. 62 (viz Tabulka č. 3).

3.1 Hodnocení efektivity výkonu agendy veřejného opatrovnictví úředníky obcí s rozšířenou působností

Pro DVO1 byly stanoveny jednotlivé kategorie zaměřené na organizaci práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví, efektivitu práce, nároky spojené s výkonem agendy a výkon agendy ke vztahu k opatrovancům.

3.1.1 Organizace práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví

Analýza výpovědí veřejných opatrovníků ukázala, že výkon agendy veřejného opatrovnictví představuje zastupování osob omezených ve svéprávnosti v oblastech, ve kterých podle rozhodnutí soudu nemohou samostatně právně jednat. Jedná se tedy o přímý výkon soudních rozhodnutí ve věcech opatrovnictví, který spočívá v realizaci jednotlivých právních úkonů v zájmu opatrovance a ochraně jeho práv a oprávněných zájmů. Z výpovědí veřejných opatrovníků vyplývá, že tato agenda je velmi rozsáhlá a mnohostranná. Veřejný opatrovník vstupuje do celé řady právních a praktických situací, nejde pouze o formální právní zastupování, ale také o koordinaci různých služeb a komunikaci s řadou institucí.

V návaznosti na rozhodování soudů a zastupování osob omezených ve svéprávnosti KP3 **poukázal na důležitou roli rodiny v procesu omezení svéprávnosti a opatrovnictví:** „...člověk má nějaké stanovení soudem o omezení svéprávnosti a pokud se nenalezne někdo z rodiny, tak to přechází na veřejného opatrovníka...pokud je ta rodina funkční, tak vidím spíš pozitivnější to, že ta rodina by měla být opatrovníkem“. KP4 uvedl, že **jedná za opatrovance v oblastech, ve kterých je omezen ve svéprávnosti:** „...vykonáváme práci v oblasti, ve kterých je opatrovanec omezen...“ **Zastupování opatrovance v rozsahu omezení svéprávnosti** zmínil KP5: „Zastupujeme toho opatrovaného člověka tam, kde ho soud omezí.“ KP1 se vyjádřil, že **práce veřejného opatrovníka je všestranná a rozmanitá:** „Je to všechno hrozně všestranný, různorodý.“ KP8 sdělil, že při výkonu agendy se zaměřuje na všechny činnosti spojené s výkonem opatrovnictví: „No tak já si myslím, že všechno. Jakože děláme maximum, co můžeme.“

Interpretace výpovědí komunikačních partnerů ve vztahu k otázce zaměřené na pracovní činnost vykonávané v rámci agendy ukázala, že klíčovou oblastí je správa majetku a finančních prostředků opatrovanců, zaměřená na evidenci, kontrolu, výplatu kapesného, realizaci plateb a vyúčtování správy jmění. Další významnou oblastí je zastupování opatrovanců při jednání s institucemi, především komunikace s úřady, finančními institucemi a poskytovateli sociálních služeb. Výpovědi zároveň poukazují na administrativní a právní agendu zahrnující vedení spisové dokumentace, podávání návrhů k soudu, uzavíráním či schvalováním právních jednání a veškeré činnosti související se soudním řízením. Někteří dotazovaní dále popisují zastupování při poskytování zdravotní péče a vyjadřování stanovisek v souvislosti s hospitalizacemi

a případnými operačními zákroky. Součástí výkonu veřejného opatrovnictví je také přímý kontakt s opatrovanci, který zahrnuje pravidelné návštěvy v jejich přirozeném prostředí, nebo v zařízení pobytových služeb, řešení jejich aktuálních potřeb a podporu při zajišťování každodenních záležitostí.

Jako **zásadní oblast výkonu opatrovnictví KP1** uvedl **správu finančních prostředků** opatrovanců: „... vydáváme kapesné na základě rozhodnutí...platíme, když jsou v pobytové službě pobyty, finance na kapesné, různě.... Jinak řešíme i věci, když někdo vlastní nemovitost, tak za něj platíme pojistku nemovitosti...u každého toho opatrovance je to jiný...ta otázka financí je taková jakoby na prvním místě.“ Na skutečnost, že správa finančních prostředků představuje nejdůležitější oblast činností, poukázal KP2: „Tak v první řadě je to určitě evidence finančních prostředků u každého opatrovance...“

Agenda veřejného opatrovnictví v praxi vyžaduje nejen znalost právních předpisů, ale také schopnost orientace v různých oblastech, komunikační dovednosti a časovou náročnost. Problematiku **zastupování osob omezených ve svéprávnosti při jednání s institucemi** KP1 přiblížil: „Vyřizujeme za ně dávkou, chodíme na úřad práce, ...chodíme jim vyřizovat občanku, chodíme do pojišťoven, do bank, podle toho, co ten klient všechno má, tak to za něj vyřizujeme v rámci toho omezení.“ KP5 poskytl podrobný přehled oblastí, ve kterých opatrovance zastupuje: „...oblast financí, oblast uzavírání smluv, oblast majetku, oblast zdraví, oblast podávání žádostí, oblast volit a být volen,...oblast dědění a rodičovských práv, je to jakoby hodně individuální, pracovní vztahy, když je ten člověk v produktivním věku...“ KP7 popsal **administrativní a právní činnosti** probíhající směrem k soudním záležitostem: „...zastupování opatrovanců při soudních jednání, podávání návrhu k soudu na schvalování právního jednání, v podstatě, když probíhá pře posouzení toho omezení svéprávnosti, u těchto jednáních je zastupujeme, nebo když je to schválení právního jednání, jako je pracovní smlouva, nájemní smlouva, smlouva o poskytování sociálních služeb.“

Někteří komunikační partneři popisují, že jejich práce zahrnuje **zastupování opatrovanců při poskytování zdravotní péče, konzultace hospitalizací a plánovaných operačních zákroků**. Součástí těchto činností je také vyjadřování stanoviska k léčebným postupům a zajištění, aby opatrovanci porozuměli důvodům a průběhu léčby. „...chtějí souhlasy, takže to s tím zase až takový problém není, s nemocnicí nebo s psychiatrií, ale pak nastane problém, když se jedná třeba o nějaký konkrétní zákrok, který opravdu už je zásahem do té integrity..., to řešíme i se soudy a snažíme se, aby soud rozhodl v tom, jestli má být nebo nemá být takovýto zákrok učiněn.“ vysvětlil s určitou nelibostí KP1. KP6 poukázal na to, že **opatrovanec by měl chápat svůj zdravotní stav**, a při návštěvách lékaře mu vše vysvětluje: „...je to i o hlídání zdravotního stavu, nějaké kontroly u lékařů... většinou jsou to opatrovanci s nižší mentální kapacitou, tak je lepší, když jdeme s nimi k lékaři...vysvětlíme další postup a potom jim to vlastně řekneme v souvislosti s jejich mentální kapacitou, aby to pochopili.“ Komunikaci se zdravotnickými zařízeními vyzdvihl také KP10: „A řešíme zdravotní stránky, jezdíme různě po nemocnicích, podepisujeme informované souhlasy a vlastně veškeré agendy, které se týkají života opatrovaců, ať už jsou v ústavu nebo na ulici.“

Výkon veřejného opatrovnictví zahrnuje přímou práci s opatrovanci, pravidelné návštěvy, řešení aktuálních potřeb a podporu při zajišťování osobních záležitostí. Veřejní opatrovníci přitom zdůrazňují nutnost individuálního přístupu ke každému opatrovanci. KP1 zdůraznil **význam**

spokojenosti opatrovanců: „...jezdíme za nimi do zařízení se dívat, jestli mají všechno, jak mají mít, jestli je to všechno v pořádku, jestli jsou tam spokojeni.“ **Důležitost osobního kontaktu** zmínil KP7: „...minimálně čtyřikrát do roka, ale samozřejmě, dle potřeb opatrovance, je musíme navštěvovat nebo navštěvujeme je v jejich přirozeném prostředí...“

Analýza výpovědí zaměřující se na podrobný popis pracovní náplně ukázala, že práce veřejného opatrovníka je komplexní a zahrnuje již zmíněnou administrativní a spisovou agendu, správu financí opatrovanců, přímou práci s opatrovanci, spolupráci s institucemi a řešení jejich sociální situace. Veřejní opatrovníci často poukazují na administrativní i organizační náročnost své práce a na skutečnost, že výkon této agendy zahrnuje řadu aktivit, nad rámec čistě právních úkonů. Tyto činnosti se ve výpovědích jednotlivých veřejných opatrovníků opakují a tvoří základní rámec výkonu agendy veřejného opatrovnictví.

KP3 podrobně popsal **zahájení spolupráce a kontakt s novým opatrovancem města**. Prvotní zmapování životní situace člověka omezeného ve svéprávnosti se zaměřuje na všechny atributy jeho života. Veřejný opatrovník vyzdvihl důležitost navázání kladného a smysluplného vztahu se zachováním možných rozhodovacích kompetencí jedince: „...udělám celkovou analýzu, jestli má zajištěný třeba důchod, nebo jestli je požádáno, jestli příspěvek na péči, či jestli je potřeba řešit ... oblast bydlení, nebo jestli je hospitalizovaný, tak zahájím spolupráci s tou danou organizací či nějakou zdravotní službou, komunikace se soudem, komunikace s dalšími navazujícími službami, komunikace samozřejmě s tím samotným opatrovancem, zjistit nějaký jeho postoj vůbec k té naší spolupráci...aby ten člověk byl co nejvíce soběstačný i přesto, že má nějaké omezení, aby nespolehal na to, že když má opatrovníka, že mu opatrovník vyřídí všechno.“ **Flexibilní pracovní dobu** nastavenou v zájmu opatrovanců nastínil pouze KP10: „...máme klouzavou pracovní dobu, ...to považují jako velkou výhodu, že si to ještě můžeme na úřadě uzpůsobit tak jak je potřeba...“

Vyhodnocení získaných dat souvisejících s nastavením organizace agendy veřejného opatrovnictví ukázalo, že veřejného opatrovnictví je vždy součástí struktury městského úřadu a je zařazeno pod odbor sociálních věcí, někdy propojený s oblastí školství, v jednom případě s oblastí zdravotnictví. Ve dvou případech spadá výkon veřejného opatrovnictví přímo pod tajemníka úřadu.

Vedení agendy veřejného opatrovnictví pod tajemníkem úřadu upřesnil KP5: „Veřejné opatrovnictví bylo v roce 2010 vyčleněné z odboru sociálních věcí z důvodu kolize té práce a je teď pod přímým vedením města, takže pod tajemníkem.“ KP1 popsal **zařazení agendy pod odbor sociálních věcí a školství:** „Jsme součástí odboru sociálních věcí...“ Zařazení pod odbor sociálních věcí popsal KP7: „My spadáme pod odbor sociálních věcí městského úřadu...“ Začlenění agendy veřejného opatrovnictví na odbor sociálních věcí a školství zpochybnil pouze KP2: „Veřejné opatrovnictví je začleněné na odboru sociálních věcí a školství...osobně vnímám, že to opatrovnictví s ohledem na ten objem by si zasloužilo jiný i třeba začlenění, možná neutrální a možná ani ne pod odbor sociálních věcí, protože s tím souvisí docela pramálo.“

Veřejní opatrovníci popisují spolupráci s kolegy jako zásadní pro zajištění bezproblémového a nepřerušovaného výkonu agendy. Konzultují mezi sebou jednotlivé případy, sdílejí zkušenosti a radí se o nevhodnějších postupech, zejména u složitějších případů. Z výpovědi vyplývá, že výkonem veřejného opatrovnictví jsou vždy pověřeni nejméně dva zaměstnanci úřadu, kteří se v případě nepřítomnosti vzájemně zastupují. Zastupitelnost je důležitá při administrativních úkonech, předávání kapesného a vyřizování běžných záležitostí. Na některých úřadech je

nastavena spolupráce formou plánování zastupitelnosti dopředu, kdy se střídají přítomní pracovníci a připravují úkony v předstihu tak, aby nebyl ohrožen výkon opatrovnictví a nebyly omezeny práva a zájmy opatrovanců. Důležitá rozhodnutí zůstávají v kompetenci pověřeného opatrovníka, který má záležitosti konkrétního opatrovance na starosti, po jeho návratu z dovolené nebo pracovní neschopnosti. Na dotaz, jak je na úřadě řešena delší nepřítomnost opatrovníka, byla zmíněna zastupitelnost mezi jednotlivými pověřenými osobami, výpadek všech opatrovníků se nepředpokládá. Úřad nemá připraven krizový plán řešení potřeb opatrovanců v případě nepřítomnosti všech opatrovníků na pracovišti. Delegování pravomocí na jiné zaměstnance úřadu nelze, jelikož veřejný opatrovník svoji činnost vykonává na základě pověření starosty města. Spolupráce mezi kolegy spočívá především v konzultacích a sdílení informací. Plánování zastupitelnosti a vzájemná dohoda mezi veřejnými opatrovníky na úřadě umožňuje hladký chod agendy i při nepřítomnosti jednotlivých pracovníků a za podpory ostatních kolegů.

KP1 uvedl, že **spolupráce s ostatními kolegy v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví** funguje dobře, **konzultují společně jednotlivé případy** a radí se na nejlepším postupu řešení: „...konzultujeme spolu jednotlivé případy...a radíme se na ten nejlepší postup, který nás napadne.“ Dále konkrétně popsal řešení situace **dlouhodobé nepřítomnosti jednoho z opatrovníků a nastavení společné koordinace práce**: „Řešíme to tak, že toho někoho zastoupíme... Prostě jsme se o to podělili a zvládli jsme to, i když v dlouhodobém hledisku to asi bylo takové neúnosné..., ale zvládli jsme víceméně půl roku ve dvou.“ **Nemožnost delegování pravomocí na jiné zaměstnance** zdůvodnil KP1: „...veřejní opatrovníci si...můžeme pomoci vzájemně, nebo si nějakou agendu říct, nebo poradit, nebo pomoci, ale my už tu svoji činnost na nikoho dál delegovat nemůžeme, takovou pravomoc nemáme.“ KP2 poukázal na skutečnost, že při běžných úkonech **dochází k vzájemné zastupitelnosti, ale klíčová rozhodnutí provádí vždy pověřený zaměstnanec**: „...co se týká rozhodování, tak se samozřejmě zastupujeme v rámci pověření...Co se týká zvláštních rozhodnutí, tak bych řekl, že ponecháváme vždy rozhodnutí na tom konkrétním člověku, který vlastně spis vede...“ KP7 o spolupráci s ostatními kolegy uvedl: „**Veřejné opatrovnictví na odboru vykonáváme dva pracovníci tak že v rámci zastupitelnosti, se střídáme.**“

Analýza dat týkající se postupu při správě finančních prostředků opatrovanců ukázala, že finanční hospodaření je ve většině případů realizováno prostřednictvím depozitního účtu zřízeného pro tyto účely obcí. Na tento účet jsou zasílány příjmy opatrovanců, zejména důchody, sociální dávky a mzdy, následně jsou hrazeny běžné platby a výdaje. Jednotlivé finanční prostředky každého opatrovance jsou evidovány pomocí interních programů, nebo účetních systémů, které umožňují sledovat příjmy, výdaje i aktuální zůstatek. Veřejní opatrovníci tento způsob správy financí většinou hodnotí pozitivně, zejména z hlediska přehlednosti, transparentnosti a možnosti doložit hospodaření opatrovanců při pravidelném vyúčtování soudu. Zásadním a nepostradatelným aspektem je také zastupitelnost jednotlivých veřejných opatrovníků při hospodaření s financemi opatrovanců. Naopak osobní bankovní účty a zejména jednání se zástupci bankovních institucí považují někteří, v návaznosti na systém bank, za nepřijatelný. V několika případech současný způsob správy financí vznikl na základě iniciativy samotných veřejných opatrovníků a následné dohody s vedením obce. Jako nevýhodu někteří komunikační partneři uvádějí závislost na ekonomickém odboru, nebo účtárně, protože některé platby musí procházet schvalovacím procesem, což může zpomalovat jejich realizaci. Většina dotazovaných

považuje současný systém za vyhovující, jeho nastavení je obvykle dáno interními pravidly obce nebo dohodou s vedením úřadu. Pouze KP8 a KP9 spravují finanční prostředky prostřednictvím soukromých bankovních účtů jednotlivých opatrovanců. Jako nevýhodu uvádějí problémy se zastupitelností.

KP1 **vedení finančních prostředků na depozitním účtu města** vyhodnotil velmi pozitivně: „*Na tom depozitu já si myslím, že by to mělo být vedeno kompletně všechno.*“ KP1 naopak **jednání s bankovními institucemi hodnotil spíše negativně** a s nelibostí poukázal na řadu komplikací zejména na použití osobních údajů opatrovníků a navázání soukromých účtů opatrovníků s účty opatrovanců: „*...někteří mají peníze u různých bankovních ústavů, což je pro opatrovníka velice složité... všude chtějí vaše osobní údaje, což vy nechcete poskytnout, ale musíte, protože sice tam zavedou, že je město opatrovníkem, ale vy jste pověřená osoba a oni prostě chtějí vaši občanku... Další velkou nevýhodou je, pokud využíváte tu banku konkrétní, ve které jste vy jako klient banky...tak pokud využíváte jejich internetové bankovníctví, nebo mobilní služby...ukážou se všichni opatrovanci, který máte na starosti a jste s nimi spojený, takže to je prostě velice nekomfortní, nevhodný a z hlediska mě jako fyzické osoby prostě nepřijatelný.*“ **Správu financí na depozitním účtu města, prostřednictvím interního programu**, popsal KP4 následovně: „*My máme nějaký program, vlastně vždycky jsme měli nějaký program. Město má účet, ...účet má podúčty těch našich opatrovanců, na kterém my máme uloženy jejich finanční prostředky.*“ KP8 hodnotí **pozitivně správu financí na soukromých účtech opatrovanců**: „*Tak já se snažím ve většině případů, aby měly svoje účty. A já jsem disponentem na těch účtech...Já jsem ráda, že takhle ty finance můžu spravovat, mě by nevyhovovalo je mít na depozitním účtu...*“ KP9 upozornil **na komplikace se zastupitelností při formě správy financí prostřednictvím soukromých účtů opatrovanců**: „*No mně to na tom účtu vyhovuje, že k tomu je přístup dneska už z telefonu, všechno to tam je tak přehledný. Mně se zdá, že na tom depozitu města, že tam člověk nemá ten přehled a že si tam musí vyplňovat ten příkaz, že to je takové složitější, přes to depozitum města.*“ V souvislosti se zastupitelností při **vedení soukromých účtů zmínil složitější postup při správě financí**: „*Takže nějaká zastupitelnost tam zřejmě je, ale není to úplně tak snadný.*“ KP2 poukázal na souvislost mezi **časovou náročností správy finančních prostředků a počtem opatrovanců**: „*...používáme centrální správu financí...jeden depozitní účet města... Pozitiva tohoto modelu jsou..., že pokud počet opatrovanců překročí 40 a víc, tak už nelze spravovat účty v bankách na jednotlivé opatrovance, protože to je časově náročné...*“

3.1.2 Efektivita práce

Z odpovědí veřejných opatrovníků vyplynulo, že poměr mezi počtem opatrovanců a velikostí pracovního úvazku nelze stanovit jednoznačně a univerzálně. Většina zdůrazňuje, že optimální počet opatrovanců závisí na individuální situaci opatrovanců. Ta je ovlivněna zejména zdravotním stavem opatrovance, jeho sociální situací a také prostředím, ve kterém se nachází. Komunikační partneři opakovaně poukazují na výrazný rozdíl mezi opatrovanci žijícími v pobytových zařízeních sociálních služeb a osobami žijícími v přirozeném prostředí. Zatímco u opatrovanců v institucionální péči je agenda často spíše administrativního charakteru a vyžaduje menší časovou náročnost, osoby žijící mimo toto prostředí vyžadují častý osobní kontakt, řešení krizových situací a kladou vyšší nároky na opatrovníka. Náročnost výkonu agendy veřejného opatrovnictví úzce souvisí s aktuální životní situací opatrovance.

KP1 vyhodnotil, že **náročnost agendy se odvíjí od individuální situace opatrovance**: „...myslím si, je to zase podle toho, jakého opatrovance dostanete. Vždycky je to jiný, když je ten klient venku, jiný, když je na ubytovně, jiný, když je v zařízení, jiný, když je na psychiatrii...Někdy stačí dva opatrovanci a zaměstnají vás na celý úvazek a pak jich můžete mít deset a je to v pořádku.“

Veřejní opatrovníci vnímají značné rozdíly v časové a pracovní náročnosti jednotlivých případů. Také poukazují na to, že počet osob omezených ve svéprávnosti v některých obcích postupně narůstá a případy jsou stále náročnější. Komunikační partneři se shodují, že samotný počet opatrovanců není dostatečným ukazatelem pracovní zátěže opatrovníka.

KP3 poukázal na **zvyšující se počet osob omezených ve svéprávnosti**: „...lidí, kteří jsou omezení na naší obci a co spadají pod město, tak rapidně přibývá. A jsou to komplikovaný případy, které vyžadují hodně časový fond...Často to lidi bývají, kteří nemají absolutně zařízenou žádnou finanční pomoc, bydlení a podobně, nebo je to potřeba aktuálně řešit. A tohle jsou všechno náročné úkony ...je to dost často přeceňovaný ten úvazek na počet opatrovanců.“ KP8 s nelibostí komentoval **časovou náročnost v závislosti na specifikách jednotlivých případů**: „...Může mít 40 opatrovanců a může je mít v zařízení a myslím si...že ani není potom problém udělat roční vyúčtování pro 40 lidí... ale i když ta služba funguje, když i ta spolupráce s tou službou je dobrá, ale pak může být pět lidí v terénu prostě peklo.“

Někteří dotazovaní zmiňují nedostatečné personální kapacity a potřebu posílení pracovních týmů. S tím souvisí i kritika systémového nastavení financování výkonu veřejného opatrovnictví, kdy finanční příspěvek státu není přímo korigován v návaznosti na náročnost výkonu agendy pro jednotlivé opatrovance. To může snižovat motivaci a omezovat efektivní zvládnutí pracovní agendy.

KP4 poukázal na **nedostatečné personální kapacity**: „...víme, že to není nastaveno optimálně.“ Podobně zdůraznil nedostatek personálního zajištění KP5: „No je nás málo, to my víme.“ KP5 reagoval zklamaně na dotaz, zda zaměstnavatel situaci nedostatku veřejných opatrovníků řeší: „Řeší, ale jde to pomaleji, než bychom chtěli.“ KP2 na otázku týkající se **poměru mezi počtem opatrovanců a jeho pracovním úvazkem** reagoval **kritickým postojem v souvislosti se systémem financování veřejného opatrovnictví**: „...Hraje tam roli několik faktorů...nasazení opatrovníka a...obtížnosti opatrovanců...v současné době hraje, co se týká efektivity, negativní roli přístup státu...opatrovník není žádným způsobem motivován v tom, aby měl vyšší počet opatrovanců. Důvodem tohoto stavu je línost vlády, línost i místní správy, která vlastně nedbá na to, aby byly nějakým způsobem opatrovníci i finančně dobře zabezpečeni... Z hlediska vlády je to samozřejmě stejný příspěvek na opatrovnictví, který je již několik let stejný...ať opatrovník v současné době vykonává opatrovnictví 20 lidem nebo 50 lidem, tak je prakticky odměňován stejným způsobem...“

Veřejní opatrovníci zdůrazňují velké rozdíly mezi jednotlivými případy a ve výpovědích se shodují, že nelze stanovit optimální počet opatrovanců na jednoho úředníka. Pro každého opatrovníka je počet opatrovanců individuální záležitostí, která se vztahuje k aktuálnímu nastavení agendy a stávajícím zkušenostem s opatrovanci.

KP5 se vyjádřil, že **nelze stanovit optimální počet opatrovanců na jednoho úředníka**: „...nikdo vám neřekne, jako jeden opatrovník by měl mít na starosti 25 opatrovanců, to prostě nikdo neudělá. Jednak ta péče o ně je různá, různě zatěžující... opatrovanec v nemocnici asi potřebuje méně vašeho času než ten, kdo je na ulici, kdo je na ubytovně, kdo je bohužel i v sociálních

službách.“ KP2 nespokojeně poukázal na **souvislost mezi počtem opatrovanců a výší finančního ohodnocení veřejných opatrovníků**: „...v současné době, pokud by člověk chtěl velmi dobře vykonávat opatrovnickou funkci, tak počet opatrovanců v návaznosti na finanční ohodnocení, překračuje normu.“ Optimální počet opatrovanců při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyhodnotil KP1: „...15, ale říkám, zase to se odvíjí od toho, jaký to bude typ toho člověka.... Může jich být klidně 10 nebo 20, kteří budou v zařízení, nebude to tak složitý, jako když budete mít 3 lidi venku a zaměstnají vás na celou pracovní dobu.“

Veřejní opatrovníci se ve svých výpovědích shodují na společných tématech týkajících se spolupráce s externími institucemi. Většina hodnotí spolupráci se soudy pozitivně. Uvádějí, že soudy jsou většinou vstřícné, je možné se na ně obrátit při nejasnostech a opatrovníci se na ně často obracejí zejména v případech složitějších rozhodnutí, například při schvalování závažnějších zdravotních zákroků. Naopak spolupráce se zdravotnickými zařízeními je podle opatrovníků velmi rozdílná a často závisí na konkrétním lékaři. Někteří lékaři opatrovníky o zdravotním stavu opatrovanců informují, jiní komunikují nedostatečně.

KP1 **hodnotil spolupráci se soudy a externími institucemi pozitivně**: „Se soudem se snažíme vycházet...se radíme v různých oblastech, když my nejsme jistí...máme možnost poradit se s právníkem, který je tady pro potřeby města. I s ubytovacími zařízeními...se sociálními pracovníky z psychiatrie, z nemocnice.“ Spolupráci s externími institucemi zhodnotil KP10 pozitivně, určitou **nespokojenost však vyjádřil ve vztahu ke spolupráci s lékaři**: „...lékaři jak který, tam nejsme spokojení... jedna lékařka mi úplně odmítla dát přehled o...výpise zdravotní dokumentace opatrovance s tím, že my do toho nic není, ...Takže to jsou ještě takový ty starší lékaři, kteří si myslí, že prostě opravdu na to nemáme nárok a zase ti mladí lékaři jsou úplně v pohodě...je to prostě lékař od lékaře...“. KP8 **kladně hodnotil spolupráci se soudy**, upozornil však na to, že **dohodnuté postupy nejsou vždy ze strany soudu potvrzeny písemnou formou**: „Tak co se týká soudu, tak já si nemůžu stěžovat...vždycky když se tam domluvíme s těma vyššími soudními úřednicemi... mi vadí, že si to vždycky řekneme, ale vyjadřovat se někdo písemně moc nechce...mnohdy nám něco řeknou a pak když to chceme písemně, tak nastane problém. A jinak doktoři, tak to je asi člověk od člověka“. Ve své výpovědi se KP2 zmínil o **dlouhodobé tradici opatrovnictví a o nedostatečné provázanosti jednotlivých aktérů**: „Opatrovnictví existuje už spoustu let, je to vlastně...takový zaběhlý koloběh... mezi lékaři a soudy už má svoji cestu, zná dobře ty cesty omezení, přehodnocení...většina těch institucí v podstatě o opatrovance nejeví zájem, pouze v uvozovkách na oko...soud omezí člověka, předhodí po nezájmu rodiny toho člověka veřejnému opatrovníkovi, který se má o něj starat. Zdály ho doprovází lékaři, kteří vypracovávají jeho posudky, jeho propouštěcí zprávy. Ale... postarat se o toho člověka... zpřístupnit třeba bydlení anebo zázemí, tak to ty organizace nenabízejí.“

Komunikační partneři také uvádějí, že někdy nejsou včas informováni o hospitalizaci, změně zdravotního stavu nebo propuštění opatrovance z nemocnice. Informovanost od zdravotnických zařízení není vždy dostatečná a často závisí na individuálním přístupu jednotlivých zaměstnanců.

KP1 popsal **problémy při komunikaci se zdravotnickými zařízeními**, kdy nemají dostatečné informace: „...někdy říkám to ztroskotá na tom, že po nás chtějí nějaké souhlasy, my s tím nesouhlasíme, tak se to tam trošičku jakoby tře, nebo zase my nechceme, aby nám člověka propustili z nemocnice, oni ho propustí to už souhlas náš nepotřebují...“ Ve své výpovědi KP8 zdůraznil, že **předávání informací zpomalují lékaři**: „...z naší strany my komunikativní jsme, takže

my jsme schopní klidně i e-mailem, telefonicky dát si schůzku, ale teď už jsem tak vycvičená, že píšu datové, protože, co je psáno v datové, to je dáno. Ale když pan doktor si vyzvedne datovou po 14 dnech a otevře, tak je to těžké, no. Takže tady v té komunikaci není problém na naší straně.“

Při rozhodování o zdravotních zákrocích se opatrovníci snaží postupovat obezřetně a opatrně. V běžných záležitostech většinou udělují souhlas se zákrokem sami, u závažnějších zákroků se opírají o stanovisko lékaře a často žádají o vyjádření soud. Někteří uvádějí, že pokud je to možné, snaží se zapojit do rozhodování i samotného opatrovance.

KP1 ve své výpovědi poukázal na **zapojení lékařů a soudu do rozhodování o zdravotním stavu opatrovance**: „*Tak snažíme se věci, to jsou vlastně zásahy do osobní integrity, nerozhodovat sami, protože jednak na to nemáme vzdělání, nemáme vůbec náhled na to, jak na tom, který ten pacient je, takže se snažíme získat stanovisko toho lékaře, a i s tím stanoviskem potom žádáme soud, ať se k tomu vyjádří...“* KP8 vyjádřil **nesouhlas a rozladění s rozhodováním o zásazích do osobní integrity člověka**: „*...já se úplně neztotožňuji, když by měl jít ten můj opatrovanec na nějaký zákrok, který vím sama, že bych ho třeba i dost jako řešila, že to není třeba žádná banalita a je to zásah do lidského těla, který není moje... podepisovat souhlas na zdraví někoho jiného, pro mě je dost velký problém...většinou to dělám tak, že chci..., ať už je to magnetická rezonance, nebo nějaký zákrok, chci, aby ten lékař vysvětlil tomu mému opatrovanci, co se bude dít...já jsem u toho samozřejmě, abych dohlédla na to, že to teda správně vysvětlí a chci většinou, aby on k tomu souhlasu připojil i svůj souhlas.“*

Z výpovědí dále vyplývá, že kvalita spolupráce s jednotlivými institucemi je často ovlivněna osobním přístupem konkrétních pracovníků a systémem práce jednotlivých institucí. V některých případech spolupráce funguje velmi dobře, jinde se objevují problémy s komunikací nebo s pochopením role veřejného opatrovníka.

KP10 upřesnil, že **vzájemnou spolupráci by mohla zlepšit efektivnější komunikace** mezi opatrovníkem a danou institucí: „*S těmi institucemi větší informovanost, aby opravdu i ti lékaři byli informovaní, aby přesně věděli, že opatrovník má nárok na tu informaci o zdravotním stavu toho opatrovance...ale když prostě jsou to cizí banky, tak oni vůbec nevědí, co to je omezení svéprávnosti nebo informovanost.“* KP2 vyjádřil **individuální přístup veřejných opatrovníků při rozhodování** a zmínil jedinečnost člověka: „*...ne každý se dívá stejně na ten problém, který se řeší...někdo je ostražitější, není nakloněný tomu, aby třeba si sám schválil za sebe nějakým způsobem třeba běžný zákrok...tak dává posouzení k okresnímu soudu...není to nikde vlastně v zákoně ukotveno...je to zákrok, kterým si vlastně ten opatrovník není jistý a tu odpovědnost předává, nebo hrne na někoho jiného, kdyby se něco stalo.“* KP4 zmínil **potřebu jednotnosti při poskytování služeb**: „*...pokud komunikujeme se službami, tak tam jsou velké rozdíly a myslím si, že by byla potřeba tam nějaká jednotnost. Každá ta služba pracuje jinak...My máme spoustu smluv na stejnou službu od každé organizace a každá je úplně jinak.“*

Při jednání s institucemi veřejní opatrovníci nejčastěji prokazují své oprávnění jednat za opatrovance rozsudkem soudu o jmenování města opatrovníkem a pověřením konkrétního zaměstnance k výkonu opatrovnictví. V bankovních institucích a na polici je požadováno také předložení občanského průkazu, s čímž veřejní opatrovníci zásadně nesouhlasí.

K problematice **prokazování oprávnění jednat s institucemi** KP1 sdělil, že se prokazuje **pověřením od starosty, zaměstnaneckým průkazem a ve většině případů občanským**

průkazem: „*My se prokazujeme vždycky pověřením, které máme od starosty města. Máme zaměstnanecký průkaz, ten víceméně po nás nikdo nechce a všude po nás požadují většinou občanku...*“ **Nespokojenost s postupem bank v souvislosti s požadavkem na předložení občanského průkazu** vyjádřil KP3: „*V bance nestačí pověření...si vyžádají váš osobní dokument, občanský průkaz, což si myslím, že není správné a nemělo by to být, protože je to náš doklad totožnosti ne k tomu, abychom se vykazovali, nebo prokazovali za ty lidi...opatrovnictví by mělo spadat pod IČO, a tak by to mělo být i zavedené v těch bankách.*“ KP9 se v rozhovoru vyjádřil, že si **nepřeje, aby jeho osobní údaje byly součástí policejních spisů:** „*Určitě tím rozsudkem, listinou a pověřením...v bance tu občanku chtějí...ale na té policii...bych asi nechtěla v těch spisech mít...tam můžou ty lidi nahlížet...*“

Podle zkušeností a hodnocení komunikačních partnerů je zřejmé, že spolupráce s interními subjekty, tedy odbory a odděleními je ve většině případů dobře nastavená. Spolupráce probíhá s odděleními, které mají přímý vliv na agendu, například účtárnou, ekonomickým odborem nebo případně OSPOD. Spolupráce se zaměřuje na řešení konkrétních úkolů a povinností vyplývajících z rozsudku opatrovnického soudu. Veřejní opatrovníci hodnotí spolupráci kladně, zdůrazňují vstřícnost úředníků a dobré vztahy. Komunikační partneři KP3 a KP2 poukazují na nedostatky přístupu obce k veřejnému opatrovnictví.

Velmi **dobrou vzájemnou spolupráci s interními subjekty v rámci úřadu** popsal KP10: „*...máme tu spolupráci výbornou...cokoliv potřebuju tak vyhoví.*“ Dobrou spolupráci v rámci úřadu zmínil KP1: „*...spolupracujeme více méně s oddělením účtárny, kde vedou ten účet, na který my směřujeme finance...pokladna, která našim klientům peníze vyplácí...je to nastavené úplně v pohodě.*“ Zapojení orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) do koordinace rodinných vztahů opatrovanců zmínil KP6: „*...hodnotím taky velice pozitivně, protože mám i opatrovanku a dcera má teď nově jmenovaného poručníka v rámci OSPOD, takže s kolegyní z OSPOD velice úzce spolupracujeme...*“ S výraznou nespokojeností popsal **nezájem obce o své opatrovance** KP2: „*...obec nenabízí nějaké další možnosti, které by ukazovaly alespoň malý zájem, nějakým způsobem, jak těm lidem pomoci, a už vůbec ne třeba pomáhat lidem, který jsou trvale v obci hlášení...se dostává ta obec do situace, že vykonává třeba opatrovnictví člověku, který má trvalý pobyt v obci, to znamená obec dostává paradoxně od států finanční prostředky, nebo příspěvek na to, že je on obyvatelem obce, ale ta obec většinou ani pro tohohle člověka není schopná nic udělat...*“ KP3 poukázal na **problémy s bydlením a nedostatečný zájem obce o veřejné opatrovnictví:** „*...Co se týká třeba bydlení, tak je hodně nízká vůle těmito lidem dávat sociální byty, nebo vůbec nějaké tržní byty. Přímě je i ve vyhlášce napsáno, že si o tržní byt může požádat člověk, který není omezený na své právnosti, takže tam je taky takový diskriminační bod může se zdát.*“

3.1.3 Nároky spojené s výkonem agendy

Výpovědi komunikačních partnerů ukazují, že výkon agendy veřejného opatrovnictví je velmi náročný a komplexní, zahrnuje široké odborné znalosti v oblasti práva, zdravotnictví, sociálních služeb, ekonomiky a majetkových záležitostí a zároveň vyžaduje praktické rozhodování a aktivní řešení situací jednotlivých opatrovanců. Veřejný opatrovník musí umět efektivně komunikovat s lidmi s omezenou svéprávností, duševními a mentálními poruchami, spolupracovat s institucemi a zároveň zvládat administrativní i finanční agendu. Klíčové jsou rovněž osobnostní předpoklady, jako schopnost rychle se rozhodovat, odolnost vůči stresu a empatie při jednání

s opatrovanci, přitom práce je často nedoceněná a vyžaduje široký přehled, praktické dovednosti a schopnost přizpůsobit se specifickým situacím každého opatrovance.

KP1 uvedl, že **práce veřejného opatrovníka vyžaduje značnou všestrannost a široké odborné znalosti**: „Nároky já si myslím, že jsou strašně vysoké...se dostanete do situací, kdy teda řešíte zdravotní stav, musíte být víceméně trochu lékař, řešíte...prodej nemovitosti, musíte prostě vědět, kam se obrátit, reality, odhadce, prostě řešit katastr, řešíte prostě strašně širokou škálu, ...strašně rozsáhlá agenda to je, což si víceméně nikdo neuvědomuje.“ KP3 popsal, že **požadavky na přijetí jsou minimální, zatímco nároky spojené s výkonem agendy jsou velmi vysoké**: „...nároky pro přijetí, tak jsou velmi nízké, ale nároky pro výkon jsou obrovské...ta odbornost je strašně roztržštěná do všech odvětví, ať už je to právní, zdravotní, sociální oblast...se řeší realitní věci, prodej pozemku, prostě je tam toho strašně moc.“ Na **význam efektivních komunikačních dovedností opatrovníka** poukázal KP6: „...veřejný opatrovník musí informace sdělovat adekvátně k mentálním schopnostem každého opatrovance.“ KP2 důrazně upozornil na **náročnost agendy s tím, že opatrovník musí dosahovat konkrétních výsledků své práce**: „...je to práce...kde se...musí něco dělat...nelze to nějakým způsobem okecat, nelze prostě prázdně telefonovat nebo zapisovat nějaké zápisy...opatrovník musí, nejenom že může, ale musí něco dělat, to znamená schvalovat úkon, něco řešit, předkládat žádosti...v té oblasti omezení toho člověka vlastně musí zastoupit, to znamená, vzniká z toho situace, že se musí vyřešit.“ Svůj pohled s mírnou nadsázkou vyjádřil KP8: „...opatrovník je taková, teď to řeknu, holka pro všechno...my vyzobáváme z každého odvětví něco...musím být dobrý zdravotník, občas psycholog, občas ekonom...musí člověk tam mít nějakou míru empatie, musí dokázat vyhodnotit nějaké situace. Myslím si, že to je i hodně o tom umět se rozhodnout v danou chvíli a mít to prostě srovnaný...si trochu krýt záda...mi přijde, že jsme jednou nohou v kriminále občas.“

Účastníci výzkumu se shodují, že zlepšení práce veřejného opatrovníka by spočívalo především ve zvýšení jejich finančního ohodnocení, posílení podpory ze strany státu nebo obce a ve vymezení legislativního a metodického rámce, který by jasně definoval práva a povinnosti jednotlivých aktérů při výkonu této agendy. Důležitou roli hraje také dostatečné personální zajištění. Současně byla zdůrazněna potřeba přehodnotit přístup státu k omezování svéprávnosti osob a vymezení cílové skupiny opatrovanců, aby bylo toto opatření uplatňováno pouze v nezbytných případech a směřovalo především k ochraně osob, které ji skutečně potřebují. KP8 vyjádřil zajímavý názor na smysl a význam institutu veřejného opatrovnictví.

Na dotaz, jaké změny by mohli přispět ke **zlepšení práce veřejného opatrovníka** KP1 zdůraznil **finanční ohodnocení**, a to v návaznosti na cílovou skupinu veřejného opatrovnictví: „...změna určitě ve finančním ohodnocení...je to práce, která je fakt nedoceněná...s problémovými lidmi, s nepřízpůsobivými lidmi...ale jak motivovat člověk...myslím si finančně, protože tam jiná podpora není. Ten člověk trošku na to musí mít malinko povahu.“ KP5 upozornil na **nedostatek pracovníků a nedostatečnou podporu státu**: „U nás pracovník navíc. Když o legislativě, tak už o zákoně o opatrovnictví se mluví od nového občana, to mělo jít ruku v ruce a do dneška není nikde nic. Ze všeho si stejně vždycky všichni vyjmou jenom povinnosti, jaký máte. Práva. Nikdo nevíme...“ KP8 velmi kriticky upozornil, že **je vhodné omezování svéprávnosti uplatňovat spíše v menší míře a zaměřit se na ochranu osob, které ji skutečně potřebují**: „...že by se mohlo možná celkově zaměřit na to, jak jací lidé se omezují...opatrovnictví mi postrádá smysl, že my bychom tady měli být od toho, abychom ty lidi chránili před společností, ale pokud se budou omezovat alkoholici, drogově závislí...přijde mi, že malinko se to teď otočilo, že my tady jsme

proto, abychom tu společnost chránili před nimi. A to si myslím, že to opatrovnictví by nemělo být. Myslím si, že to je postavený úplně špatně...mentálně nemocní lidé, kteří prostě nemůžou, nemají tu kapacitu na to, si ty věci zařídit. A tady mi to dává smysl. Nedává mi to smysl, že mi sem přijde klient...že my lže, že se s ním hádám o každou korunu, protože on stejně počítá, že je buď půjde propít, anebo si prostě píchne...postarejte a ukliděte ho někam, ať není vidět. Tohle není práce opatrovníka.“

Analýza odpovědí na otázku, co na základě pracovních zkušeností dobře funguje a co naopak příliš nefunguje, ukázala, že výkon veřejného opatrovnictví vyžaduje profesionální a metodický přístup, zejména vzájemnou spolupráci a prolínání se jednotlivých zapojených subjektů. Úspěch agendy je silně závislý na spolupráci s externími institucemi, přičemž nedostatky či roztržitý systém těchto subjektů často komplikují výkon opatrovnictví. Mimo dotazované bylo uvedeno, že veřejní opatrovníci nedrží pohotovost, a není jejich povinností být dostupní jak opatrovancům, tak institucím mimo jejich pracovní dobu. Dotazovaní rovněž upozorňují na finanční a exekuční komplikace, které vyžadují schopnost vyjednávat a efektivně spravovat prostředky opatrovanců. Za důležité považují zvýšení povědomí veřejnosti o veřejném opatrovnictví.

KP3 s určitou frustrací **poukázal na nedostatky systému následného bydlení**, přičemž **pozitivně vyzdvihl fungující spolupráci mezi službami**: *„Dobře funguje, pokud třeba opravdu se scházejí ty jednotlivé subjekty řešit...prostě společný zájem o toho klienta... vidím úskalí v bytové situaci, že všichni tyhle lidi, kteří jsou prostě mimo třeba psychiatry, tak chtějí bydlet... ty lidi mají jedinou možnost bydlet na ubytovnách...“* KP5 **negativně hodnotil přístup sociálních služeb a celkově nevstřícně nastavený systém péče o osoby omezené ve svéprávnosti**: *„Za mě teď se zhoršily ty sociální služby a opravdu to jde ruku v ruce s tím roztržitím toho poskytování...o tom veřejném opatrovnictví ty instituce nemají úplně povědomí...o nás nikdo neví, neumí s tím pracovat, když se dělají nějaké změny, tak na tyhle lidi omezený v právech vůbec nikdo nemyslí, úplně je z toho vyjímají. Teď jsme na to narazili třeba u hloupých benefitů od pojišťoven, že prostě nikdo nepřemýšlí nad tím, že oni už nedosáhnou na benefity, protože nemají bankovní identitu.“* Vlastní negativní **profesní zkušenost s exekučním řízením** popsal KP6: *„...když přijde nějaká exekuční výzva na toho opatrovance...snažíme domluvit s tím exekutorem třeba o splacení té jistiny pouze a o odpuštění dalších finančních nároků z jeho strany. A to musím říct, že se nám moc nedaří...se snažíme domluvat i co nejmenší splátku za ten měsíc, aby to neohrozilo toho opatrovance.“* KP8 vyzdvihl, že **systémy péče o opatrovance fungují efektivně, pokud se do vzájemné spolupráce zapojí všechny služby**: *„...já jsem třeba ráda, že mi funguje spolupráce se službami, ale zase si myslím, že to je o komunikaci...je to o jednání mezi těmi složkami, takže to mám radost z toho, když se mi třeba u klienta protíná několik služeb, ať je to prostě centrum duševního zdraví, ať jsou to pečovatelky, takže vždycky to dokážu tak jako protnout, že založíme skupinu a že dokážeme kolem toho člověka pečovat všichni tak, aby nebyl pře pečovaný, ale aby jsme si nezasahovali do té práce.“* KP7 upozornil, že **veřejní opatrovníci nemají povinnost pracovat mimo pracovní dobu a nemají nařízenou pohotovost o víkendech**: *„...s těmi zdravotnickými zařízeními, než jsme si tak nějak vyjasnili, že my jako opatrovníci skutečně nedržíme pohotovosti o víkendech...že po nás vyžadovaly, případně o těch víkendech, anebo v noci po pracovní době...v celé republice to neexistuje žádná pohotovost v rámci veřejného opatrovnictví.“*

Veřejní opatrovníci se shodují, že pro výkon jejich práce je klíčová kombinace interdisciplinárních znalostí, praktických zkušeností a vhodných osobnostních předpokladů. Významná je také schopnost práce s klienty s duševním či mentálním omezením, rychlé rozhodování, přesvědčovací dovednosti a odolnost vůči stresu. Formální vzdělání je přínosem, ale nikoli podmínkou, přičemž nejvíce se uplatňuje praktická zkušenost a schopnost průběžně se učit a přizpůsobovat konkrétním situacím opatrovanců.

KP2 upřesnil, že **zásadní je umět komunikovat s osobami s duševním onemocněním a zvládat projevy jejich nemoci**: „Co se týká osoby toho opatrovníka, tak asi by to měl být určitě člověk, který by měl aspoň trošku znát zákon v těch hlavních rysech, aby věděl, co si může dovolit. Musí být za sebe evidenčně schopný, to znamená, musí permanentně sledovat příjmy i výdaje toho člověka. No a taky to musí být určitě člověk, který je vlastně v případě častých poklesků zdravotních, z pohledu duševního, musí čelit těm odlišnostem těch lidí, který jsou ve formě třeba slovních ataků nebo jiných projevů, to znamená útěků nebo nedodržení termínů“. Podle KP8 je pro tuto profesi **nezbytný široký všeobecný přehled**: „...výkon opatrovnictví je takový spíš celkový přehled, zdravotnictví, ekonomika...“ KP3 konstatoval, že **mu pomáhá vzdělání v sociální práci**, umí s opatrovanci jednat a má jim co nabídnout“ „...hrozně pomáhá, že mám vystudovanou tu sociální práci. Víím, jak s tím klientem jednat, víím, co mu nabídnu v rámci dávkového poradenství, víím, jak fungují služby, a víím, jak jednat s klientem, který má duševní onemocnění...“ KP1 zmínil **nutnost interdisciplinárních znalostí**: „Veřejný opatrovník by měl být z části právník, z části lékař, z části exekutor, z části realitní makléř.“

3.1.4 Výkon agendy ke vztahu k opatrovancům

Časová náročnost a rozsah agendy veřejných opatrovníků se liší podle individuálních potřeb opatrovanců a jejich životní situace. Opatrovanci, kteří žijí samostatně, potřebují častější kontakt, podporu a pomoc, zatímco ti, kteří využívají celodenní pobytové služby nebo jsou hospitalizováni ve zdravotních zařízeních, vyžadují méně častý kontakt, jelikož jejich životní potřeby jsou stabilně zajištěny. Při společných setkáních se projednávají praktické záležitosti, probíhají rozhovory o aktuální životní situaci a potřebná společná rozhodování. Nejvíce času zabírá přijetí nového opatrovance, vyhodnocení jeho životní situace a zajištění základních potřeb. Časově náročný je rozsáhlý objem administrativních činností. Práce veřejných opatrovníků probíhá převážně individuálně, skupinová forma je využívána pouze výjimečně. Charakter agendy veřejného opatrovnictví dotazovaní, ve většině případů, vnímají spíše jako prostor pro navázání spolupráce a důvěry mezi opatrovníkem a opatrovancem než jako administrativní činnost.

KP1 zdůraznil ve své výpovědi **primární vliv prostředí, kde se opatrovanec zdržuje na časovou náročnost agendy**: „...velká spolupráce je s těmi, kteří sem docházejí víceméně pravidelně, protože jsou zase opatrovanci, kteří jsou umístění třeba na psychiatrii, nebo v různých pobytových zařízeních, s těmi se vidáme méně často...Přijdou, potřebují si promluvit...Takže s nimi proberete tak nějak, co se za ten týden událo, nějaké ty jeho požadavky, potřeby.“ **Prvotní navázání vztahu, seznámení s opatrovancem a budování vzájemné důvěry jsou zásadní pro budoucí smysluplnou spolupráci s opatrovníkem**, zmínil KP2 „...já se snažím...dát mu pozornost, informovat ho vůbec o možnostech mých i jeho možnostech a pak se snažím, aby sám on čím dál větší míře rozhodoval o všech věcech, které souvisí s jeho životem.“ **Nastavení spolupráce s novým opatrovancem vyhodnotil jako náročné** KP4: „Nejvíce času, když dostaneme nového

opatrovance...než se zorientujeme v té věci, než si to nastavíme tak, aby to šlo. Samozřejmě s některými opatrovanci je více práce s těmi, co jsou ve službách je to jednodušší, ty, co máme tady venku, tak tam je ten kontakt intenzivnější, ta práce je složitější. Je to o lidech.“ **Přizpůsobení a nastavení podoby péče individuálním potřebám** opatrovanců vyzdvihl KP9: „A pak zas jsou lidi...třeba někdo chodí každý den, někdo chodí jedenkrát, dvakrát týdně. Prostě, aby to bylo ušitý přímo na míru těm lidem.“ KP8 popsal **vysoký objem administrativních úkonů v rámci agendy**: „... to je ta administrativa...ta dokumentace jako taková, protože těch papíru přijde, přípisů přijde strašně moc...“ **Opatrovníci využívají individuální práci s opatrovanci**, konstatoval KP1: „Jenom individuální.“ KP6 zdůraznil, **že navázání vztahu a důvěry je zásadní součástí profese**: „...důležité je navázat ten vztah, aby vám opatrovanec věřil, protože jakmile vám nevěří, horkotěžko potom se akceptuje to, že mu někdo nakládá s financemi, že ho nějak někdo řídí, když to řeknu takhle. Takže tam vnímám velkou a podstatnou část navázání toho vztahu...“ Nutnost vzájemného vztahu a důvěry zmínil KP5: „No, my musíme navázat vztah. V každém případě, zjišťujete o tom člověku věci, které nikdo jiný nezjišťuje, tak tam bez toho by to asi úplně nešlo.“

3.2 Podpůrné nástroje poskytované výkonu veřejného opatrovnictví z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností

Pro DVO2 byly stanoveny jednotlivé kategorie zaměřené na podporu ze strany zaměstnavatele, legislativní podporu, finanční podporu a oblast vzdělávání. Cílem této kapitoly je zodpovědět jednotlivé kategorie.

3.2.1 Podpora ze strany zaměstnavatele

Většina dotazovaných se shodla, že podpora ze strany zaměstnavatele je realizována především prostřednictvím nabízení průběžných školení, zavedením interních směrnic a metodickou podporou krajského úřadu. Pro potřeby výkonu práce mají zaměstnanci možnost využívat služební automobil. V oblasti další podpory zaměstnanci neuvádějí zásadní návrhy další žádoucí podpory ze strany zaměstnavatele. Jako přínosné by KP3 přivítal možnost pravidelné supervize a KP8 popsal psychickou únavu z celého institutu veřejného opatrovnictví a nezájmu představitelů obce o tuto agendu.

KP1 **vyhodnotil nabízená školení jako nepřínosná** a celkově nebyl spokojen s podporou zaměstnavatele: „Máme možnost nějakých průběžných školení...agenda veřejného opatrovnictví není nikde uzákoněná, jsou dané nějaké předpisy, které vydalo ministerstvo vnitra, některé vydalo ministerstvo sociálních věcí a práce a nikde není konkrétně psáno, jak ta činnost má vypadat...oni vás proškolí...se dozvíte víceméně to samé, ale to, co je takové hlavní z té praxe, tak to vám nikdo konkrétně neřekne, jak byste tu situaci třeba měl řešit.. za mě ta podpora je špatná.“ KP5 **se kriticky vyjádřil k metodickému vedení kraje**: „...já bych očekávala, když já se tu potýkám s nějakým problémem, který už potom chce, aby si někdo sednul a hledal v zákonech a srovnával to a komunikoval s lidmi, tak tam já potřebuju pomoc nějakou, a to bych očekávala od toho metodika, a tam se mi teda ji nedostane.“ Obec má nastavené **vnitřní směrnice pro výkon některých činností** uvedl KP4: „...máme pokladnu, tak máme určitě jak směrnice, co se týče pokladny...“ KP6 vypověděl obdobně, navíc zmínil možnost konzultací s metodikem krajského úřadu: „Určitě jsou vnitřní směrnice...pak je tam možnost i konzultace s paní vedoucí...já můžu konzultovat s metodikem.“ Možnost **využívat služební automobil** ocenil KP6

„Když potřebuji využít služební auto, dovézt opatrovance mimo město, někam na kontrolu k lékaři, tak taky stačí nahlásit, že jedu s opatrovancem a pan tajemník to odsouhlasí.“ Dva komunikační partneři vyjádřili potřebu jiné specifické podpory. KP8 rezignovaně **sdělil, že je psychicky unavený z celé agendy opatrovnictví a nezájmu obce**: „Někdy jsem s toho psychicky unavená... že to nikdo moc neřeší, že do toho nikdo nevidí. Myslím si, že si ani vedení nedovede úplně správně představit, o čem ten výkon opatrovnictví je.“ KP3 by **uvítal možnost supervizní podpory vzhledem k náročnosti práce**: „No určitě, supervize by byly fajn...“

Analýzou dat v problematice podpory zaměstnavatele v oblasti dalšího vzdělávání bylo zjištěno, že zaměstnavatelé veřejným opatrovníkům vzdělávání umožňují, mohou absolvovat školení v pracovní době a účastnit se vybraných školení a kurzů pořádaných zejména krajskými úřady nebo jinými institucemi. Podpora je tedy spíše administrativní a organizační, nikoli systémově plánovaná. Velmi výrazným tématem je časová zátěž pracovníků, která často brání účasti na dalším vzdělávání. Někteří dotazovaní poukazují na skutečnost, že specifických vzdělávacích programů pro veřejné opatrovnictví je málo a obsah školení se často opakuje. Podpora dalšího vzdělávání má spíše charakter pasivní podpory zaměstnavatele než aktivního rozvoje odborných znalostí veřejných opatrovníků. Časová dotace na další vzdělávání a rozvoj znalostí a dovedností veřejných opatrovníků není nikde stanovena. KP6 uvedl podporu zaměstnavatele v rámci přípravy na zkoušky odborné způsobilosti poskytnutím volna na studium. KP8 zmínil možnost využití nabízeného supervizního setkání zaměřeného na zvládnutí psychické zátěže spojené s výkonem této práce.

K podobě **podpory ze strany zaměstnavatele v podobě dalšího vzdělávání** se KP3 vyjádřil: „Další vzdělávání, tak to by mohly být nějaké školení...Nějaké školení a pravidelné.“ KP2 zhodnotil, že **není stanoven počet hodin na vzdělávání veřejných opatrovníků**: „... já sám na školení nejezdím, takže myslím si, že ani na naší obci třeba opatrovníci nemají uloženou povinnost proškolit se. Teď nevím, kolik je to hodin, což je zajímavé, protože na jiných úřadech asi to mají, bych řekl. Ale u nás ne.“ KP1 skepticky **zpochybnil praktický přínos školení**: „Elektronická nabídka školení, které si sami zvolíte...jinak nějaké setkání vlastně na úrovni kraje, kde se zhodnotí nějaká činnost, za mě není nic přínosného.“ **Nedostatek času účastnit se školení z důvodu pracovní vytíženosti** zmínil KP10: „...máme možnost i nám nabízejí další vzdělávání, ale z časových důvodů to prostě odmítáme, protože to nestíháme.“ KP6 vyjádřil **spokojenost s přístupem zaměstnavatele při přípravě na zkoušku odborné způsobilosti**, kdy mu byla nabídnuta možnost volna na studium: „... tam byla i nabídka, pokud budu potřebovat, můžu si domluvit, že v rámci nějakých dní můžu zůstat doma na přípravu... Takže tohle беру jako velkou podporu a velký bonus.“ KP8 pozitivně hodnotí podporu zaměstnavatele, jak v oblasti vzdělávání, tak i v péči o samotné zaměstnance prostřednictvím **supervizních setkání**: „Máme možnost vzdělávání...já se zaměřuju i na vzdělávání, jak pro výkon opatrovnictví...těch vzdělávacích programů moc není. A posloucháme to pořád dokola, takže já se i vzdělávám teď i v těch exekucích, takže i dluhový poradenství...Vzdělávám se... abychom dokázali i sebe sami proti vyhoření, jako tu psychickou pomoc. Takže máme supervize...“

Dotazovaní se ve svých výpovědích většinou shodují, že agenda veřejného opatrovnictví je ze strany představitelů obcí vnímána jako méně významná, nebo okrajová, která je vykonávána především proto, že její zajištění ukládá obcím zákon. KP2 dokonce uvádí, že je tato agenda v rámci úřadů spíše „trpěná“ a větší pozornost jí je věnována až ve chvíli, kdy se objeví konkrétní problém, který je potřeba řešit. Z výpovědí účastníků výzkumu vyplývá, že podpora ze strany

vedení obcí bývá často spíše formální než systémová. Představitelé obcí sice někdy vyjadřují uznání náročnosti práce opatrovníků, avšak hlubší zájem o obsah a rozsah této agendy nemají. Někteří pracovníci uvádějí, že vedení obce se zajímá především o to, aby agenda fungovala bez komplikací, ale přehled o každodenní náplni práce opatrovníků nemá. Přesto se objevili i pozitivní zkušenosti, například vstřícný přístup vedení úřadu při řešení konkrétních situací opatrovanců. Celkově však opatrovníci vnímají postavení veřejného opatrovnictví v rámci výkonu přenesené působnosti obce spíše jako méně významné, ve srovnání s jinými agendami.

KP8 se domnívá, že **obec považuje agendu veřejného opatrovnictví za okrajovou a není pokládána za podstatnou**, agenda nikoho nezajímá, důležité je především to, aby fungovala: *„...je to něco, co všichni prostě berou, že to tak je. Že ta agenda je tady důležitá, protože samozřejmě opatrovanci ve městech jsou...nejsme finanční odbor, nezajímá to nikoho. Hlavně, jak to nějak běží. A nikdy se mě nikdo neptal, aby se přišel podívat do spisů, jak tu práci dělám, co to obnáší.“* KP3 rozladěně uvedl, že **ze strany vedení není o agendu zájem, očekává se spíše její bezproblémové zajištění**: *„...Setkali jsme se s reakcí od pana starosty, nebo od dalších zástupců města, že je to práce obdivuhodná, že nás obdivují a že by tu práci nechtěli dělat, ale tím to skončilo, takže je tam taková ta politická podpora, jako dělejte, děláte to hezky, dělejte to dál, ale za námi s tím nechoďte.“* KP2 sdělil, že **agenda pouze tolerována a udržována z nutnosti**: *„...že to je agenda trpěná, jako na úřadě, podmíněná jenom opravdu tím příspěvkem od států v současné době...na tom spektru činností, který vlastně musí nějakým způsobem úřad zvládat a zajišťovat, je spíš agendou, o které se nemluví a pokud se objeví nějaký problém, tak se to jenom na ty opatrovníky přenesse s tím, aby se to nějak vyřídl...“* **Zájem ze strany obce při řešení složitějších případů** zmínil KP10: *„...oni nás tak jako celkem berou, když třeba potřebujeme, já nevím prodat dům, pole, lesy nebo podobně, tak se třeba seznámí, co děláme, podepisují tak nějak ty smlouvy, máme tady i právní oddělení...takže pokud máme složitý případ, chtějí, abychom to komunikovali, nebo vykonávali společně s právníkem. A když přijdeme, že potřebujeme nějakou podporu nebo pomoc, tak vyjdou vstříc.“*

Z výpovědí komunikačních partnerů vyplývá několik společných znaků týkajících se odborné podpory a využívání databází při výkonu agendy veřejného opatrovnictví. Základní odbornou podporu představuje právník, nebo právní oddělení úřadu. Právník je využíván zejména při složitějších právních otázkách, dědických řízeních a právních úkonech opatrovníka. Právní pomoc je nejčastější a někdy jedinou odbornou podporou. Někteří komunikační partneři uvádějí možnost neformálních konzultací se soudem, nebo soudci, které předchází zbytečným návrhům na schválení právního jednání k soudu. Dalším opakujícím se zdrojem podpory je metodika krajského úřadu. Velmi výrazným společným tématem je omezený přístup opatrovníků do určitých databází. Většina opatrovníků nemá přímý přístup například do evidence obyvatel, nebo do databází týkajících se exekucí a musí o potřebné informace žádat jiné oddělení, nebo konkrétní pracovníky úřadu. Takto omezený přímý přístup, může proces zjišťování potřebných údajů, zpomalovat. Odborníci mimo úřad, jsou využíváni spíše výjimečně. Pokud je potřeba jiný odborník, opatrovníci si ho často zajišťují sami. Systematická spolupráce s externími odborníky většinou není nastavena. Často veřejní opatrovníci řeší složitější situace neformální cestou mezi sebou, a to konzultacemi s kolegy, nebo vedoucím pracovníkem. Nejčastěji využívají interní informační systémy úřadu, například spisovou službu nebo programy pro správu financí opatrovanců. Celkově lze shrnout, že při výkonu agendy veřejného opatrovnictví je odborná podpora zajišťována především interními zdroji úřadu, právním

zastoupením a spoluprací s dalšími institucemi, zatímco přístup k některým informačním zdrojům je omezený a zprostředkovaný jinými pracovníky.

KP1 zmínil **odbornou pomoc právníka při řešení složitějších případů**: „Požádáme o pomoc našeho městského právníka, který nám tu radu poskytne, ve většině, případech. Jinak žádnou jinou podporu nemáme.“ Na otázku, zda má možnost konzultace s jinými odborníky: „Ne, nemáme. Protože ať se to potom týká nemovitostí, nebo něčeho, tak sami oslovujeme realitní kanceláře. Není nikdo, kdo by nám doporučil toho, nebo toho.“ KP2 podrobně **popsal možnost konzultace se soudci příslušného okresního soudu**: „Máme možnost navštěvovat i příslušný soud, ale je to asi taková praxe na všech městech, že pokud zaměstnanci města úzce spolupracují, nebo dlouhodobě s příslušným okresním soudem, může docházet před vlastním jednáním i k vyjasnění nebo případným závěrům, nebo konzultaci se soudci příslušného soudu...opatrník potom nevytváří nějaký chiméry, které dává na papír ke schválení, ale zhruba asi ví, jestli ta věc bude schválena nebo neschválena, čímž dochází k eliminaci zbytečného plýtvání časem.“ **Metodickou podporu z krajského úřadu** zmínil KP7: „...můžu uvést tu metodickou pomoc z krajského úřadu.“ KP3 vyzdvihl **zásadní spolupráci s kolegy v rámci výkonu agendy**: „... my začneme hlavně mezi kolegy...že si sdělíme nějaké, co nás trápí a úskalí, nebo často to třeba v rámci haly i slyšíme, protože třeba klienti jsou agresivní už na té přepážce, co s nimi řešíme...“ KP2 popsal, že **využívá registr katastru nemovitostí a registr obyvatel, do dalších databází nemá přístup**: „...používáme výpis z katastru nemovitostí za zjištěním vlastnictví opatrovance. Pak používáme databázi obyvatel...víc databází nevyužíváme, nejsme oprávněni využívat, protože můžeme teoreticky využít i podkladu, nebo vedeného spisu opatrovníckého spisu u okresního soudu příslušného, kde máme v plné působnosti jeho prohlížení nebo i výpisků.“ **Omezený přístup do potřebných databází** popsal KP9: „...musím vždycky požádat někoho...žádám o evidenci obyvatel pak... ty exekuce...máme nějaké heslo do katastru nemovitostí, tam se můžeme podívat.“ **Interní programy využívané v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví** zmínil KP3: „Máme elektronickou poštu, kde dochází spousta datovek, protože to je opravdu administrativně náročné...máme ten interní program na správu financí...vedeme si spisovou dokumentaci...nemám přístup do evidence obyvatel, když si potřebuji zjistit, nebo v rámci třeba katastrálního zjištění...tak to nemám, ale není problém spolupracovat s dalšíma úředníky. Nikdy jsem neměla problém, že mi řekly, že mi nepomůžou.“ KP5 vyjádřil **spokojenost s podporou zaměstnavatele při využívání různých databází**: „My máme ten program...v kterém jede celý úřad, takže to je propojená spisová služba, naše veřejné opatrovnictví, pokladna, to, co my používáme, jsou tam registry a vlastně my nic jiného úplně nepotřebujeme. Dostaneme se...katastru...to, co potřebujeme, máme běžně k dispozici...“

3.2.2 Legislativní podpora

Z výpovědí komunikačních partnerů vyplývá, že se objevují shodné problémy i vnímání systému veřejného opatrovnictví. Legislativní nastavení je formálně považováno částí dotazovaných za dostačující, zároveň však většina poukazuje na jeho roztržitost, nepřehlednost a absenci jednotného zákona, který by jasně vymezil kompetence a sjednotil výkon veřejného opatrovnictví v praxi. Veřejní opatrovníci se shodují na tom, že role státu je nedostatečně koordinovaná, chybí centrální řízení a systém je rozdělen mezi více ministerstev, což vede k nejednotnému výkonu opatrovnictví v rámci jednotlivých obcí. Výrazným společným tématem je také pomalost soudních řízení, která je někdy způsobena nedostatkem soudních znalců

a nejednotnost rozhodování samotných soudů. Veřejní opatrovníci se téměř všichni shodují na nedostatku sociálních služeb, odborníků, zejména psychiatrických lékařů, a především dostupného bydlení pro opatrovance, což představuje jednu z nejzávažnějších překážek v praxi. Finanční podpora ze strany státu sice existuje, je však vnímána jako spíše nedostatečná a nesystémová. Celkově analýza dat ukázala, že zásadním problémem je absence jednotného, koordinovaného a dostatečně dimenzovaného systému, který by umožňoval efektivní výkon veřejného opatrovnictví v běžné praxi.

KP8 velmi rozladěně upozornil **na roztříštěnost systému veřejného opatrovnictví a nejasné kompetence veřejných opatrovníků**: „... opatrovnictví není ukotveno nikde...možná by se měli zákonodárci zamyslet nad tím, že by se tomu měl dát nějaký rámeček...Vlastně my zobeme od každého trochu a nejsme nikde...každá ta obec si dělá to opatrovnictví tak nějak po svém, ale myslím, že do budoucna to třeba může být problém pro nás, pro opatrovníky, protože my nemáme přesnou oporu zákonu.“ Nejednotnost, roztříštěnost a nejasnosti při výkonu agendy uvedl KP7: „*Tam mám nedostatek v tom, že to ještě není úplně dořešené, jak bude stát zaštiťovat veřejné opatrovnictví, že to není ustálené pod jedním ministerstvem a je to takové roztříštěné, že to ještě v podstatě není dořešené.*“ Někteří komunikační partneři se shodují, že **současná právní úprava výkonu veřejného opatrovnictví je neucelená, nedostatečně přehledná a chybí jednotný rámeček**. KP1 jednoznačně vyhodnotil **potřebu zákona na veřejné opatrovnictví**: „*To si myslím, že by určitě byl stav ideál, kdyby byl zákon na veřejné opatrovnictví, na jeho výkon a vůbec na tu činnost, kterou by to mělo obnášet.*“ KP10 shledal nový zákon prospěšným pro praxi „*No potřebovali bychom zákon na veřejné opatrovnictví, protože takhle čerpáme z několika zákonů, to by nám pomohlo určitě.*“ KP1 zmínil **dlouhé čekací doby v rámci rozhodování soudů**: „...soudy pracují strašně pomalu a dlouho, na všechno se strašně dlouho čeká...“ KP5 upozornil na **nedostatek soudních znalců, které vede k průtahům soudních jednání**: „...tady je problém, že nejsou znalci. Takže tím se protahují všechny soudní řízení.“ Na **nejednotný standardizovaný postup rozhodování soudů** upozornil KP7: „... soud rozhodne o omezení svéprávnosti téměř v plném rozsahu, jenom pro ty záležitosti běžného života, že ten člověk se může zastupovat sám, tak nám tam nevymezí žádnou finanční částku...soud třeba řekne, že to je v řádu stokorun, maximálně třeba do pětistovky. Aby tam byla přímo ta částka, tak to tam není. A někdy se setkáváme, že jiné soudy v republice skutečně vymezí to omezení svéprávnosti po jednotlivých oblastech.“ KP8 rovněž poukázal na nejednotné rozhodování soudů: „*Každý soud rozhodne úplně jinak, každá ta listina vypadá úplně jinak.*“ Na **nedostatečné pokrytí sítí sociálních služeb** upozornil KP1: „*Ty zařízení zkrátka nejsou a ono dneska nejsou ani ubytovny. Ta podpora prostě tam není.*“ Na dlouhé čekací doby upozornil KP4 „*Tak s nedostatkem služeb se samozřejmě potýkáme dost často, máme spoustu podaných žádostí, a ty lidi nám čekají léta.*“ KP10 upozornil na **absenci bydlení pro osoby s duševním onemocněním a zdravotním omezením**: „...nejsme schopni pro ně sehnat bydlení, to je obrovský boj, těch ústavů, nebo těch služeb, které to poskytují je opravdu málo, na to bydlení si opravdu stěžujeme.“ KP8 uvedl, že s poskytováním služeb je spokojený, nicméně se kriticky vyjádřil k **nedostupnosti psychiatrické péče, což je při péči o osoby s omezenou svéprávností zásadní komplikace**: „...nedostatek odborníků, ale to je zase to zdravotnictví. Té psychiatrické péče si myslím, že tady je prostě málo.“ KP3 vyhodnotil **finanční podporu státu, na výkon agendy veřejného opatrovnictví jako nedostatečnou**: „...Podpora je taková, že městu je vyplácen nějaký finanční příspěvek na jednotlivého opatrovance za ten rok... které to město opatrovává, takže tam ta finanční podpora by asi byla, mohla by být, si myslím, i vyšší, ale co třeba není dané, ten stát by měl třeba víc zapracovat na

té složce toho bydlení... Ten stát by se měl za ty lidi postavit, měl by vzít na vědomí, že ty lidi tady jsou a budou a bude jich přibývat, a dělat jako že neexistují a ať se nějakým způsobem rozmístí, rozplynou na ubytovnách, je dost nešťastné řešení.“

3.2.3 Finanční podpora

Veřejní opatrovníci převážně vypověděli, že finanční prostředky na výkon veřejného opatrovnictví nejsou účelově vázány na výkon této agendy, ale jsou součástí celkového rozpočtu obce. Veřejní opatrovníci nemají informace o jejich rozdělení, ani nevidí přímou souvislost mezi výší příspěvku poskytovaným na výkon agendy veřejného opatrovnictví a svým ohodnocením. Stávající systém vnímají někteří veřejní opatrovníci jako neadekvátní, zejména s ohledem na náročnost, rozmanitost a počet opatrovanců na jednoho pracovníka. V rámci odměňování poukazují na skutečnost, že není zohledněna složitost jednotlivých případů a náročnost celé agendy.

KP1 má za to, že **finanční prostředky poskytované státem na výkon veřejného opatrovnictví jsou součástí rozpočtu obce**: *„Já si myslím, že jsou součástí celého rozpočtu.“* KP5 vypověděl, že **nejsou odměňování z prostředků, které obec dostává na výkon agendy veřejného opatrovnictví**: *„...nejsme odměňováni z prostředků, které dostává město na výkon veřejného opatrovnictví. Vůbec se nestaráme o to, kam ty peníze jdou a co se s nimi děje.“* KP2 poměrně rozladěně informoval o **nepřehledném rozdělení finančních prostředků v rámci úřadu**: *„... finanční prostředky, a ty my víme, kolik jich bude, protože se to vlastně ta částka násobí počtem opatrovanců, přichází na účet města, ale není to účelově vázaný, to znamená, nepřichází přímo na hlavy těch opatrovníků, ale jdou vlastně do jednoho velkého pytle, ze kterého se vlastně rozdělují finanční prostředky pro všechny...víme, kolik peněz přijde, víme, jak na tom jsme, víme, někdo by měl chuť dělat víc těch opatrovanců, ale bohužel se dostáváme do situace, že ty finanční prostředky přijdou, rozmělní se mezi všechny ostatní...podpora vlastně z toho státu je v uvozovkách neadresná, nekontrolovaná, ale hlavně nemotivující...nevíme...kam vlastně ty finanční prostředky přišly...“* **Nespokojenost s finančním ohodnocením za vykonanou práci** zmínil KP1 a zároveň **upozornil na náročnost profese**: *„Tak je to neadekvátně ohodnocené, je to podhodnocené, protože tu agendu, jakou musí obsáhnout a co všechno musí znát, anebo jenom umět komunikovat s těmito lidmi je strašně náročný a je to hrozně nedoceněné.“* KP2 velmi nelibě popsal **nemotivující hodnocení výkonů práce veřejných opatrovníků** následovně: *„...člověk, který vykonává opatrovnictví...ví přesně, co za to dostane, že nedostane určitě víc a to i přesto, že by měl opatrovanců ...větší počet...“* Na **náročnost profese a neadekvátní ohodnocení** upozornil KP7: *„...nás jako veřejné opatrovníky tak třeba nějaké vyšší ohodnocení. Myslím si, že práce je docela náročná, jak vlastně i na psychiku a v podstatě i ta administrativu, takže si myslím, že i nějaké to finanční ohodnocení vůči tomu by mohlo být třeba vyšší“* **Spokojenost s finančním ohodnocením** zmínil KP5: *„My jsme odměňováni z prostředků normálně na přenesenou působnost, tak jak na nás přispívá stát a za mě jsme ohodnocení dobře, nemůžu si stěžovat.“*

3.2.4 Vzdělávání

V oblasti navazujícího vzdělávání se veřejní opatrovníci převážně shodují na potřebě průběžného vzdělávání, zejména v souvislosti se změnami legislativy a souvisejících oblastí. KP2 jako jediný

zdůraznil význam znalostí diagnóz jednotlivých opatrovanců a schopnosti s nimi pracovat. KP8 zmínil velmi zajímavou myšlenku získávání nových zkušeností v rámci výměnných stáží u veřejných opatrovníků z jiných větších měst.

KP1 zmínil **potřebu dalšího vzdělávání**: „Potřeby máme neustále, protože se všechno vyvíjí a všechno se mění, takže potřebujeme něco vědět ohledně nových zákonů, mění se sociální dávky, mění se všechno...“ KP9 uvedl, že **někdy není školení prakticky zaměřeno pro aktuální potřeby**: „Třeba ty školení, co máme, tak tam spíš jde o to, že někdy to prostě nesedne to školení...Mně se docela líbí ty online školení, to mi vyhovuje.“ KP2 popsal **získávání znalostí zejména v oblasti diagnóz opatrovanců, což je důležité v souvislosti s navázáním přiměřené komunikace**: „...povědomost o diagnózách těch lidí, aby člověk věděl, pokud má někdo mentální retardaci, aby ho dokázal nějakým způsobem popsat, věděl, jaké výkyvy a jednání může od toho člověka očekávat a s jakým rozdílem vlastně ten člověk žije oproti třeba ostatním lidem, kteří zase mají tu diagnózu jinou, no to si myslím, že je taky podstatný... Ale souvisí to i dost podstatně vlastně nějakým způsobem se studováním lékařských zpráv, který má vlastně ve spisu...“ KP8 jako **zajímavou alternativu získávání nových zkušeností z praxe uvedlo možnost delší stáže u veřejného opatrovníka v jiném větším městě**: „...by se mě líbilo...jet třeba na praxi někam jinam, a hlavně třeba do větších měst, protože mě hrozně překvapovalo, že...jsme neměli tady tolik aktivních uživatelů drog, kteří by byli našimi opatrovanci. Byla jsem z toho ze začátku hodně vyjevená, jak s těmi lidmi mám pracovat, co můžu a co nemůžu. A že pak přijdu do velkého města, tam nad tím opatrovník mávne rukou, normálně bude na ulici, jako tady je jich dalších 30. Takže možná by se mi líbilo, tu zkušenost z těch dalších větších úřadů, jak k tomu přistupují...takový to provázání, kdyby třeba to město umožnilo...někde, nějaké větší město, tak by se mi to asi líbilo nabrat zkušenost.“

3.3 Výskyt možných překážek při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu pověřených osob

Pro DVO3 byla stanovena jedna kategorie zaměřená na možné překážky při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu pověřených osob. Cílem je získat informace s jakými konkrétními překážkami se při výkonu agendy veřejní opatrovníci setkávají.

3.3.1 Překážky z pohledu pověřených osob

Na otázku, s jakými konkrétními překážkami ze strany obce se při výkonu agendy nejčastěji setkávají, veřejní opatrovníci vyjádřili rozdílné názory, které se týkaly i jiných překážek nejen ze strany obce. KP4 a KP5 vyjádřili shodný názor týkající se nedostatku personálu potřebného k zajištění agendy veřejného opatrovnictví. Veřejní opatrovníci vnímají jako další překážku používání osobních identifikačních údajů pro účely výkonu agendy obce a nezájem obce o jejich práci. KP2 považuje za zásadní problém, kdy veřejný opatrovník bydlící v místě, kde se opatrovanci zdržují. Mezi další identifikované překážky patří překročený počet opatrovanců na jednoho opatrovníka a možnost jejich přetížení. Podnětný je názor KP8, kdy zásadním problémem je negativní postoj opatrovance vůči opatrovníkovi včetně jeho rodiny. Dále byly zmíněny osobnostní překážky a neinformovanost veřejnosti o institutu veřejného opatrovnictví.

Závěrečná otázka týkající se doplnění informací k tématu se týkala zejména nedostatečné podpory ze strany institucí, nutnost získání prestiže pro veřejné opatrovnictví, opomíjení agendy veřejného opatrovnictví společností a neadekvátní finanční ohodnocení veřejných opatrovníků. Veřejné opatrovnictví jako podnětnou a zajímavou součást sociální práce zmínil KP6. KP10 poukázal na důležitost pozitivního přístupu a empatii při výkonu své profese.

KP1 rozladěně upozornil na již zmíněný **problém týkající se identifikace a využívání osobních údajů opatrovníků pro účely výkonu agendy obce**, jako právnické osoby: „...musíme se legitimovat my jako fyzické osoby, a ne jako město, jako takový...“ Zda obec vychází opatrovníkům vstříc při řešení konkrétních záležitostí opatrovanců KP1 odpověděl: „Já si myslím, že to ta obec více méně neřeší vůbec. Prostě si poradte sám, poradte si stylem, že třeba když mu chcete přivést, já nevím, když si koupí nábytek, tak si zařídte, ať mu ho někdo doveze, ať si to zaplatí, ať to někdo udělá. Prostě víceméně to obec vůbec nezajímá, tohle.“ KP2 důrazně zmínil **možnost komplikací, pokud opatrovník a opatrovanec žijí v jednom městě**: „...za ty roky, co bych mohl říct, tak je třeba, pokud opatrovnictví člověk vykonává v obci, kde opatrovanci žijí...myslím si, že to je velká, jako časem i překážka pro toho člověka, nebo omezení, protože se vlastně dostává časem do situace, kdy ty opatrovanci třeba zjistí, kde ten člověk bydlí.“ KP3 poukázal na **nedostatek pracovníků a možnost jejich přetížení**: „...ta obec nevidí to, že to je tak náročné a často, nebo my tady máme, že každý ten pracovník má mnohonásobně překročený limit těch klientů, který by měl mít. Takže, tam je přetížení toho pracovníka...oni nevidí to, že by tam mělo třeba k tomu posilování těch pracovníků míst docházet. Oni to mají za to, že je to další výdaj.“ KP4 identifikoval jako překážku malý počet opatrovníků na jejich pracovišti: „To už jsme zmínili, ale my máme příslibeno, že posílíme v nějakém čase, takže ta vize je dobrá.“ Na nedostatečnou pracovní kapacitu upozornil také KP5 „No nedostatek času souvisí s tím, že je nás tady málo.“ KP8 jako **klíčový problém považuje napjaté vztahy mezi opatrovníkem, opatrovancem a jeho rodinou**: „...Může tam zasahovat negativní rodina do výkonu opatrovnictví...překážka je, když ten opatrovanec vůbec neuznává toho opatrovníka, když vlastně nemá náhled na to svoje onemocnění a nemá náhled na to, že potřebuje toho opatrovníka a pokud to nevnímá, nejhorší úplně varianta je, když nevnímá to tak opatrovanec a ani ta jeho rodina...“ **Osobnostní překážky** zmínil KP9: „...osobnostní že třeba u nějakých klientů člověk jako opravdu skřípe zuby, že ho jako rozčilují..., že to je pořád to samé, ale to je spíš, jak se s tím, kdo jako umí vypořádat.“ **Neinformovanost veřejnosti o institutu veřejného opatrovnictví** uvedl KP10 „...ta neinformovanost, protože opravdu, jak jsem říkala lidem třeba, nebo i úředníci, nebo ty banky vůbec třeba nevědí, co to je opatrovnictví. Jo tak taková větší informovanost toho okolí o tom, co ten opatrovník má, jaký má práva a povinnosti, takže asi to je taková docela velká překážka.“

Důležitost podpory institucí a města na závěr pro doplnění uvedl KP1: „...podporu z té strany lékařů, nebo celkově ze strany města, protože ta agenda je taková neuznávaná, opomíjená, ač si myslím, že nutná a v této době bude těch lidí přibývat i přibývat jako takových situací...město by se mělo zamyslet nad tímto a mělo by upřednostňovat především svoje občany, a ne občany z různých krajů naší republiky, aby se prostě to nějakým způsobem začalo řešit.“ KP2 nespokojeně upozornil, na **nedostatečné ohodnocení této práce**: „...ta agenda je opomíjená, že by se s ní měl někdo zabývat, a hlavně je čím dál víc finančně neohodnocená...ostatní aktéři...ať už jsou to soudci, ať už jsou to lékaři, ať už jsou to policisté a tak dále, jsou to lidi, kteří mají v zákonných podmínkách a v zákonech podmíněný růst platů, někdy i v definici platů a se svými

výdělky se pohybují na násobcích platů opatrovníka, což myslím, že ani není pozitivní, ale je to až demotivující...” **Prestiž pro veřejné opatrovnictví** si přeje KP3: „Chtěla bych asi, aby to opatrovnictví právě tu prestiž dostalo...” **Opomíjení agendy veřejného opatrovnictví** zmínil KP5: „...obecně se o tom opatrovnictví málo ví, ty instituce nejsou, i ty instituce, které s těmi klienty vlastně pracují, a teď myslím i ty banky, nemocnice a všechny, tak stejně neumí pracovat s námi jako s opatrovníky. Neumí pracovat s veřejným opatrovníkem jako s právnickou osobou, to vůbec.” KP6 **vyzdvihl veřejné opatrovnictví jako podnětnou část sociální práce**: „Jenom možná to, že je to opravdu zajímavá část v rámci práce sociálního pracovníka a že je důležité opravdu se přizpůsobit tomu opatrovanci, jak z hlediska, komunikace, tak potom i spravovat to jmění tak, jak kdybych si spravoval svoje.” KP10 zdůraznil, jak je důležité **pozitivní a motivující přístup k práci**: „Já si myslím, že je důležité, aby ta práce toho úředníka bavila. Jo, aby prostě do té práce chodil rád a s pocitem, že těm lidem pomáhá a pak si myslím, že to je všechno v pořádku.”

3.3.2 Shrnutí výsledků výzkumu

Úředníci obcí s rozšířenou působností vnímají výkon agendy veřejného opatrovnictví jako vysoce komplexní, odborně náročnou a administrativní činnost, jejíž efektivita je významně ovlivněna nedostatečnými personálními a finančními kapacitami, rostoucím počtem opatrovanců a absencí systémového řízení a legislativního ukotvení. Agenda vyžaduje široké spektrum kompetencí, právních a administrativních znalostí, komunikačních a rozhodovacích dovedností. Náročnost práce se výrazně liší podle individuální situace opatrovanců. Pozitivně je hodnocena zejména spolupráce se soudy a interní koordinace v rámci úřadů, zatímco spolupráce se zdravotnickými zařízeními a dalšími institucemi není vždy funkční. Podpora ze strany zaměstnavatelů existuje spíše na organizační a administrativní úrovni, chybí však systematické vzdělávání a systematický přístup. Mezi hlavní překážky patří přetížení pracovníků, vysoké administrativní nároky, nedostatečná dostupnost návazných služeb a nízké finanční ohodnocení profese. Agenda veřejného opatrovnictví není ve společnosti dostatečně známá.

Tab. 3 Shrnutí výsledků výzkumu

Díličí výzkumná otázka	Vymezené oblasti	Výsledky výzkumu
DVO1: Jak úředníci obcí s rozšířenou působností hodnotí efektivitu výkonu agendy veřejného opatrovnictví?	Organizace práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví	Zvládnutí rozsahu a komplexnosti agendy (zastupování osob omezených ve svéprávnosti, přímý výkon soudních rozhodnutí, realizace právních úkonů, administrativní a právní agenda, činnosti související se soudním řízením, zastupování v oblasti zdravotní péče) Funkčnost organizačního začlenění (zařazení agendy pod odborem sociálních věcí, koordinace spolupráce mezi kolegy) Koordinace a komunikace (koordinace služeb, komunikace s institucemi, přímý kontakt s opatrovanci, řešení aktuálních potřeb, podpora v každodenních záležitostech)

		<p>Nastavení zastupitelnosti (plánování zastupitelnosti, zastupitelnost veřejných opatrovníků při správě finančních prostředků)</p> <p>Organizační omezení (absence krizového plánu, nemožnost delegace pravomocí, problematické jednání ze strany bankovních institucí)</p> <p>Podmínky správy finančních prostředků (správa majetku a financí opatrovanců, vyúčtování správy jmění pro soud, využívání depozitních účtů)</p>
	<p>Efektivita práce</p>	<p>Pracovní zátěž a kapacitní podmínky (vysoká zátěž opatrovníků, nelze stanovit optimální počet opatrovanců, počet opatrovanců není ukazatelem kapacity, velikost úvazku závisí na individuální situaci opatrovanců, nárůst počtu osob omezených ve svéprávnosti)</p> <p>Náročnost agendy podle situace opatrovance (vyšší náročnost u osob žijících v přirozeném prostředí, nižší náročnost při institucionální péči, rozdíly v časové a pracovní náročnosti jednotlivých případů, závislost na aktuální životní situaci opatrovance)</p> <p>Spolupráce se soudy (pozitivní hodnocení spolupráce)</p> <p>Spolupráce se zdravotnickými zařízeními (rozdílná kvalita spolupráce závisí na konkrétním lékaři, nedostatečná informovanost, nutnost konzultací u závažných zákroků, obezřetný postup opatrovníků, zapojení soudu při rozhodování)</p> <p>Spolupráce s institucemi (kvalita spolupráce závisí na konkrétním pracovníkovi a organizaci, různé přístupy institucí)</p> <p>Interní spolupráce v rámci úřadu (pozitivní hodnocení spolupráce, zaměření na plnění konkrétních povinností vyplývajících z rozsudku)</p> <p>Formální rámec výkonu opatrovnictví (prokazování oprávnění-rozsudek soudu, pověření zaměstnance, občanský průkaz)</p>

	<p>Nároky spojené s výkonem agendy</p>	<p>Komplexnost a odborná náročnost agendy (agenda je komplexní a náročná, vyžaduje široké odborné znalosti, nutnost zvládat administrativní i finanční agendu, interdisciplinární charakter)</p> <p>Schopnost praktického rozhodování a řešení situací (nutnost operativního rozhodování, aktivní řešení situací opatrovanců, aplikace znalostí v praxi)</p> <p>Komunikační a vztahové dovednosti (komunikace s osobami s omezenou svéprávností, spolupráce s institucemi, přesvědčovací schopnosti, přizpůsobení komunikace individuálním potřebám)</p> <p>Osobní předpoklady veřejných opatrovníků (odolnost vůči stresu, empatie, schopnost rychlého rozhodování)</p> <p>Profesionalita a rozvoj kompetencí (význam praktických zkušeností, průběžné vzdělávání, metodický a profesionální přístup)</p> <p>Systémové podmínky (nedostatečné finanční ohodnocení, potřeba vyšší podpory ze strany státu a obcí, nedostatečné personální zajištění, nejasné vymezení práv a povinností)</p> <p>Fungování systému a legislativního rámce (roztříštěnost systému, komplikace při výkonu agendy, potřeba přehodnocení přístupu k omezování svéprávnosti)</p> <p>Zajištění dostupnosti a kontinuity výkonu (absence pracovní pohotovosti mimo pracovní dobu, závislost na spolupráci s externími subjekty)</p>
	<p>Výkon agendy ke vztahu k opatrovancům</p>	<p>Individualizace výkonu agendy (časová náročnost a rozsah práce se liší podle individuálních potřeb opatrovanců, individuální forma práce)</p> <p>Časová náročnost zásadních úkonů (nejnáročnější fáze přijetí nového opatrovance, vyhodnocení životní situace, zajištění základních potřeb)</p>

		<p>Přímá práce s opatrovanci (řešení praktických záležitostí, rozhovory, rozhodování při osobních setkáních)</p> <p>Administrativní zatížení (rozsáhlý objem administrativních činností ovlivňuje čas pro práci s opatrovanci)</p> <p>Navázání vztahu a důvěry (prostor pro navázání spolupráce, budování důvěry mezi opatrovníkem a opatrovancem)</p>
<p>DVO2: Jaké podpůrné nástroje jsou z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností výkonu veřejného opatrovnictví poskytovány?</p>	<p>Podpora ze strany zaměstnavatele</p>	<p>Forma podpory zaměstnavatele (průběžná školení, interní směrnice, metodická podpora krajského úřadu, možnost využití služebního automobilu)</p> <p>Charakter podpory (podpora převážně administrativní a organizační, nikoliv systémově plánovaná, pasivní přístup zaměstnavatele v oblasti dalšího vzdělávání)</p> <p>Dostupnost a využitelnost vzdělávání (časová zaneprázdněnost omezuje účast na školeních, nedostatek specializovaných vzdělávacích programů, opakující se obsah školení)</p> <p>Postavení agendy v rámci organizace (agenda je vnímána jako okrajová, nízký zájem ze strany obce)</p> <p>Odborná a metodická podpora (dostupnost právní podpory, neformální konzultace se soudy, metodická podpora krajského úřadu)</p> <p>Spolupráce a sdílení praxe (neformální spolupráce mezi kolegy při řešení případů, využívání interních informačních systémů)</p> <p>Systémové a institucionální omezení (omezený přístup do některých databází, chybějící systematická spolupráce s externími subjekty)</p>
	<p>Legislativní podpora</p>	<p>Legislativní ukotvení agendy (absence specifického zákona o veřejném opatrovnictví, roztříštěnost a nepřehlednost právní úpravy výkonu agendy)</p> <p>Systémové řízení a role státu (nedostatečná role státu, chybějící centrální řízení agendy v</p>

		<p>rámci jednoho ministerstva, nesystémová finanční podpora státu)</p> <p>Fungování soudního systému (pomalost soudních řízení, nejednotnost rozhodování soudů)</p> <p>Dostupnost návazných služeb (nedostatek sociálních služeb, nedostatek odborníků, absence dostupného bydlení)</p>
	Finanční podpora	<p>Účelovost finanční podpory (finanční prostředky poskytované státem nejsou účelově vázány na výkon agendy veřejného opatrovnictví)</p> <p>Adekvátnost finančního ohodnocení (neexistuje vazba mezi ohodnocením práce opatrovníků a náročností agendy, práce je vnímána jako neadekvátně ohodnocená)</p> <p>Systém financování výkonu agendy (finanční podpora není systémově nastavena ve vztahu k reálné pracovní zátěži a rozsahu agendy)</p>
	Vzdělávání	<p>Průběžné vzdělávání a odborná příprava (potřeba průběžného a návazného vzdělávání, nutnost reagovat na legislativní změny)</p>
<p>DVO3:</p> <p>Jaké překážky se mohou při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyskytovat z pohledu pověřených osob?</p>	<p>Překážky z pohledu pověřených osob</p>	<p>Personální kapacity a přetížení (nedostatek personálu, překročení počtu opatrovanců na jednoho opatrovníka, riziko přetížení opatrovníků)</p> <p>Administrativní a identifikační požadavky (vyžadování osobních identifikačních údajů opatrovníků)</p> <p>Prostorové a organizační podmínky výkonu (stejně místo pobytu opatrovníka a opatrovance jako potenciálně problematický faktor)</p> <p>Vztahové a sociální překážky (problematické vztahy mezi opatrovníkem, opatrovancem a rodinou)</p>
<p>Závěrečné doplnění tématu</p>		<p>Institucionální a společenská podpora (nedostatečná podpora ze strany institucí, opomíjení agendy veřejného opatrovnictví společností)</p>

	<p>Prestiž a postavení profese (nutnost zvýšení prestiže veřejného opatrovnictví, nízká společenská známost agendy)</p> <p>Finanční ohodnocení profese (neadekvátní finanční ohodnocení veřejných opatrovníků)</p> <p>Charakter a atraktivita profese (veřejné opatrovnictví jako podnětná a zajímavá součást sociální práce)</p> <p>Osobnostní a etické předpoklady výkonu (důležitost pozitivního přístupu a empatie při výkonu veřejného opatrovnictví)</p>
--	--

Zdroj: vlastní výzkum

3.4 Diskuse

Veřejní opatrovníci popisují zásadní princip institutu veřejného opatrovnictví, kterým je právní jednání za osoby, které byly rozhodnutím soudu omezeny ve svéprávnosti a nemohou samostatně právně jednat v oblastech stanovených soudem. Z výsledku výzkumu vyplývá, že veřejný opatrovník realizuje konkrétní právní úkony ve prospěch opatrovance. Významem opatrovnictví je ochrana práv a oprávněných zájmů zranitelných osob. Praktický výkon této agendy zasahuje do širokého spektra právních a praktických situací a zahrnuje koordinaci služeb i komunikaci s různými institucemi a zařízeními. Oblast činností, které agenda zahrnuje, je široká, rozmanitá a zasahuje do většiny aspektů života opatrovanců. Tyto závěry se shodují se zahraniční literaturou, která shodně vymezuje opatrovnictví jako institut, kdy je na základě soudního rozhodnutí svěřena odpovědnost za rozhodování o osobě, která není schopna jednat samostatně, s cílem ochrany její osoby a majetku (Teaster a Chamberlain, 2020). Shodu s těmito zjištěními potvrzuje i další zahraniční výzkum Laws Learned (2024), podle něhož je cílem opatrovnictví v mezinárodním kontextu ochrana zranitelných osob v důsledku věku, zdravotního omezení nebo jiných limitů. Právní úprava se mezi jednotlivými státy liší, vychází ze společného principu ochrany těchto osob. Výsledky výzkumu potvrzující náročnost výkonu agendy podporuje také článek Anchorage daily news (2023), který uvádí, že opatrovnictví je komplexní, náročné a vyžaduje odbornou specializaci. Složitost systému často znemožňuje shrnout jeho problémy do srozumitelného přehledu. Zároveň však zdůrazňuje, že veřejní opatrovníci představují odpovědné profesionály, jejichž hlavním cílem je ochrana a podpora osob.

V návaznosti na zkoumanou oblast organizace práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví, veřejní opatrovníci ve svých výpovědích shodně označili za prioritní správu majetku a finančních prostředků opatrovanců. Výsledky výzkumu v oblasti správy finančních prostředků opatrovnaců navazují shodně na teoretický základ, kdy Čtvrtlíková, Juříčková, Bouchalová, Hudíková (2019) uvádějí, že klíčovou součástí práce opatrovníka je správa majetku opatrovance.

Výzkum prokázal, že efektivní jednání s institucemi považují veřejní opatrovníci za zásadní pro zabezpečení komplexní péče a podpory. Dále zjištění ukázala, že agenda zahrnuje velký objem administrativních činností a právních úkonů a související organizační náročnost. Tyto závěry se shodují se zjištěními veřejného ochránce práv Ombudsman veřejný ochránce práv (2021), podle nichž výkon opatrovnictví zasahuje do různých oblastí života opatrovanců a vyžaduje řešení jak běžných každodenních povinností, tak složitých právních a majetkových úkonů ve spolupráci se soudy.

Výzkum ukázal, že rozhodování v oblasti poskytování zdravotních služeb představuje pro veřejné opatrovníky významné dilema a vysokou odpovědnost, jelikož se jedná o zásah do tělesné integrity opatrovance. Omezená osobní znalost opatrovance zároveň ztěžuje kvalifikované rozhodování. Současně byla zdůrazněna důležitost přímého kontaktu s opatrovanci, řešení každodenních potřeb a poskytování podpory. Závěry výzkumu se shodují s odbornými materiály, podle nichž zákon nestanovuje přesnou frekvenci kontaktu, předpokládá pravidelnou osobní komunikaci opatrovníka s opatrovancem bez ohledu na jeho pobyt. Shodu lze nalézt i v povinnostech veřejného opatrovníka v oblasti zdravotní péče, kde je zdůrazněna spolupráce se zdravotnickými zařízeními, komunikace s lékaři a rozhodování v oblasti zdravotní péče (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

Výzkumné šetření ukázalo, že organizace agendy veřejného opatrovnictví se mezi jednotlivými úřady liší. Nejčastěji je zařazena pod odbor sociálních věcí, v některých případech však i s vazbou na školství a zdravotnictví, výjimečně je přímo podřízena tajemníkovi úřadu. Tato variabilita naznačuje, že organizační začlenění může ovlivňovat způsob koordinace a řízení agendy. Výzkumná zjištění odpovídají právní úpravě dle zákona o obcích, podle níž si obce v rámci své organizační struktury zřizují odbory a oddělení a výkon veřejného opatrovnictví je realizován jako součást přenesené působnosti obce (Zákon o obcích, 2000).

Výzkum potvrdil, že spolupráce mezi kolegy je klíčovým předpokladem pro zajištění kontinuálního a kvalitního výkonu agendy veřejného opatrovnictví. Veřejní opatrovníci zdůrazňují význam konzultací, sdílení zkušeností a vzájemné podpory zejména u složitých případů. Vzájemná spolupráce přispívá ke sdílení osvědčených postupů a minimalizaci rizika možných chyb, což by mohla být zajímavá oblast budoucího výzkumu. Výsledky výzkumu jsou v souladu s jiným výzkumem z oblasti týmové práce, který potvrzuje, že kolektivní spolupráce zvyšuje kvalitu řešení problémů, snižuje stres a posiluje pracovní spokojenost (Atlassian, 2024). Současně bylo zjištěno, že ne všechna pracoviště mají systematicky nastavenou zastupitelnost nebo krizové plány, což může ohrožovat kontinuitu výkonu agendy. Tyto výsledky korespondují s poznatky z oblasti veřejné správy, které zdůrazňují význam spolupráce a sdílení informací pro efektivní zajištění kontinuity služeb (MDPI, 2024). Delegování pravomocí na jiné zaměstnance není možné, protože veřejný opatrovník vykonává svou činnost na základě přímého pověření starosty. Výsledek výzkumu je v souladu s teoretickými východisky práce, podle nichž je obec jako veřejný opatrovník zastupována navenek starostou nebo jím pověřeným zaměstnancem, který je oprávněn k výkonu agendy veřejného opatrovnictví (Ministerstvo vnitra ČR, 2016).

Ve většině případů je hospodaření s finančními prostředky opatrovanců realizováno prostřednictvím depozitního účtu zřízeného obcí. Tento systém přispívá k vyšší transparentnosti a kontrole nakládání s prostředky. Využívané účetní a interní systémy umožňují sledování jednotlivých finančních operací a jsou hodnoceny pozitivně zejména z hlediska přehlednosti

a usnadnění ročního vyúčtování soudu. Důležitým aspektem tohoto nastavení je také snadná zastupitelnost při správě financí, která zajišťuje kontinuitu agendy. Tento závěr se shoduje se zjištěními Čtvrtlíkové, Juříčkové, Bouchalové a Hudíkové (2019) které uvádějí, že neexistuje jednotná právní úprava vedení účetnictví veřejných opatrovníků, v praxi se využívá samostatný účet opatrovance, nebo účet obce s podúcty, přičemž správné nastavení systému je klíčové pro bezpečnou a přehlednou správu financí.

Z rozhovorů vyplývá, že používání osobních bankovních účtů a komunikace s bankami je veřejnými opatrovníky vnímána jako problematická, zejména kvůli nutnosti prokazování identity a propojení osobních údajů s agendou opatrovanců. Tato situace je pro ně obtížná i vzhledem k zákonné povinnosti správy financí, kterou nemohou ovlivnit. Výzkumná zjištění jsou v rozporu s tvrzením Čtvrtlíkové, Juříčkové, Bouchalové a Hudíkové (2019), podle nichž má identifikace sloužit pouze k ověření totožnosti zaměstnance bez dalšího zpracování údajů. Zároveň se ukazuje, že depozitní účty zřizované obcemi představují efektivní a přehledný způsob správy financí opatrovanců.

V oblasti kategorie efektivita práce bylo zjištěno, že nelze jednoznačně stanovit vztah mezi počtem opatrovanců a velikostí pracovního úvazku, protože optimální počet opatrovanců závisí na individuálních potřebách a situaci každého z nich. Výsledky výzkumu jsou v souladu s odborným zdrojem, který potvrzuje, že výkon agendy veřejného opatrovnictví je odborně i organizačně náročný a vyžaduje jasnou organizační strukturu, specializované pracovní pozice, průběžné vzdělávání, systematické vedení dokumentace a spolupráci s dalšími institucemi (Ministerstvo vnitra ČR, 2025).

Administrativní a odborná náročnost práce veřejného opatrovníka vysvětluje, proč je optimální počet opatrovanců variabilní a nelze jej univerzálně stanovit. Výzkum ukázal rozdíly mezi opatrovanci v pobytových zařízeních, kde převládá administrativní agenda, a těmi žijícími v domácím prostředí, kde je výkon opatrovnictví časově i organizačně náročnější. Výsledky analýzy shodně odpovídají zjištěním Svazu měst a obcí České republiky (2013), podle nichž obce vykonávají širší a náročnější spektrum činností zejména u osob mimo institucionální péči nebo s omezenou dostupností sociálních služeb.

Výsledky výzkumu potvrzují, že pracovní zátěž veřejných opatrovníků je výrazně individuální a souvisí s konkrétními potřebami jednotlivých opatrovanců. Samotný počet opatrovanců tak nelze považovat za spolehlivý ukazatel pracovní zátěže, protože náročnost agendy je různá. Veřejní opatrovníci zároveň upozorňují na nedostatek personálu a potřebu posílení kapacit týmů. Získané výsledky korespondují se zjištěními veřejného ochránce práv Ombudsman veřejný ochránce práv (2021), podle nichž je v menších obcích agenda často vykonávána jedním pracovníkem. V kombinaci s dalšími pracovními rolami to vede k časové zátěži a omezuje možnost pravidelného kontaktu s opatrovanci.

S tím souvisí i kritika současného systému financování veřejného opatrovnictví, kdy státní příspěvek není upravován podle skutečné náročnosti jednotlivých případů. Takové nastavení může snižovat motivaci pracovníků a ztěžovat efektivní zvládnutí agendy. Odborná publikace Právní prostor (2022) rovněž uvádí, že stát poskytuje obcím příspěvek ve výši 30 500 Kč na opatrovance. Výpočet vychází z předpokladu 16 opatrovanců na jednoho pracovníka.

Výpovědi veřejných opatrovníků ukazují, že spolupráce s externími institucemi je klíčová pro zajištění komplexní podpory opatrovanců, kvalita spolupráce se mezi jednotlivými subjekty,

někdy je problém v pochopení role veřejného opatrovníka. Toto zjištění koresponduje s výsledky zahraniční studie Springer Nature (2019), která zdůrazňuje, že koordinace péče u dospělých osob s vážnými duševními poruchami, kteří mají opatrovníka, přináší pozitivní zdravotní a právní výsledky. Analýza dat ukázala, že spolupráce se soudy je hodnocena převážně pozitivně, jiné odborné studie naopak upozorňují na nepředvídatelnost a rozdílnou úroveň spolupráce veřejných opatrovníků s opatrovnickými soudy (Ombudsman veřejný ochránce práv, 2021). Naopak spolupráce se zdravotnickými zařízeními je nejednotná a závisí na individuálním přístupu lékařů, toto zjištění shodně odpovídá právní úpravě poskytování zdravotní péče osobám omezeným ve svéprávnosti zdůrazňující nutnost zohlednění vůle opatrovance a role lékaře při rozhodování v akutních situacích (Zákony pro lidi, Zákon o zdravotních službách, 2026). Opatrovníci při rozhodování o zdravotních zákrocích postupují obezřetně, v běžných případech udělují souhlas sami, u závažnějších vycházejí z doporučení lékaře a často žádají o vyjádření soud. Snaží se také zapojit opatrovance do rozhodování, pokud to jeho stav umožňuje. Tento postup veřejných opatrovníků koresponduje s právní úpravou v občanském zákoníku, kde je stanoveno, že zásah do integrity osoby, která není schopna samostatně posoudit situaci, a který by mohl mít závažné nebo trvalé následky, lze provést pouze se souhlasem soudu (Zákony pro lidi, Občanský zákoník, 2026).

Veřejní opatrovníci prokazují své oprávnění jednat s institucemi soudním rozhodnutím o jmenování obce veřejným opatrovníkem a pověřením zaměstnance k výkonu opatrovnické funkce. Tato skutečnost koresponduje s dokumentem Ministerstva vnitra České republiky (2025), že oprávnění obce jednat jménem opatrovance potvrzuje rozhodnutí okresního soudu a pověření zaměstnance vystaveném starostou města. Z výpovědí veřejných opatrovníků vyplynulo, že při jednání s bankovními institucemi je požadováno předložení občanského průkazu, což opatrovníci vnímají jako problematické. Výsledky výzkumu jsou shodné s dokumentem, vydaném pro obce, který uvádí, že banky nejsou schopny pracovat s institutem veřejného opatrovnictví u soukromých účtů a dispoziční právo přidělí pouze konkrétní fyzické osobě, například zaměstnanci úřadu nebo starostovi, který je následně v bankovním elektronickém systému registrován se všemi svými osobními údaji (Ministerstvo vnitra České republiky, 2016).

V návaznosti na nároky spojené s výkonem agendy bylo zjištěno, že veřejné opatrovnictví je odborně i organizačně velmi náročné a vyžaduje interdisciplinární znalosti, praktické dovednosti a schopnost řešit individuální situace opatrovanců. Shodný názor potvrzují i materiály, které zdůrazňují variabilitu výkonu agendy a jeho závislost na zkušenostech opatrovníka, personálním zajištění obce a dostupné metodické podpoře (Ministerstvo vnitra ČR, 2016). Klíčovou roli hraje také komunikace s opatrovanci, spolupráce s institucemi, správa finančních prostředků a osobnostní předpoklady veřejných opatrovníků, jako je empatie a odolnost vůči stresu. Metodické pokyny totožně popisují zodpovědnost opatrovníka za udržování pravidelného a vhodného kontaktu s opatrovancem, věnování pozornosti jeho osobní situaci a respektování jeho práv a ochranu jeho oprávněných zájmů (Metodika výkonu veřejného opatrovnictví, 2017). Analýza dat ukázala, že zásadní je spolupráce mezi zapojenými institucemi, která často nefunguje ideálně a může výkon agendy komplikovat. Úspěšnost výkonu veřejného opatrovnictví tak závisí především na praktických zkušenostech opatrovníků, průběžném vzdělávání a schopnosti reagovat na individuální potřeby opatrovanců. Formální vzdělání je přínosné, ale není rozhodující. Výsledky výzkumu korespondují s poznatky Čtvrtlíkové, Juříčkové,

Bouchalové, Hudíkové (2019), že neexistuje právní předpis, který by specifikoval kvalifikační požadavky pro osoby vykonávající funkci veřejného opatrovníka, agenda je vykonávána úředníkem obce nebo přímo starostou. Povinností zaměstnance je vykonat zkoušku zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávních celků. Podmínkou je středoškolské vzdělání s maturitou. Vzhledem k náročnosti agendy je doporučováno vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání v relevantních oborech.

Analýza odpovědí účastníků výzkumu ukázala, že zlepšení fungování veřejného opatrovnictví by mělo být založeno zejména na vyšším finančním ohodnocení opatrovníků, posílení systémové podpory ze strany státu a obcí a jasnějším legislativním a metodickým vymezení práv a povinností aktérů. Zároveň byla zdůrazněna potřeba přehodnotit přístup k omezování svéprávnosti a využívat tento institut pouze v nezbytných případech, kdy skutečně slouží k ochraně zranitelných osob. Výzkumné výsledky jsou v souladu s teoretickými východisky, podle nichž řada zemí ustupuje od zásahu do základních lidských práv ve prospěch podpůrných forem rozhodování (Hricová, Urban, Ondrášek, 2024). Výsledky výzkumu týkající se finančního ohodnocení opatrovníků se shodují s poznatky odborných zdrojů, které dlouhodobě upozorňují na nedostatečné financování agendy veřejného opatrovnictví. Zároveň poukazují na nízkou prestiž této agendy, nedostatečnou legislativní úpravu a nedostatek kvalifikovaných pracovníků, což v praxi komplikuje její výkon (Svaz měst a obcí, 2014). V návaznosti na výsledky výzkumu Senát Parlamentu České republiky (2026) rovněž zdůrazňuje, že veřejné opatrovnictví představuje významný zásah do práv zranitelných osob, přestože je jeho legislativní úprava omezená. Institut veřejného opatrovnictví je nedostatečně zohledněnou oblastí u osob se závažnými duševními poruchami, proto je nutné jasně metodicky vymezit jeho fungování, aby chránilo klienty, aniž by je nadměrně omezovalo. Nedostatečně je rovněž oceňována práce veřejných opatrovníků, kteří nesou značnou odpovědnost za své klienty, přitom však zůstávají často v pozadí za sociálními pracovníky.

Výsledky výzkumu ukazují, že náročnost výkonu veřejného opatrovnictví závisí především na individuálních potřebách a situaci opatrovanců. Osoby žijící mimo institucionální péči vyžadují častější kontakt a podporu, zatímco u opatrovanců v pobytových zařízeních převažuje administrativní agenda. Časově nejnáročnější je převzetí nového opatrovance, zajištění jeho potřeb a související administrativa. Výsledky výzkumu se shodují s odbornými poznatky, na základě kterých opatrovníci v praxi využívají při koordinaci podpory a ochraně práv opatrovanců princip case management (Sociální práce, 2022).

V souvislosti s podporou zaměstnavatele většina dotazovaných uvedla, že je zajišťována hlavně prostřednictvím školení, interních směrnic a metodické pomoci krajského úřadu. Další konkrétní návrhy na posílení podpory ze strany zaměstnavatele veřejní opatrovníci neuvodili. Někteří veřejní opatrovníci by uvítali pravidelnou supervizní podporu. Závěry zahraniční výzkumné studie shodně upozorňují na vysokou míru stresu a zhoršenou psychickou pohodu profesionálních opatrovníků, a zároveň zdůrazňuje význam podpůrných opatření, například programů pro zvládání stresu a sítí vzájemné podpory mezi opatrovníky (National Library of Medicine, 2025).

Výsledky výzkumu ukazují, že podpora vzdělávání veřejných opatrovníků je spíše administrativní než systematická. Hlavními překážkami jsou nedostatek času, omezená nabídka specializovaných programů a opakující se obsah školení, které limitují profesní rozvoj.

V porovnání se zahraničním výzkumem Social Work England, (2021), který zdůrazňuje přínosy kontinuálního vzdělávání pro rozvoj dovedností a kvalitu praxe, se ukazuje rozpor mezi významem profesního rozvoje a jeho reálnou podporou v praxi. Shodně je však identifikován nedostatek času jako klíčová bariéra.

Výpovědi veřejných opatrovníků ukazují, že agenda veřejného opatrovnictví je obcemi často vnímána jako okrajová a podporována spíše formálně, s nízkým důrazem na její význam. Tento závěr odpovídá i zjištěním senátního sociálního výboru, který zdůrazňuje vysokou náročnost této práce, ale zároveň upozorňuje na nedostatečnou systémovou podporu ze strany státu (Senát Parlamentu České republiky, 2026). Z mého pohledu, pokud stát neprojevuje zájem o problematiku veřejného opatrovnictví, obce ji rovněž nepovažují za prioritní.

Výpovědi komunikačních partnerů ukazují, že systém veřejného opatrovnictví v praxi naráží na problémy spojené s roztržitostí a nepřehledností legislativy a absencí jednotného zákona, který by jasně vymezoval kompetence. Výsledky výzkumu se shodují s odborným zdrojem Reforma opatrovnictví (2026), podle kterého je právní úprava rozptýlena v různých částech občanského zákoníku, což přispívá k její složitosti a nejednotnosti v praxi.

Výpovědi ukazují, že systém veřejného opatrovnictví trpí nedostatečnou koordinací státu a roztržitostí mezi jednotlivými ministerstvy, což vede k nejednotné praxi. Současně je poukazováno na nedostatek sociálních služeb, odborníků, dostupného bydlení i nedostatečné a nesystémové financování, které zatěžuje zejména malé obce. Uvedená zjištění se shodují s odborným zdrojem Deník veřejné správy (2026), který upozorňuje na dlouhodobé nejasnosti v rozdělení odpovědností a absenci konkrétních systémových kroků.

Dalším problémem je pomalost soudních řízení, nedostatek soudních znalců a nejednotnost rozhodování. Předseda senátu Nejvyššího soudu ve své zprávě shodně upozorňuje, že výrazný úbytek soudních znalců, problémy v komunikaci během soudních řízení i nedostatky v organizaci znalecké činnosti, spolu s klesajícím zájmem vysokých škol o tuto oblast, mohou vést k vážným komplikacím napříč soudními agendami (Česká justice, 2025).

Výpovědi komunikačních partnerů ukazují, že financování veřejného opatrovnictví je součástí rozpočtu obcí a není účelově vyčleněno. Opatrovníci nemají přehled o jeho rozdělení a systém odměňování nevnímají jako odpovídající náročnosti agendy. Závěry výzkumu odpovídají oficiálnímu zdroji Liberecký kraj, (n. d.) podle kterého je příspěvek na výkon státní správy vázán na počet opatrovanců a jeho využití je v kompetenci obcí, bez povinného zúčtování.

Výpovědi veřejných opatrovníků ukazují, že výkon agendy komplikuje nedostatek personálu, vysoký počet opatrovanců na jednoho pracovníka a s tím související riziko přetížení. Problematické jsou také otázky ochrany osobních údajů, nezájem obce o tuto agendu a negativní postoje některých opatrovanců. Za citlivou je považována i situace, kdy opatrovník bydlí ve stejné lokalitě jako opatrovanci, což může narušovat jeho soukromí. Získané poznatky jsou v souladu s kontextem občanského zákoníku, který vymezuje institut omezení svéprávnosti a výkon opatrovnictví s důrazem pouze na ochranu práv a oprávněných zájmů opatrovance (Královéhradecký kraj, 2023).

Výsledky výzkumu je nutné interpretovat s ohledem na jeho limity. Výzkumného šetření se zúčastnili úředníci obcí s rozšířenou působností, kteří vykonávají agendu veřejného opatrovnictví v určité územní lokalitě. Lze proto předpokládat, že praxe a odpovědi opatrovníků z jiné lokality

by se mohly lišit, a to zejména s ohledem na územní odlišnosti, velikost obce a jinak nastavené podmínky.

Výzkum zároveň nepokrýval jednotlivé kraje v rámci celého území České republiky, což může ovlivňovat univerzálnost zjištění. V různých regionech se liší jak struktura úřadů, tak i spolupráce s návaznými institucemi. Odlišnosti mohou vyplývat také z přítomnosti velkých zdravotnických zařízení, například psychiatrických nemocnic a velkých pobytových sociálních služeb na území obce. Významným faktorem je i rozdílná rozhodovací praxe soudů.

S ohledem na uvedené skutečnosti je pravděpodobné, že při zvolení jiného výzkumného vzorku by bylo možné dospět k jiným výsledkům. Výsledky výzkumu proto nelze použít pro celou komunitu veřejných opatrovníků, je vhodné je vnímat jako částečný pohled na problematiku veřejného opatrovnictví.

Při rozhovorech mě zaujala výrazná vstřícnost a zaujetí opatrovníků, často se zdálo, že oceňují příležitost diskutovat o tématu, o kterém se běžně nediskutuje. Z odpovědí a neverbálních projevů bylo vidět, že se osobnost a individualita každého veřejného opatrovníka promítá do jeho postoje k výkonu veřejného opatrovnictví.

Rozdílné pracovní postupy jednotlivých opatrovníků ukazují, že každý si organizuje svou činnost podle vlastních zkušeností, možností a schopností. To poukazuje na vysokou míru přizpůsobivosti, ale zároveň na značnou odlišnost výkonu veřejného opatrovnictví. Je zřejmé, že i když existují obecná pravidla a zákony, jejich praktické uplatnění závisí na osobním přístupu a konkrétních podmínkách.

3.5 Návrhy a doporučení pro praxi

Z analýzy výzkumu vyplynula možná doporučení pro optimalizaci procesu veřejného opatrovnictví.

Veřejní opatrovníci jsou úředníci obcí, kteří vykonávají svou činnost podle pravidel a podmínek stanovených úřadem. Většinou nemají žádné speciální nebo odlišné pracovní podmínky oproti ostatním úředníkům. **Možnost flexibilní pracovní doby** by jim mohla výrazně usnadnit efektivně plnit různé úkoly a pružně reagovat na potřeby jednotlivých opatrovanců. Domnívám se, že ze strany zaměstnavatele by se jednalo o vstřícný krok, který by umožnil větší míru autonomie veřejných opatrovníků.

Plánování zastupitelnosti a vzájemná spolupráce mezi opatrovníky jsou klíčovými mechanismy pro efektivní fungování agendy. Jednotlivé obecní úřady nemají připraven krizový plán pro případ absence všech veřejných opatrovníků. Nastavení krizového plánu by umožnilo zajistit nepřerušené fungování agendy, jasně určit náhradní osoby oprávněné rozhodovat, rychle reagovat na mimořádné situace, minimalizovat riziko chyb a zároveň podpořit koordinaci mezi opatrovníky a dalšími zapojenými pracovníky. Cílem je zajistit, aby opatrovanci měli jistotu, že jsou vždy náležitě zajištěni a mohou se na systém spolehnout.

Veřejní opatrovníci jsou v praxi nuceni poskytovat své osobní údaje v souvislosti s výkonem práce pro zaměstnavatele, aniž by s tím dali souhlas, a přitom zaměstnavatel často nemá zpracován vnitřní předpis, který by jasně stanovoval postupy pro nakládání s osobními údaji zaměstnanců v rámci veřejného opatrovnictví a zároveň zajišťoval ochranu opatrovníků před případnými

důsledky. Optimalizace procesu by mohla spočívat v jasném **nastavení interních postupů a pravidel, jak nakládat s osobními údaji opatrovníků**, a ve vytvoření ochranných opatření, která by minimalizovala riziko zneužití jejich identity. Ze strany zaměstnavatele by měla být zajištěna ochrana veřejných opatrovníků a bezpečnost při nakládání s jejich osobními údaji v rámci výkonu práce. Pravidla by měla být zpracována písemně tak, aby opatrovníci měli možnost se na ně při jednání odkazovat.

Zaměstnavatel by měl **aktivně předcházet syndromu vyhoření** a podporovat psychickou pohodu svých zaměstnanců tím, že zajistí dostatečný počet opatrovníků pro plynulý chod takto náročné agendy a spravedlivě rozdělí pracovní zátěž. Každý měsíc proběhne společná schůzka s cílem upravovat řízení agendy tak, aby byla práce dlouhodobě udržitelná a efektivní. Dobré pracovní podmínky opatrovníků jsou klíčové pro zajištění kvalitní péče a efektivního zastoupení opatrovanců.

Výsledky výzkumu ukazují, že optimalizace fungování veřejného opatrovnictví by měla vycházet ze **zajištění vyššího finančního ohodnocení opatrovníků**, tak aby byla práce náročných případů adekvátně oceněna. Zajištění vyššího finančního ohodnocení opatrovníků by bylo možné provést na základě jednotného systému odměňování v rámci opatrovnictví, který by zohledňoval náročnost jednotlivých případů a zkušenosti pracovníků. Zavedení bonusů za zvláště složité či krizové případy, tak aby opatrovníci měli jistotu, že jejich práce je spravedlivě oceněna a motivace k efektivnímu výkonu agendy byla posílena. Náklady spojené s finančním zatížením obce by mohly být pokryty ze státního příspěvku na výkon veřejného opatrovnictví, který není účelově vázán na agendu veřejného opatrovnictví.

Počet osob omezených ve svéprávnosti v obcích stále narůstá. Postoj k **omezování svéprávnosti osob by se měl změnit tak, aby tento zásadní zásah do práv a integrity člověka byl využíván pouze v nezbytných případech**. Veřejní opatrovníci většinou vystupují u soudních řízení ve věci omezení svéprávnosti a opatrovnictví jako opatrovníci pro řízení. Domnívám se, že již v této fázi mají možnost lobovat za mírnější omezovací opatření a prosazovat, aby byl člověk omezen jen v nejnútnejších případech. Aby využil veškeré zákonné možnosti na podporu samostatného života jednotlivce.

Zvýšení prestiže veřejného opatrovnictví a zvýšení povědomí společnosti o tomto institutu lze dosáhnout budováním spolupráce s dalšími veřejnými opatrovníky, sdílením zkušeností, prezentováním výsledků práce a osvětou. Pravidelně seznamovat na společných schůzkách vedení obce s výsledky práce a aktuální problematikou, která je řešena tak, aby vedení obce mělo reálný přehled o náročnosti agendy, významu práce opatrovníků a konkrétním přínosu pro opatrovance a komunitu. Informovat veřejnost prostřednictvím letáků, podrobně prezentovat institut veřejného opatrovnictví na webových stránkách obce, nebo informovat v místním televizním vysílání.

Veřejní opatrovníci v rámci úřední činnosti nemají nařízenou pohotovost a povinnost vykonávat agendu i mimo úřední hodiny. V době jejich nepřítomnosti a pracovního volna není zajištěna okamžitá podpora opatrovancům. Je vhodné zvážit **zavedení pohotovosti v rámci výkonu agendy mimo pracovní dobu opatrovníků za finanční odměnu**. Není jasné, jak by se k takovému opatření postavili samotní opatrovníci.

Začlenění **povinných supervizních setkání do pracovních činností veřejných opatrovníků** by umožnilo předcházet ztrátě motivace a vyhoření veřejných opatrovníků.

Výměnné stáže u veřejných opatrovníků z větších měst by byly přínosné pro získávání praktických zkušeností a inspirací k různým přístupům souvisejícím s výkonem agendy. Veřejní opatrovníci nemají ze zákona povinné počty hodin školení, jako sociální pracovníci, tak by tento přístup mohl přispět k rozšiřování a získávání nových odborných znalostí a praktických dovedností.

Závěr

Cílem práce bylo zjistit efektivitu, potřebnou podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. V souladu s cílem práce byla vymezena hlavní výzkumná otázka: Jak je výkon agendy veřejného opatrovnictví realizován z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností? Hlavní výzkumná otázka byla rozvedena do tří dílčích výzkumných otázek, které se zaměřovaly na účelnost výkonu agendy veřejného opatrovnictví, dostupné podpůrné nástroje a překážky spojené s jejím výkonem. Na základě získaných výsledků výzkumu byly formulovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu.

Veřejní opatrovníci popsali základní princip institutu veřejného opatrovnictví, kterým je právní jednání za osoby omezené ve svéprávnosti. V rámci této agendy jsou realizovány konkrétní právní úkony ve prospěch opatrovance. Výkon agendy má výrazně interdisciplinární charakter a zasahuje do všech oblastí opatrovanceho života. Výsledky výzkumu potvrzují vysokou náročnost této činnosti, která klade na veřejné opatrovníky nemalé požadavky, zejména v oblasti administrativy a právních úkonů. Jako klíčová byla identifikována správa majetku a finančních prostředků opatrovanců. Významnou diskusi vyvolala otázka rozhodování v oblasti poskytování zdravotní péče jednotlivým opatrovancům. Práce veřejného opatrovníka zahrnuje osobní kontakt s opatrovanci, každodenní řešení jejich potřeb a poskytování podpory. Zdůrazněna byla nutnost individuálního přístupu v práci s touto cílovou skupinou. Výzkumné šetření dále ukázalo, že se praktický výkon agendy liší v závislosti na organizační struktuře jednotlivých úřadů a nastavení způsobu práce. Spolupráce mezi kolegy, sdílení zkušeností, vzájemná podpora při rozhodování a pocit sounáležitost při řešení složitých případů posiluje motivaci a důvěru v rámci pracovního týmu. Výzkumná zjištění poukázala na absenci krizového plánu zastupitelnosti pro případ nepřítomnosti všech veřejných opatrovníků. Krizový plán je zásadní, zejména s ohledem na skutečnost, že delegování pravomocí na jiného zaměstnance není možné, protože opatrovník je k výkonu funkce pověřen starostou města. Při správě finančních prostředků opatrovanců se jako efektivní a přehledný nástroj správy financí opatrovanců osvědčil depozitní účet zřízený obcí. Velmi negativně byl hodnocen přístup bankovních institucí, které vyžadují osobní identifikační údaje veřejných opatrovníků pro účely zaměstnavatele. Osobní identita zůstává v elektronických bankovních systémech evidována bez jejich souhlasu.

Přínosným tématem rozhovorů bylo vnímání poměru mezi počtem opatrovanců a velikostí pracovního úvazku veřejných opatrovníků. Tento poměr nelze jednoznačně stanovit, protože závisí na individuálních potřebách a životní situaci každého opatrovance. Opatrovníci poukazovali na výrazné rozdíly v náročnosti agendy mezi osobami v institucionální péči a těmi, kteří využívají celodenní pobytové sociální služby nebo jsou dlouhodobě hospitalizováni ve zdravotnických zařízeních. Výzkum ukázal, že s rostoucím počtem osob omezených ve svéprávnosti v jednotlivých obcích narůstá objem agendy a její celková náročnost. Někteří veřejní opatrovníci upozornili na nedostatečné personální kapacity, které limitují efektivní výkon této agendy.

Většina dotazovaných vyjádřila nespokojenost s finančním ohodnocením své práce. Poukazují zejména na náročnost své profese, kdy není zohledněna zodpovědnost při řešení kazuistik a jednotlivých případů. S tím souvisí i kritika financování veřejného opatrovnictví, státní příspěvek na přenesenou působnost výkonu veřejného opatrovnictví není dlouhodobě valorizován a není účelově vázán na výkon agendy. Za zásadní považují opatrovníci spolupráci

s externími institucemi, která je důležitá pro zajištění všech aspektů života opatrovanců. Spolupráce se soudy a soudci je hodnocena převážně kladně, přesto opatrovníci upozornily na nedostatek soudních znalců a nejednotnost soudních rozhodnutí. Spolupráce s interními subjekty v rámci úřadu je hodnocena pozitivně.

Kvalita spolupráce se zdravotnickými zařízeními je proměnlivá a často závisí na konkrétním lékaři. Výrazně emočně diskutovaným tématem je rozhodování o zdravotních zákrocích a případných hospitalizacích opatrovanců. Opatrovníci postupují obezřetně s důrazem na minimalizaci případných rizik. U závažnějších zákroků konzultují postup se soudem. Při jednání s institucemi prokazují svoje oprávnění jednat na základě soudního rozhodnutí o jmenování obce veřejným opatrovníkem a pověřením zaměstnavatele k výkonu opatrovnické funkce. Některé instituce požadují předložení občanského průkazu.

Výzkum ukázal, že výkon agendy veřejného opatrovnictví je velmi náročný a komplexní. Vyžaduje interdisciplinární znalosti napříč všemi oblastmi, které zasahují do života člověka. Zásadní význam má efektivní a přiměřená komunikace s osobami omezenými ve svéprávnosti. Klíčovou roli hrají osobnostní předpoklady, jednotlivých veřejných opatrovníků, důležitá je odolnost vůči stresu a schopnost empatie. Efektivita a úspěšnost výkonu agendy ve vztahu k opatrovancům závisí na kombinaci praktických zkušeností, průběžném vzdělávání a schopnosti přizpůsobit se individuálním potřebám. Kvalifikační požadavky na zaměstnance vykonávající agendu nejsou jednoznačně specifikovány, předpokládá se středoškolské vzdělání a zkouška odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků. Zlepšení fungování agendy veřejného opatrovnictví jako celku by mělo vycházet z vyššího finančního ohodnocení pracovníků, kteří mají zákonnou odpovědnost za opatrovance, v posílení podpory ze strany státu a jasný legislativní rámec. Důležité je vymezení práv a povinností aktérů zapojených do celého systému veřejného opatrovnictví.

Výzkum ukázal, že časově nejnáročnější fází je převzetí nového opatrovance a zajištění jeho základních potřeb, související s administrativou a právními úkony vykonávané ve prospěch opatrovance. Důvěra představuje zásadní aspekt vzájemné spolupráce.

Odpovědi veřejných opatrovníků v jednotlivých oblastech přispívají k zodpovězení první dílčí výzkumné otázky, která je zaměřena na hodnocení účelnosti výkonu agendy veřejného opatrovnictví.

Veřejní opatrovníci vnímají podporu ze strany zaměstnavatele spíše jako administrativní než systematickou, je poskytována prostřednictvím školení a interních směrnic. Možnost účasti na nabízených vzdělávacích aktivitách je často omezena jejich pracovní vytížeností. Podpora vzdělávání má pasivní charakter a není zaměřena na rozvoj veřejných opatrovníků.

Agenda veřejného opatrovnictví je ze strany vedení obce vnímána jako okrajová a nemá významné postavení v rámci obce. V oblasti odborné podpory mohou opatrovníci využívat interní zdroje úřadu a právní služby při řešení složitých situací opatrovanců, podpora je závislá na jejich vlastní iniciativě. Z rozhovorů nevyplývaly konkrétní návrhy na další potřebnou podporu ze strany zaměstnavatele.

Legislativní rámec veřejného opatrovnictví je roztržštěný a nepřehledný. Dotazovaní poukazují na absenci samotného zákona o veřejném opatrovnictví, který by jednoznačně vymezil

kompetence a sjednotil výkon agendy. Podpora ze strany státu je vnímána jako nesystémová, odpovědnost za výkon opatrovnictví je rozdělena mezi několik ministerstev.

Z výzkumu dále vyplynulo, že financování veřejného opatrovnictví není účelově vázáno, ale je součástí rozpočtu obcí. Veřejní opatrovníci nemají informace o jeho konkrétním rozdělení. Současně upozorňují, že systém odměňování neodráží náročnost a rozsah vykonávané agendy.

V návaznosti na legislativní změny považují dotazovaní průběžné vzdělávání za nezbytné. K dispozici mají školení organizované krajským úřadem a další vzdělávání v souvisejících oblastech.

Výsledky výzkumu týkající se podpůrných nástrojů pro výkon agendy veřejného opatrovnictví přispěly k zodpovězení druhé dílčí výzkumné otázky.

Jako hlavní překážky při výkonu veřejného opatrovnictví byly identifikovány nedostatky personálu pro zajištění agendy, nepoměr počtu opatrovanců na jednoho pracovníka, používání osobních identifikačních údajů opatrovníků, nezájem obce o agendu veřejného opatrovnictví, negativní postoj opatrovanců, osobnostní překážky samotných opatrovníků a nedostatečná informovanost veřejnosti o institutu veřejného opatrovnictví. Celkově výpovědi ukazují, že veřejné opatrovnictví je spojeno s organizačními, institucionální a sociálními překážkami. Tímto byla zodpovězena třetí dílčí výzkumná otázka, související s možnými překážkami při výkonu veřejného opatrovnictví.

Souhrnné zodpovězení všech dílčích výzkumných otázek přispělo k odpovědi na hlavní výzkumnou otázku, jak je výkon agendy veřejného opatrovnictví realizován.

Výzkum ukázal, že výkon agendy veřejného opatrovnictví je náročný a interdisciplinární, zahrnuje právní, administrativní úkony, správu majetku a zajištění každodenních potřeb opatrovanců. Efektivita závisí na osobnostních předpokladech opatrovníků, jejich zkušenostech, průběžném vzdělávání a spolupráci v týmu. Významnými překážkami jsou nedostatek personálu, nepoměr počtu opatrovanců na jednoho pracovníka, roztržitý legislativní rámec, nedostatečná systematická podpora a neadekvátní financování. Výsledky zdůrazňují potřebu jasného legislativního ukotvení, cílené podpory a vzdělávání, aby bylo možné zajistit účelný, bezpečný a kvalitní výkon veřejného opatrovnictví.

Zajímavou oblastí pro další výzkum by bylo zkoumat, jak spolupráce mezi veřejnými opatrovníky podporuje sdílení osvědčených postupů a snižuje rizika možných chyb.

Seznam použitých zdrojů

- AKPYTELA. Svěprávnost a její omezení. [online]. 2025 [cit. 2025-10-28] Dostupné z <https://akpytela.cz/clanky/svepravnost-a-jeji-omezeni/>
- AKPYTELA. Svěprávnost a její omezení. [online]. 2025 [cit. 2026-04-01]. Dostupné z: <https://akpytela.cz/clanky/svepravnost-a-jeji-omezeni/>
- ANCHORAGE DAILY NEWS. OPINION: ADN coverage didn't reflect guardianship's complexity [online]. 2023 [cit. 2026-03-24] Dostupné z <https://www.adn.com/opinions/2023/11/07/opinion-adn-coverage-didnt-reflect-guardianships-complexity/>
- ATLASSIAN. WORK LIFE. The importance of teamwork (as proven by science) [online]. 2024 [cit. 2026-03-25]. Dostupné z: <https://www.atlassian.com/blog/teamwork/the-importance-of-teamwork>
- ČESKÁ JUSTICE, Ministerstvo spravedlnosti připravuje změny v opatrovnictví, podílet se mají i postižení. [online]. 2023 [cit. 2025-12-18] Dostupné z <https://www.ceska-justice.cz/2023/09/ministerstvo-spravedlnosti-pripravuje-zmeny-v-opatrovnictvi-podilet-se-maji-i-postizeni/>
- ČESKÁ JUSTICE. Úbytek soudních znalců je alarmující, hrozí vážné problémy, upozorňuje Nejvyšší soud [online]. 2025 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2025/03/ubitek-soudnich-znalcu-je-alarmujici-hrozi-vazne-problemy-upozornuje-nejvyssi-soud/>
- ČTVRTLÍKOVÁ, Veronika; JURÍČKOVÁ, Lubica; BOUCHALOVÁ, Nikola a HUDÍKOVÁ, Edita. *Veřejné opatrovnictví: praktický průvodce a rádce úředníka*. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2019. ISBN 978-80-7616-053-8.
- DAUČ. Expert na daně a účetnictví. Úředníci územních samosprávných celků. [online]. 2022 [cit. 2025-12-26] Dostupné z <https://www.dauc.cz/clanky/10157/urednici-uzemnich-samospravnych-celku>
- DENÍK VEŘEJNÉ SPRÁVY. Sociální služby nesmí zmizet z menších obcí. Veřejné opatrovnictví a systémová odpovědnost státu [online]. 2026 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=7082181>
- DOSTUPNÝ ADVOKÁT. Jak postupovat při omezení svěprávnosti. [online]. 2022 [cit. 2025-11-25] Dostupné z <https://dostupnyadvokat.cz/blog/jak-postupovat-pri-omezeni-svepravnosti#navrh>
- DRAGOMIRECKÝ, Andrej. Schizofrenie, její příčiny a léčba. Praha: Stratos, [2013]. ISBN 80-85962-26-0.
- DURAJOVÁ, Zuzana; MACHOVÁ, Zuzana; NOSKOVÁ, Alena; RITTICHOVÁ, Barbora; VRABCOVÁ, Monika. METODIKA VÝKONU VEŘEJNÉHO OPATROVNICTVÍ. [online]. 2017 [cit. 2025-10-09]. Dostupné z: https://www.khk.cz/system/files/Metodika-verejneho-opatrovnictvi_final_13_2_2018.pdf

- DURAJOVÁ, Zuzana; MACHOVÁ, Zuzana; NOSKOVÁ, Alena; RITTICHOVÁ, Barbora; VRABCOVÁ, Monika. METODIKA VÝKONU VEŘEJNÉHO OPATROVNICTVÍ. [online]. 2017 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: https://www.khk.cz/system/files/Methodika-verejneho-opatrovnictvi_final_13_2_2018.pdf
- DVOŘÁK, Jan; ŠVESTKA, Jiří a ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Občanské právo hmotné 1*. Díl první, obecná část [2. vyd.]. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3.
- ELIÁŠ, Karel a SVATOŠ, Marek. Nový občanský zákoník 2014: rejstřík: redakční uzávěrka 26.3.2012. 2012. ISBN 978-80-7208-920-8.
- EPRAVO.CZ. Omezení svéprávnosti. [online]. 2021 [cit. 2025-10-03] Dostupné z <https://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/omezeni-svepravnosti-113114.html>
- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2.
- HENDL, Jan a REMR, Jiří. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1192-1.
- HRICOVÁ, Alena; URBAN, David a ONDRÁŠEK, Stanislav (ed.). *Sociální práce: současné trendy*. Praha: Grada, 2024. ISBN 978-80-271-5131-8.
- INSTAND, z.ú. METODIKA VÝKONU OPATROVNICTVÍ. [online]. 2015 [cit. 2025-12-20]. Dostupné z: https://zlinskykraj.cz/public/filemanager/mgr_eva_horakova/Methodika%20v%C3%BDkonu%20opatrovnictv%C3%AD.pdf
- INSTAND, z.ú. METODIKA VÝKONU OPATROVNICTVÍ. [online]. 2015 [cit. 2025-12-26]. Dostupné z: https://zlinskykraj.cz/public/filemanager/mgr_eva_horakova/Methodika%20v%C3%BDkonu%20opatrovnictv%C3%AD.pdf
- JAROLÍMEK, Martin. *O nemoci, která se nazývá schizofrenie: příručka pro pacienty, jejich blízké a jejich terapeuty*. Praha: Vyšehrad, 2021. ISBN 978-80-7601-428-2.
- JURÍČKOVÁ, Lubica; IVANOVÁ, Kateřina a FILKA, Jaroslav. *Opatrovnictví osob s duševní poruchou*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-4786-6.
- KARLOVARSKÝ KRAJ. Veřejné opatrovnictví v Karlovarském kraji. Co by měl opatrovník udělat při převzetí opatrovaného: viz. odkaz Povinnosti [online]. 2025 [cit. 2025-12-01] Dostupné z <https://www.kr-karlovarsky.cz/temata/socialni-oblast/verejne-opatrovnictvi-v-karlovarskem-kraji>
- KOUDELKA, Zdeněk; PRŮCHA, Petr a ZWYRTEK HAMPLOVÁ, Jana. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář: podle platného právního stavu k 1. 12. 2019*. Vydání první. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-335-3.
- KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. Výkon veřejného opatrovnictví. [online]. 2023 [cit. 2025-12-2] Dostupné z <https://www.khk.cz/oblasti/socialni-oblast/verejne-opatrovnictvi/vykon-verejneho-opatrovnictvi>

- KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ. Výkon veřejného opatrovnictví [online]. 2023 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.khk.cz/oblasti/socialni-oblast/verejne-opatrovnictvi/vykon-verejneho-opatrovnictvi>
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana; HAMULÁKOVÁ, Klára a TINTĚRA, Tomáš. *K pojetí člověka a věci v novém soukromém právu*. Právní instituty. V Praze: C.H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-294-6.
- LAWS LEARNED. Understanding Guardianship in International Contexts: A Legal Overview [online]. 2024 [cit. 2026-03-24] Dostupné z <https://lawslearned.com/guardianship-in-international-contexts>
- LIBERECKÝ KRAJ. Financování veřejného opatrovnictví [online]. n.d. [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.kraj-lbc.cz/urad/odbory/odbor-socialnich-veci/oddeleni/oddeleni-socialni-prace/verejne-opatrovnictvi/financovani-verejneho-opatrovnictvi>
- LIGA LIDSKÝCH PRÁV a CENTRUM PODPORY TRANSFORMACE. *Nedobrovolná hospitalizace psychiatrických pacientů v ČR*. 2015. ISBN 978-80-87414-25-5.
- MAN, Vlastislav a SCHELLE, Karel. *Základy ústavního práva České republiky*. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-55-4.
- MAREČKOVÁ, Jana a MATIAŠKO, Maroš. *Člověk s duševním postižením a jeho právní jednání: otázka opatrovnictví dospělých*. Praktická právní příručka. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-801-7.
- MASARYKOVA UNIVERZITA. PEDAGOGICKÁ FAKULTA. Interpretativní fenomenologická analýza (IPA) a její možnosti ve výzkumu a ve vzdělávání. [online]. 2018 [cit. 2026-03-05]. Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/vyzkum/veda-a-vyzkum/publikacni-cinnost/1473503>
- MDPI. Collaborative Public Administration—A Dimension of Sustainable Development: Exploratory Study on Local Authorities in Romania [online]. 2024 [cit. 2026-03-26]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2076-3387/14/2/30>
- MINISTERSTVI VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Omezení svéprávnosti ve výkonu volebního práva. [online]. 2021 [cit. 2025-10-01]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/volby/clanek/omezeni-svepravnosti-ve-vykonu-volebniho-prava.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Odbor veřejné správy dozoru a kontroly. Základní informace pro obce, jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2015 [cit. 2025-10-11]. Dostupné z: <https://olkraj.cz/get-file/35658>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2016 [cit. 2025-11-17]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2016 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/webpam/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>

- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2016 [cit. 2026-03-25]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/webpm/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2016 [cit. 2026-03-26]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly, Základní informace pro obce jako veřejné opatrovníky (PDF). [online]. 2016 [cit. 2025-12-17]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/verejna-sprava-publikace.aspx>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Veřejné opatrovnictví. Využití funkce sdíleného úředníka pro agendu veřejného opatrovnictví. [online]. 2025 [cit. 2025-12-17]. Dostupné z: <https://spolecenstviobci.gov.cz/verejne-opatrovnictvi>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Veřejné opatrovnictví. Využití funkce sdíleného úředníka pro agendu veřejného opatrovnictví. [online]. 2025 [cit. 2026-03-26]. Dostupné z: <https://spolecenstviobci.gov.cz/verejne-opatrovnictvi>
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Veřejné opatrovnictví. [online]. 2025 [cit. 2025-12-20]. Dostupné z: <https://mv.gov.cz/clanek/verejne-opatrovnictvi.aspx>
- MÍŠOVIČ, Ján. *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Studijní texty. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2019. ISBN 978-80-7419-285-2.
- MKN-10. Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů. Desátá revize. Obsahová aktualizace k 1.1.2022. [online]. 2022 [cit. 2025-10-12]. Dostupné z: <https://www.uzis.cz/res/f/008374/mkn-10-tabelarni-cast-20220101.pdf>
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ. Průvodce opatrovnictvím. [online]. 2020 [cit. 2025-10-09]. Dostupné z: <https://www.msk.cz/assets/temata/socialni/pruvodce-opatrovnictvim-msk.pdf>
- MORAVSKOSLEZSKÝ KRUH. Sociální, zdravotní a kulturní portál Moravskoslezského kruhu. Jaký je stav financování veřejného opatrovnictví. [online]. 2025 [cit. 2025-12-26]. Dostupné z: <https://www.mskruh.cz/clanky/zpravy-jaky-je-stav-financovani-verejneho-opatrovnictvi>
- NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE. Factors influencing the mental well-being of professional guardians in Japan: The role of stress and stigma [online]. 2025 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12056597>
- Občanský soudní řád: změny o. s. ř. od 1. 1. 2026; Zvláštní řízení soudní: změny zákona od 1. 1. 2026; Rozhodčí řízení: soudní poplatky, mediace, kompetenční spory, výkon rozhodnutí, přeshraniční spory, advokátní tarif, hromadné občanské řízení soudní: redakční uzávěrka 1. 9. 2025. ÚZ: úplné znění. Ostrava: Sagit, 2025. ISBN 978-807488-689-8.
- OMBUDSMAN VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Křižovatky ochrany. Zkušenosti obcí při výkonu opatrovnictví a dalších úkonech při ochraně zranitelných dospělých. [online]. Výzkum 2021 [cit. 2025-12-27]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/ESO/54_2020_OZP_v%C3%BDzkum.docx.pdf
- OMBUDSMAN VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Obce jako veřejní opatrovníci komunikují se soudy různě - chybí jim jednotné vedení. [online]. 2021 [cit. 2025-12-26]. Dostupné z:

- https://www.ochrance.cz/aktualne/obce_jako_veřejni_opatrovnici_komunikuji_se_soudy_ruzne_chybi_jim_jednotne_vedeni
- OMBUDSMAN VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Obce jako veřejní opatrovníci komunikují se soudy různě - chybí jim jednotné vedení. [online]. 2021 [cit. 2026-03-25]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/aktualne/obce_jako_veřejni_opatrovnici_komunikuji_se_soudy_ruzne_chybi_jim_jednotne_vedeni
- OMBUDSMAN VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV. Obce jako veřejní opatrovníci komunikují se soudy různě - chybí jim jednotné vedení. [online]. 2021 [cit. 2026-03-27]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/aktualne/obce_jako_veřejni_opatrovnici_komunikuji_se_soudy_ruzne_chybi_jim_jednotne_vedeni
- OPATROVNICTVÍ V PRAXI. [online]. 2020 [cit. 2025-10-09]. Dostupné z: <https://ligavozi.cz/wp-content/uploads/2021/01/PRIRUCKA-OPATROVNICTVI-V-PRAXI.pdf>
- OSPZV-ASO ČR. Právní osobnost a svéprávnost. [online]. 2016 [cit. 2025-10-06] Dostupné z <https://www.ospzv-aso.cz/obsah/71/pravni-osobnost-svepravnost/17225>
- PEŠLOVÁ, Radka. *Opatrovník v praxi: užitečná příručka pro starostlivé pečující a opatrovníky*. [Brno]: Moravskoslezský kruh, 2021. ISBN 978-80-907685-2-9.
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Zveřejněné informace 2024. Osoby s omezenou svéprávností. [online]. 2024 [cit. 2025-10-28] Dostupné z <https://policie.gov.cz/clanek/osoby-s-omezenou-svepravnosti.aspx>
- PRÁVNÍ PROSTOR. K některým problémům s výkonem funkce veřejného opatrovníka zejména u malých obcí. [online]. 2022 [cit. 2025-11-17] Dostupné z <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-nekterym-problemum-s-vykonem-funkce-verejneho-opatrovnika-zejmena-u-malych-obci>
- PRÁVNÍ PROSTOR. K některým problémům s výkonem funkce veřejného opatrovníka zejména u malých obcí [online]. 2022 [cit. 2026-03-27]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/procesni-pravo/k-nekterym-problemum-s-vykonem-funkce-verejneho-opatrovnika-zejmena-u-malych-obci>
- PSYCHIATRIE BMC. Depression severity mediates stigma and quality of life in clinically stable people with schizophrenia in rural China [online]. 2023 [cit. 2025-11-15] Dostupné z <https://bmcp psychiatry.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12888-023-05355-x#:~:text=This%20study%20discovered%20a%20significant%20incidence%20of%20depressed,stigma%20and%20QOL%20and%20partially%20moderating%20the%20association.>
- REFORMA OPATROVNICTVÍ. Liga lidských práv. Co je to opatrovnictví? [online]. 2026 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.reformaopatrovnictvi.cz/opatrovnictvi/>
- REFORMA PSYCHIATRIE. Národní akční plán pro duševní zdraví 2020-2030 [online]. 2020 [cit. 2025-10-26] Dostupné z <https://www.reformapsychiatrie.cz/sites/default/files/2020-12/N%C3%A1rodn%C3%AD-ak%C4%8Dn%C3%AD-pl%C3%A1n-pro-du%C5%A1evn%C3%AD-zdrav%C3%AD-2020-2030.pdf>
- SENÁT PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. Výbor pro sociální politiku: Opatrovnictví je klíčovou, ale legislativně opomíjenou oblastí (02.02.2026) [online]. 2026 [cit. 2026-03-29]. Dostupné

z:

[https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=4010%20V%C3%BDbor%20pro%20soci%C3%A1ln%C3%AD%20politiku:%20Opatrovnictv%C3%AD%20je%20kl%C3%AD%C4%8Dvou,%20ale%20legislativn%C4%9B%20opom%C3%ADjenou%20oblast%C3%AD%20\(02.02.2026\)](https://www.senat.cz/zpravodajstvi/zprava.php?id=4010%20V%C3%BDbor%20pro%20soci%C3%A1ln%C3%AD%20politiku:%20Opatrovnictv%C3%AD%20je%20kl%C3%AD%C4%8Dvou,%20ale%20legislativn%C4%9B%20opom%C3%ADjenou%20oblast%C3%AD%20(02.02.2026))

SDRUŽENÍ MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV ČR. Změna pravidel pro veřejné opatrovnictví na obzoru? Sdružení místních samospráv ČR se podařilo otevřít přehlížené téma. [online]. 2023 [cit. 2025-10-10] Dostupné z <https://www.smscr.cz/legislativa/socialne-zdravotni-oblast/socialni-oblast/verejne-opatrovnictvi/zmena-pravidel-pro-verejne-opatrovnictvi-na-obzoru-sdruzeni-mistnich-samosprav-cr-se-podarilo-otevrit-prehlizene-tema-4442cs.html>

SOCIAL WORK ENGLAND. Social work and continuing professional development (research report) [online]. 2021 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.socialworkengland.org.uk/about/publications/social-work-and-cpd>

SOCIÁLNÍ PRÁCE. Veřejné opatrovnictví versus sociální práce: interpretace kumulací obou funkcí sociálními pracovníky [online]. 2022 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/article/verejne-opatrovnictvi-versus-socialni-prace-interpretace-kumulaci-obou-funkci-socialnimi-pracovniky>

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIE. Sociologický ústav AV ČR [online]. 2017 [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Operacionalizace>

SOCIOLOGICKÁ ENCYKLOPEDIE. Sociologický ústav AV ČR [online]. 2018 [cit. 2025-02-13]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Operacionalismus>

SPRINGER NATURE. Outcomes of a Care Coordination Guardianship Intervention for Adults with Severe Mental Illness: An Interrupted Time Series Analysis [online]. 2019 [cit. 2026-03-27]. Dostupné z: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10488-019-01005-1>

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Výsledky dotazníkového šetření k problematice veřejného opatrovnictví. [online]. 2013 [cit. 2026-03-26]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/cinnost/socialne-zdravotni-oblast/a/vysledky-dotaznikoveho-setreni-k-problematice-verejneho-opatrovnictvi>

SVAZ MĚST A OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Nový zákon má zlepšit veřejné opatrovnictví. [online]. 2014 [cit. 2026-03-29]. Dostupné z: <https://www.smocr.cz/cs/media/tiskove-zpravy/a/novy-zakon-ma-zlepsit-verejne-opatrovnictvi>

ŠVAŘÍČEK, Roman a ŠEĎOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

TEASTER, Pamela B., CHAMBERLAIN, Stephanie. Public Guardianship: Policy and Practice [online]. 2020 [cit. 2026-03-22] Dostupné z <https://ideas.repec.org/a/wly/eldpol/v1y2020i1p155-174.html>

TORRENS MÈLICH, Marta; MESTRE-PINTÓ, Joan-Ignasi a DOMINGO SALVANY, Antònia. Komorbidita adiktologických a duševních poruch v Evropě. Praha: Úřad vlády ČR, Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, [2017]. ISBN 978-80-7440-194-7.

- UMÍRÁNÍ.CZ. Rozhodování o péči o nezletilé pacienty a pacienty s omezenou svéprávností. [online]. 2025 [cit. 2025-10-03] Dostupné z <https://www.umirani.cz/rady-a-informace/rozhodovani-o-peci-o-nezletile-pacienty-a-pacienty-s-omezenou-svepravnosti>
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. 2025 [cit. 2025-10-03]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. 2025 [cit. 2025-10-06]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. 2025 [cit. 2025-11-25]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. 2025 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonikpar>.
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 89/2012 Sb. Občanský zákoník [online]. 2026 [cit. 2026-04-14]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/74907/1/2/zakon-c-89-2012-sb-obcansky-zakonik>
- WOLTERS KLUVER. ASPI. 51/2020 Sb. Zákon o územně správním členění státu a změně souvisejících zákonů [online]. 2025 [cit. 2025-12-19]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/93342/1/2/zakon-c-51-2020-sb-o-uzemne-spravnim-cleneni-statu-a-o-zmene-souvisejicich-zakonu-zakon-o-uzemne-spravnim-cleneni-statu/zakon-c-51-2020-sb-o-uzemne-spravnim-cleneni-statu-a-o-zmene-souvisejicich-zakonu-zakon-o-uzemne-spravnim-cleneni-statu>
- ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník [online]. 2025 [cit. 2025-10-03]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=ob%C4%8Dansk%C3%BD+z%C3%A1kon%C3%ADk>
- ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník [online]. Aktuální znění 2026 [cit. 2026-03-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=ob%C4%8Dansk%C3%BD+z%C3%A1kon%C3%ADk>
- ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení) [online]. 2025 [cit. 2026-03-25]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128?text=z%C3%A1kon+o+obc%C3%ADch>
- ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. [online]. 2025 [cit. 2025-11-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>
- ZÁKONY PRO LIDI. Zákon č. 372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování. [online]. Aktuální znění 2026 [cit. 2026-03-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

ZÁKONY PRO LIDI. III. ÚS 1951/21 #1. Nález ÚS ze dne 19.09.2024. Přenesená působnost obcí jako veřejných opatrovníků [online]. 2024 [cit. 2025-11-30]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/uscr/iii-us-1951-21-1?utm_source%20%20%20%E2%80%A6

ŽALUDEK, Adam. *Management kvality a rizik psychiatrické péče*. Praha: Grada Publishing, 2020. ISBN 978-80-271-2275-2.

ZPRAVODAJ SOCIÁLNÍ PRÁCE. 4. Zpravodaj sociální práce (PDF). [online]. 2019 [cit. 2025-12-18]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zpravodaj-socialni-prace>

ZPRAVODAJ SOCIÁLNÍ PRÁCE. 4. Zpravodaj sociální práce (PDF). [online]. 2019 [cit. 2025-12-26]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/zpravodaj-socialni-prace>

Přílohy

Příloha A.1 Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Informovaný souhlas s účastí na výzkumu

Jmenuji se Bc. Petra Kučerová, DiS., jsem studentkou navazujícího magisterského studijního programu Sociální práce v péči o duševní zdraví, na Katedře sociální práce, Vysoké školy polytechnické Jihlava.

V rámci zpracování diplomové práce provádím výzkum na téma „Výkon veřejného opatrovnictví v praxi“, jehož cílem je zjistit efektivitu, podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Výzkum je realizován kvalitativní výzkumnou strategií, nástrojem sběru dat jsou polostrukturované rozhovory s úředníky obcí, kteří mají ve své náplni práce výkon veřejného opatrovnictví. Na základě výsledků výzkumu budou zpracovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu.

Informace o výzkumu a jeho podmínkách

Rozhovor se uskuteční při osobním setkání, bude probíhat přibližně 60 minut, a bude zaměřen na Vaše zkušenosti a praxi v rámci výkonu agendy veřejného opatrovnictví ve Vaší obci. Rozhovor bude nahráván na mobilní telefon a diktafon a následně bude doslovně přepsán.

Veškerá data budou zpracována anonymně a využita pouze pro účely sepsání diplomové práce. Vaše jméno nebude nikde uvedeno a nebude možné Vás na základě poskytnutého rozhovoru identifikovat.

Pořízená elektronická a tištěná data budou uchována na bezpečném místě, kdy přístup k nim bude mít pouze výzkumník. Po přepsání dat a ukončení výzkumu (po úspěšné obhajobě diplomové práce) budou elektronické záznamy smazány a přepsané dokumenty ve formě přepisů znehodnoceny skartací.

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru

Souhlasím s účastí na rozhovoru, jehož cílem je zjistit efektivitu, podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Jsem si vědom/a, že účast na rozhovoru je zcela dobrovolná, že mohu rozhovor odmítnout, nebo kdykoliv přerušit nebo ukončit, což nebude mít pro účastníky výzkumu žádné negativní dopady.

Potvrzuji, že jsem byl/a informován/a, že veškeré informace, které během rozhovoru poskytnu, budou zpracovány anonymně a důvěrně. Získaná data budou použita pouze pro účely zpracování diplomové práce.

Svobodně prohlašuji, že jsem byl/a o všech aspektech výzkumu informován/a, měl/a jsem možnost položit otázky a na všechny jsem dostal/a adekvátní odpověď.

Jméno a příjmení účastníka rozhovoru:

Podpis účastníka rozhovoru:

Datum:

Příloha A.2 Struktura otázek do rozhovorů

Název práce: Výkon veřejného opatrovnictví v praxi

Cílem diplomové práce je zjistit efektivitu, podporu a případná omezení při výkonu agendy veřejného opatrovnictví z pohledu úředníka obce s rozšířenou působností. Výzkum bude realizován kvalitativní výzkumnou strategií, nástrojem sběru dat budou polostrukturované rozhovory s úředníky obcí, kteří mají ve své náplni práce výkon veřejného opatrovnictví. Na základě výsledků výzkumu budou zpracovány návrhy na optimalizaci tohoto procesu.

HVO: Jak je výkon agendy veřejného opatrovnictví realizován z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností?

DV01: Jak úředníci obcí s rozšířenou působností hodnotí efektivitu výkonu agendy veřejného opatrovnictví?

DV02: Jaké podpůrné nástroje jsou z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností výkonu veřejného opatrovnictví poskytovány?

DV03: Jaké překážky se mohou při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyskytovat z pohledu pověřených osob?

Demografické otázky:

Jaká je velikost obce, kde pracujete?

Jak dlouho pracujete na pozici veřejného opatrovníka?

V jakém oboru jste získal/a vzdělání?

DV01: Jak úředníci obcí s rozšířenou působností hodnotí efektivitu výkonu agendy veřejného opatrovnictví?

Vymezené oblasti: Organizace práce a podmínky pro výkon veřejného opatrovnictví:

Jaké pracovní činnosti v souvislosti s veřejným opatrovnictvím vykonáváte?

Popište prosím podrobně Vaši pracovní náplň?

Popište mi, jak je na Vašem úřadě nastavena organizace agendy veřejného opatrovnictví?

Jakým způsobem probíhá spolupráce s ostatními kolegy v rámci agendy veřejného opatrovnictví?

- Řekněte mi, jak je řešena delší nepřítomnost veřejného opatrovníka, např. pro případ nemoci?
- Jakým způsobem a za jakých podmínek delegujete úkoly na jiné zaměstnance?

Jak postupujete při správě finančních prostředků opatrovanců a jaké nástroje k tomu využíváte?

- Popište prosím klady a zápory uvedeného způsobu správy financí opatrovanců.
- Jaký způsob správy financí opatrovanců by Vám nejlépe vyhovoval?
- Do jaké míry můžete ovlivnit způsob správy financí opatrovanců, a co je naopak určeno pravidly obce?

Vymezené oblasti: Efektivita práce:

Jak vnímáte poměr mezi počtem opatrovanců a velikostí vašeho pracovního úvazku?

- Považujete počet opatrovanců na jednoho úředníka ve vašem úřadě za přiměřený?
- Jaký počet by byl podle Vás optimální?

Jak vnímáte spolupráci s dalšími externími subjekty?

- Myslím tím soudy, lékaře, právníky, instituce aj.?
- Jak vnímáte spolupráci z hlediska vzájemné informovanosti, co se týče opatrovanců, myslím tím např. hospitalizace, změna pobytu, důležité životní změny, zpětná vazba?
- Jakým způsobem postupujete v případě rozhodování v oblasti poskytování zdravotních služeb a případně operačních zákroků?
- Co by mohlo podle Vás zlepšit vzájemnou komunikaci?
- Jakým způsobem prokazujete svoje oprávnění jednat s těmito institucemi?

Jak vnímáte spolupráci s interními subjekty?

- Myslím tím odbory, oddělení, vedení obce, aj.?

Vymezené oblasti: Nároky spojené s výkonem agendy:

Jaké nároky jsou dle Vašeho názoru spojené s výkonem agendy veřejného opatrovníka?

Jaké změny by podle Vašeho názoru mohly přispět ke zlepšení práce veřejného opatrovníka?

Popište mi, co na základě Vašich pracovních zkušeností dobře funguje a co naopak příliš nefunguje při výkonu této agendy?

Můžete zmínit příklad dobré praxe?

- Myslím tím, co dobře funguje, jaký způsob práce se Vám osvědčil?

Jaké odborné vzdělání a profesní zkušenosti by měl mít podle Vašeho názoru veřejný opatrovník?

Vymezené oblasti: Výkon agendy ke vztahu k opatrovancům:

Popište mi, jak probíhá práce s opatrovanci?

- Kolik času průměrně věnujete jednomu opatrovanci?
- Co myslíte, že Vám při výkonu funkce veřejného opatrovníka zabírá nejvíce času?
- Využíváte raději individuální nebo i skupinovou práci s opatrovanci, prosím vysvětlete důvody.
- Jaký charakter má podle Vás agenda veřejného opatrovnictví, vnímáte ji spíše jako administrativní činnost, nebo je zde prostor i pro navázání vztahu mezi opatrovníkem a opatrovancem?
- Uveďte prosím konkrétní zpětnou vazbu od opatrovanců, jejich rodin nebo ostatních?

DV02: Jaké podpůrné nástroje jsou z pohledu úředníků obcí s rozšířenou působností výkonu veřejného opatrovnictví poskytovány?

Vymezené oblasti: Podpora ze strany zaměstnavatele:

Jaká podpora pro kvalitní výkon funkce veřejného opatrovníka ze strany zaměstnavatele je Vám poskytována?

- Myslím tím např. metodickou podporu, doporučení, vnitřní směrnice?
- Jakou další jinou podporu Vám zaměstnavatel poskytuje?
- Jaká jiná podpora je pro Vás žádoucí?

Popište prosím konkrétní podobu podpory zaměstnavatele v oblasti dalšího vzdělávání?

Považujete agendu veřejného opatrovnictví ze strany představitelů obce (starosta obce, tajemník úřadu, vedoucí odboru, rada obce, vedení obce) za dostatečně akceptovanou a podporovanou?

- Myslím tím, zda má v rámci výkonu veřejné správy tato agenda významné postavení nebo se jedná o okrajovou záležitost?

Popište prosím, jakým způsobem postupujete a jakou odbornou pomoc můžete využívat při řešení složitějších případů (právní pomoc, další odborníci)?

Jaké databáze máte k dispozici při výkonu agendy veřejného opatrovnictví?

- Máte do všech databází, které potřebujete přístup?
- Jaké další databáze potřebujete pro svoji práci a nemáte k nim přístup?

Vymezené oblasti: Legislativní podpora:

Jak vnímáte nastavení legislativní úpravy výkonu veřejného opatrovnictví, je nastavena dostatečně a efektivně?

Jak hodnotíte roli státu a podmínky, které vytváří pro výkon agendy veřejného opatrovnictví?

- Myslím tím z hlediska rozhodování soudů, vedení finančních prostředků, zákonů aj.
- Z hlediska platné legislativy považujete občanský zákoník za dostačující právní úpravu, nebo je dle Vašeho názoru třeba nový zákon vymezující pouze veřejné opatrovnictví?
- S jakými konkrétními omezeními ze strany státu se při výkonu agendy nejčastěji setkáváte (administrativa, byrokracie, nedostatek odborníků, nedostatek služeb, zákony)?

Vymezené oblasti: Finanční podpora:

Popište mi, jak jsou na Vašem úřadě rozděleny finanční prostředky určené na výkon veřejného opatrovnictví, včetně ohodnocení úředníků vykonávajících agendu veřejného opatrovnictví?

- Myslím tím, zda jsou prostředky účelově vázány pouze na výkon této agendy, nebo jsou součástí celkového rozpočtu obce?

Co by se mohlo z Vašeho pohledu změnit v oblasti financování?

Vymezené oblasti: Vzdělávání:

Popište mi, jaké máte potřeby v oblasti dalšího vzdělávání a jakým způsobem jsou uspokojovány.

DV03: Jaké překážky se mohou při výkonu agendy veřejného opatrovnictví vyskytovat z pohledu pověřených osob?

Vymezené oblasti: Překážky z pohledu pověřených osob:

S jakými konkrétními překážkami ze strany obce se při výkonu agendy nejčastěji setkáváte?

- Např. z hlediska personálního zajištění, materiálního a technického vybavení, času, stigmatizace apod.

Závěrečná otázka:

Na závěr můžete k tématu cokoliv doplnit.